

Załącznik
do UCHWAŁY NR VII/46/2015
RADY MIEJSKIEJ W KRZYŻU WLKP.
z dnia 25 czerwca 2015 r.

**STRATEGIA
ROZWOJU GMINY
KRZYŻ WIELKOPOLSKI
NA LATA 2015 – 2022**

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ PIERWSZA	INFORMACJE WSTĘPNE	4
ROZDZIAŁ I.	WSTĘP	5
ROZDZIAŁ II.	PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA I REALIZACJI STRATEGII	6
ROZDZIAŁ III.	PODMIOT, PRZEDMIOT, ZAKRES I ZAŁOŻENIA MERYTORYCZNE STRATEGII ORAZ SPOSÓB JEJ OPRACOWANIA	7
CZĘŚĆ DRUGA	ANALITYCZNO – DIAGNOSTYCZNA	15
ROZDZIAŁ IV.	ANALIZA AKSJOLOGICZNA (CZEGO CHCE LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ)	16
ROZDZIAŁ V.	ANALIZA OPISOWO – DIAGNOSTYCZNA: ZASOBY, UWARUNKOWANIA I DETERMINANTY ROZWOJU	18
	V.1. Przestrzeń jako wyznacznik rozwoju	18
	V.2. Przyrodnicze determinanty rozwoju	22
	V.3. Zasoby kulturowe jako determinanty rozwoju	25
	V.4. Społeczność lokalna jako główna siła sprawcza rozwoju	26
	V.5. Dochody gminy i wydatki na inwestycje	30
	V.6. Infrastruktura	31
	V.7. Mieszkalnictwo	34
	V.8. Gospodarka	35
	V.9. Edukacja jako czynnik rozwoju	39
	V.10. Kultura i sztuka w procesie rozwoju gminy	42
	V.11. Sport, rekreacja, turystyka i towarzysząca im infrastruktura	44
	V.12. Pomoc społeczna	46
	V.13. Ochrona zdrowia	48
	V.14. Administracja oraz służby bezpieczeństwa i porządku publicznego	52
	V.15. Gmina w dokumentach zewnętrznych	55
	V.16. Analiza SWOT – atuty i słabości gminy, szanse i zagrożenia	56
ROZDZIAŁ VI.	REASUMPCJA DIAGNOZY ORAZ WNIOSKI I REKOMENDACJE STRATEGICZNE JAKO PRZESŁANKI FORMUŁOWANIA CELÓW	58
	VI.1. Reasumpcja diagnozy	58
	VI.2. Wnioski i rekomendacje strategiczne	60
	VI.3. Analiza strategiczna, obejmująca analizę aksjologiczną i opisowo – diagnostyczną zwieńczona analizą SWOT zarysowuje następujące kierunki i obszary priorytetowe rozwoju gminy	62

ROZDZIAŁ VII.	WIZJA ROZWOJU GMINY I MISJA JEJ SAMORZĄDU	63
VII.1.	Wizja rozwoju gminy	63
VII.2.	Misja samorządu gminnego	63
ROZDZIAŁ VIII.	CELE STRATEGII, WSKAŹNIK OCENY ICH REALIZACJI, SPÓJNOŚĆ Z CELAMI STRATEGII INNYCH POZIOMÓW ZARZĄDZANIA TERYTORIALNEGO	64
VIII.1.	Cele ogólne (strategiczne) i szczegółowe (operacyjne)	64
VIII.2.	Wskaźniki oceny realizacji celów strategii	70
VIII.3.	Spójność celów strategii gminy z celami strategii innych poziomów zarządzania terytorialnego	71
ROZDZIAŁ IX.	PLAN WDRAŻANIA STRATEGII I REALIZACJI JEJ CELÓW – STRATEGIA DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINY	72
IX.1.	Zakres planu	72
IX.2.	Uczestnicy realizacji, zakres uczestnictwa i odpowiedzialności	72
IX.3.	Sposoby działania samorządu w procesie wdrażania strategii z wykorzystaniem dostępnych mu instrumentów (narzędzi)	74
IX.3.1.	Organizowanie i koordynowanie realizacji strategii rozwoju gminy i jej celów	74
IX.3.2.	Instrumenty finansowe w procesie realizacji strategii	76
IX.3.3.	Marketing terytorialny w procesie realizacji strategii i jej celów	78
IX.3.4.	Postępowanie w sytuacjach nadzwyczajnych	82
IX.4.	Przedsięwzięcia służące realizacji celów szczegółowych	83
ROZDZIAŁ X.	KONROLA REALIZACJI STRATEGII	92
X.1.	Monitoring i ocena stopnia realizacji celów strategii za pomocą wskaźników	92
X.2.	Ewaluacja strategii	92
X.3.	Aktualizacja strategii	93
CZĘŚĆ CZWARTA	PODSUMOWANIE	95
ZAŁĄCZNIKI	1. Lista osób współtworzących strategię	
	2. Usytuowanie gminy w przestrzeni geograficznej (mapka)	
	3. Mapa administracyjno – turystyczna gminy	

CZĘŚĆ PIERWSZA

INFORMACJE WSTĘPNE

ROZDZIAŁ I

WSTĘP

W 2013 roku minął czasokres obowiązywania dotychczasowej Strategii Rozwoju miejsko – wiejskiej Gminy Krzyż Wlkp., Planu Rozwoju Lokalnego i Wieloletniego Planu Inwestycyjnego. Ich realizacja zaowocowała wieloma przedsięwzięciami w sferze społecznej, infrastrukturalnej i gospodarczej, które przyczyniły się do dalszego rozwoju gminy, umocnienia jej spójności społecznej, terytorialnej i gospodarczej. W sukces aspiracjom rozwojowym przyszło wsparcie z funduszy unijnych, które w sposób racjonalny zostały wykorzystane, z dobroczynnym skutkiem dla lokalnej społeczności. W diagnozie i analizie strategicznej znalazły się niektóre informacje wskazujące postęp w poszczególnych sferach działalności społecznej i gospodarczej. Tu możemy jedynie skonstatować, że miniony okres nie był czasem straconym, a wręcz przeciwnie – optymalnie wykorzystanym.

Gmina stanęła teraz przed koniecznością sporządzenia i uchwalenia kolejnej strategii rozwoju (zwanej dalej w skrócie strategią), wychodzącej naprzeciw nowym potrzebom i oczekiwaniom społecznym. Zainicjowała więc uruchomienie procesów jej budowania, uchwalenia i wdrażania.

Strategiczne planowanie i zarządzanie stało się bowiem w gminie odejściem na stałe od bieżącego, reaktywnego kształtowania rozwoju na rzecz proaktywnego i wyprzedzającego stymulowania procesów społecznych i gospodarczych oraz wykorzystania zewnętrznych szans rozwoju.

ROZDZIAŁ II

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA I REALIZACJI STRATEGII

1. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2006 r. nr 227, poz. 1658 z późn. zm.), która stanowi:
 - **w artykule 3:** „Politykę rozwoju prowadzą:
 - 1) Rada Ministrów,
 - 2) samorząd województwa,
 - 3) samorząd powiatowy i gminny”.
 - **w artykule 4:** „Politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, przy pomocy programów służących osiągnięciu celów z wykorzystaniem środków publicznych”.

Politykę rozwoju ustawa określa jako zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz spójności społeczno – gospodarczej i terytorialnej.
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Funduszy Europejskich i wskazujące co powinny uwzględniać lokalne strategie rozwoju.
3. Uchwała nr XXIX/350/2014 Rady Miejskiej w Krzyżu Wlkp. z dnia 30.06.2014 r. w sprawie przystąpienia do opracowania (i późniejszej realizacji) Strategii Rozwoju Gminy.
4. Umowa z wykonawcą dokumentu strategicznego z dnia 10 lipca 2014 r. i aneks do umowy z dnia 6 października 2014 r.

ROZDZIAŁ III

PODMIOT, PRZEDMIOT, ZAKRES I ZAŁOŻENIA MERYTORYCZNE STRATEGII ORAZ SPOSÓB JEJ OPRACOWANIA

Strategia jest narzędziem zarządzania strategicznego, w oparciu o które gmina prowadzi politykę rozwoju. Jak każde zarządzanie pełni ona funkcje:

- planowania
- organizowania zasobów ; koordynowania działalności różnych podmiotów i współdziałania z ludźmi
- kontrolowania i oceny realizacji zadań i wytyczonych celów.

Strategia jest ścieżką dojścia – poprzez realizację planu strategicznego – ze stanu wyjściowego, opisanego w diagnozie i analizie strategicznej do stanu wyznaczonego w wizji rozwoju i celach strategii.

W dokumentach unijnych (patrz wymienione w rozdziale II rozporządzenie nr 1303/2013) strategia rozwoju lokalnego definiowana jest jako wspólna grupa operacji (przedsięwzięć, projektów, działań) mających na względzie zaspokojenie lokalnych potrzeb przez osiągnięcie lokalnych celów.

Strategia określa cele kreujące procesy społeczne, gospodarcze i polityczne oraz wskazuje działania, środki rzeczowe i finansowe dla ich urzeczywistnienia. Jest więc ukierunkowanym procesem społecznym i narzędziem sprawnego zarządzania gminą.

Podmiotem strategii jest samorząd gminny i jego jednostki organizacyjne i nadzorowane. Mieszkańcy gminy, organizacje gospodarcze, społeczne i inne są zaś jej beneficjentami, końcowymi odbiorcami. Podmiotami strategii stawać się będą w przypadku podejmowania się realizacji strategicznych zadań w partnerstwie, bądź we współdziałaniu – w ramach obywatelskiej aktywności – z samorządem gminnym albo jego jednostkami organizacyjnymi. Przedsiębiorstwom nie wchodzącym w partnerstwa z samorządem gminy strategia umożliwi poznanie najbardziej prawdopodobnych prognoz, szans i zagrożeń jakie stwarzać będzie realizowana przez samorząd gminny polityka rozwoju na podstawie strategii, aby mogły dostosować do niej bieżącą działalność i zamierzenia na przyszłość.

Przedmiotem strategii jest gminna jednostka terytorialna i jej szeroko pojęte zasoby.

Strategia proponuje zintegrowany i zrównoważony rozwój terytorium, oparty na równowadze i wzajemnym wsparciu trzech głównych elementów decydujących o rozwoju:

ludziach, ekonomii, środowisku. Rozwój ekonomiczny dokonuje się w konkretnym środowisku (przyrodniczym, społecznym i kulturowym), a realizują go ludzie zamieszkujący to środowisko. Z kolei środowisko ma wpływ na kierunki i poziom rozwoju ekonomicznego. Tworzenie i wdrażanie strategii zmusza do uruchomienia mechanizmów społecznych, łagodzenia konfliktów interesów oraz funkcjonowania życia zbiorowego i oceny efektów działań przez pryzmat finansów publicznych.

Strategia obejmuje lata 2015 – 2022, a więc te, w których dostępne będą środki z perspektywy budżetowej Unii Europejskiej lat 2014 – 2020. Środki wsparcia finansowego UE dla samorządów terytorialnych są bowiem i będą, obok środków własnych, znaczącym komponentem montażu finansowych dla przedsięwzięć rozwojowych. Strategia jest dokumentem określającym nie tylko cele i wskaźniki ich osiągnięcia, ale także siły, środki i sposoby, które powinny te cele urzeczywistnić.

Zakres strategii określają ustawowe kompetencje gminy i możliwości oddziaływania na inne podmioty. Strategia jest realizowana przez samorząd gminny i jego parterów. Artykuł 163 Konstytucji RP stanowi, że „samorząd terytorialny wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone dla innych władz”. **Nie obejmuje natomiast spraw, na które władze gminne i strategiczni partnerzy nie mają żadnego wpływu.**

Strategia jest zbiorem społecznych życzeń, ale także analizą tego co jest możliwe i co może być zrealizowane. Staje się zatem zbiorem realnych potrzeb społecznych i realnych środków służących stopniowemu ich zaspokajaniu. Nie poprzestaje jednak wyłącznie na tym. Uwzględnia też trendy, wewnątrz i w otoczeniu gminy, a zatem szanse jakie mogą pojawić się w przyszłości i jakie mogą być przez nią wykorzystane.

Przy tworzeniu strategii kierowano się wskazaniem mieszkańców zebranych podczas badań ankietowych i przeprowadzonej analizy aksjologicznej oraz wnioskami z analizy opisowo – diagnostycznej i SWOT.

W części aksjologicznej analizy strategicznej badano czego chce lokalna społeczność. Badania polegały na zebraniu informacji ankietowych od liderów społeczności gminnej i instytucji bezpośrednio przed przystąpieniem do opracowania strategii, jak też w drugiej połowie 2013 r. podczas opracowywania planu rewitalizacji miasta Krzyż Wlkp.. Łącznie pozyskano kilkadziesiąt ankiet. Dotyczyły one: najważniejszych potrzeb gminy, najmocniejszych stron i szans, głównych problemów (słabych stron i zagrożeń), wizji przyszłości gminy, oceny w jakich dziedzinach nastąpił w ostatnich 7 latach w gminie postęp, stagnacja, spadek, co powinien robić samorząd, aby w gminie żyło się lepiej oraz w jaki sposób zaangażować mieszkańców w realizację strategii.

W części opisowo – diagnostycznej analizy strategicznej oparto się na informacjach gminy i jej jednostek, na danych statystycznych, opisach gminy w folderach i na innych źródłach (raporty i opracowania o stanie środowiska, planie zagospodarowania przestrzennego województwa itd.). W uzupełnieniu diagnozy oraz wskazaniu kierunków rozwoju gminy i najważniejszych przedsięwzięć do realizacji brali udział współtwórcy strategii w ramach warsztatów, których lista stanowi załącznik nr 1. Prowadzącym proces budowy strategii i redagującym dokument strategiczny był Ireneusz Krupka.

Analizę strategiczną, wraz ze wstępnym projektem strategii, poddano ocenie społecznej za pomocą Internetu, a uwagi uwzględniono w jej ostatecznej wersji. Więcej o udziale społeczności w przygotowaniu i realizacji strategii w podrozdziale IX.3.3.

Nie ominięto też ustaleń innych obowiązujących dokumentów gminy, a między innymi:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- Miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- Strategii i programów sektorowych (branżowych);
- Wieloletniej prognozy finansowej na lata 2014 – 2021.

Cele strategii gminy są zbieżne z celami strategii rozwoju województwa, powiatu i Lokalnej Grupy Działania z siedzibą w Czarnkowie, której gmina jest członkiem. Strategie te obejmują horyzont czasowy do 2020 roku, podobnie jak strategia gminy.

Strategia wskazuje najważniejsze zasoby i uwarunkowania, na których władze gminy będą się koncentrować, aby zamienić je w aktywne czynniki rozwoju i uzyskać maksymalny efekt z ich zastosowania przy zawsze brakujących środkach finansowych. Z prawa Pareto – Lorenza wynika, że racjonalne zastosowanie 20% dostępnych zasobów lub nakładów może dać 80% efektów gdy władze lokalne wiedzą dokąd zmierzają (a strategia może im być w tym pomocna), przy tym wystarczy im 20% czasu, by podjąć 80% trafnych i skutecznych decyzji.

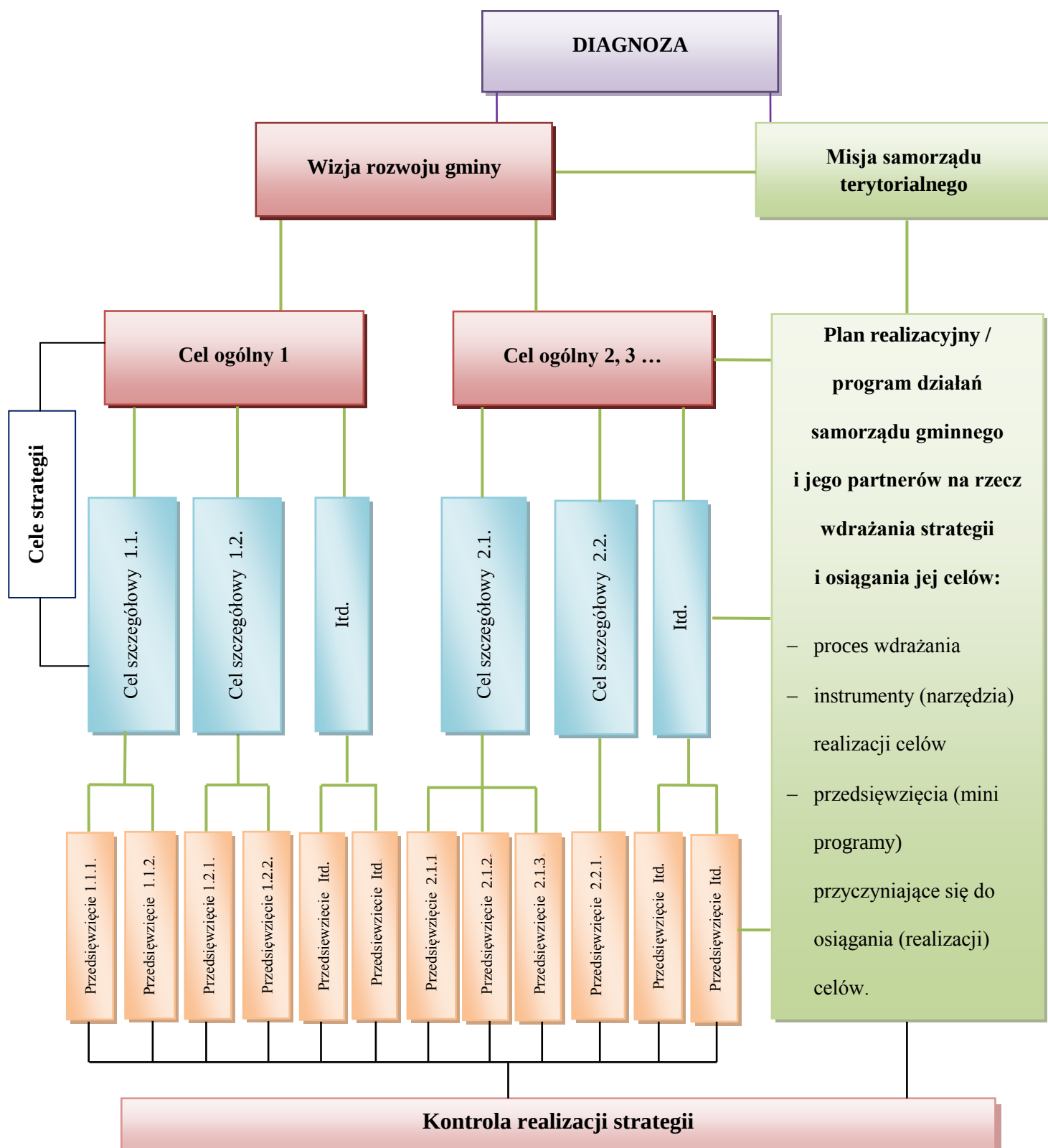
Niniejszy dokument strategiczny zawiera 4 części:

- wstępno – informacyjną
- analityczno – diagnostyczną
- prospektywno – realizacyjną (wykreowana społecznie wizja, misja, cele strategii, plan ich realizacji i kontrola)
- podsumowującą.

Najważniejsze elementy składowe strategii i ich wzajemne powiązania przedstawia Schemat 1 i jego opis.

Schemat 1.

Schemat powiązań celów i przedsięwzięć z wizją, misją
oraz planem realizacyjnym

Objaśnienia do schematu 1

Diagnoza – słowo wywodzące się z języka greckiego, oznacza rozpoznanie, kiedyś jedynie choroby, dziś także zasobów, warunków, zjawisk, sytuacji, istniejącego stanu itd.. Diagnoza analizuje i definiuje faktyczny stan gminy w oparciu o dane statystyczne i opinie mieszkańców.

W ramach diagnozy przeprowadzono następujące badania i analizy:

- a) analizę aksjologiczną, dotyczącą odpowiedzi na pytanie: czego chce lokalna społeczność, co jest dla niej najważniejsze, co chce osiągnąć, jaką sytuację mieć w przyszłości. Analiza aksjologiczna ułatwia selekcjonowanie informacji do tej części diagnozy, która wywodzi się z badań i analiz, o których mowa niżej, w punkcie b) i c);
- b) badanie i analizę uwarunkowań, zasobów i innych potencjałów obszaru gminy oraz szans i zagrożeń płynących z otoczenia zewnętrznego i mogących mieć wpływ na przyszły rozwój gminy. Zwieńczeniem tego badania jest zestawienie mocnych słabych stron, szans i zagrożeń (SWOT) oraz identyfikacja problemów jakie występują w gminie, utrudniając życie mieszkańcom i powinny być rozwiązane przez realizację celów strategii;
- c) badania i analiza zmian jakie miały miejsce w minionym czasie, ułatwiająca określenie trendów na przyszłość z możliwością ich wykorzystania.

Końcowymi produktami wymienionych analiz są: wizja, misja i cele uwzględniające priorytety i problemy wskazane przez mieszkańców.

Niejako ubocznym, ale istotnym efektem diagnozy, jest dostarczenie instytucjom, podmiotom gospodarczym, społecznym i mieszkańcom gminy informacji o istniejących warunkach i czynnikach rozwoju gminy, aby mogły wykorzystać je w swej działalności.

Wizja rozwoju – to oczekiwania i nadzieje lokalnej społeczności na przyszłość, to zbiór pożądanых cech jednostki przestrzennej jaką jest gmina, to kilkuzadaniowy opis przyszłego stanu i wizerunku gminy, z uwypukleniem jej specyfiki i cech wyróżniających w otoczeniu. To stan gminy w perspektywie czasowej wykraczającej poza ramy czasowe strategii i możliwości realizacyjne w czasie objętym strategią.

***Wizja to niejako nadrzędny, najbardziej ogólny i dalekosiężny cel,
do osiągnięcia którego należy systematycznie dążyć.***

Wykreowana z udziałem lokalnej społeczności wizja rozwoju zamieszczona została w rozdziale VII.

Cele strategii – opisują pożądane przez lokalną społeczność i jej samorząd dążenia do zmian istniejącego stanu gminy. Zmian jakie powinny nastąpić w czasie objętym strategią, a nie w czasie bliżej nieokreślonym jak w przypadku wizji.

Treść celów strategii – ogólnych i szczegółowych wynika ze zderzenia ze sobą wizji powstałej w trakcie analizy aksjologicznej i zidentyfikowanych w trakcie analizy opisowo – diagnostycznej i analizy SWOT rzeczywistych problemów dotyczących większości mieszkańców lub znaczących ich grup.

Cele ogólne zwane niekiedy strategicznymi są rozwinięciem wizji, jej dekompozycją, uszczegółowieniem uwzględniającym społeczne priorytety a zarazem propozycjami prowadzącymi do uniknięcia dalekosiężnych negatywnych następstw związanych z występującymi problemami, które nie rozwiązane w czasie objętym strategią pogarszałyby wizerunek gminy i sytuację jej mieszkańców, zamiast polepszać zgodnie z oczekiwaniami wyrażonymi przez nich w wizji rozwoju gminy. Tak jak cele szczegółowe mają rozwiązywać poszczególne problemy, tak cele ogólne mają – dzięki rozwiązaniu tych problemów – podnosić jakość życia i powstrzymywać niekorzystne procesy w skali całej gminy. Cele ogólne podobnie jak cele szczegółowe, uwzględniają wyniki konsultacji społecznych.

Cele szczegółowe zwane też operacyjnymi są propozycjami rozwiązania problemów zidentyfikowanych podczas badań i analizy strategicznej przeprowadzonej w ramach diagnozy oraz w trakcie konsultacji społecznych. Problem to np. dyskomfort mieszkańców z powodu braku dostępności do dobrych dróg. Celem szczegółowym zaś – poprawa dostępu do dobrych dróg.

Cele szczegółowe, a poprzez nie cele ogólne, osiąmane są w wyniku realizacji planu wdrażania strategii (rozdział IX), w tym podejmowanych przedsięwzięć strategicznych. Cele sformułowane w rozdziale VIII.

Misja – to skondensowany plan działania samorządu gminy, to kwintesencja poczynąń tego samorządu, główny kierunek działań, na rzecz osiągnięcia stanu docelowego, wyrażonego w społecznie wykreowanej wizji rozwoju gminy. Misję zamieszczono w rozdziale VII wraz z wizją.

Tak jak wizja wyznacza najbardziej ogólny kierunek rozwoju gminy, tak misja wyznacza długofalowe działania samorządu na rzecz tego rozwoju.

Misja po rozwinięciu, uszczegółowieniu i dostosowaniu do ram czasowych strategii staje się planem realizacji strategii i osiągnięcia celów.

Plan działań samorządu gminnego na rzecz wdrażania strategii i osiągnięcia jej celów obejmuje narzędzia i środki realizacji:

Narzędziami służącymi wdrażaniu strategii i osiągnięcia jej celów są w szczególności:

- narzędzia prawno – administracyjne (decyzje, upraszczanie lokalnych przepisów itd.)
- narzędzia ekonomiczno – finansowe (budżet gminy, podatki, opłaty, fundusze celowe, środki zewnętrzne, realizowanie własnych zadań inwestycyjnych itd.)
- narzędzia planistyczne (studium uwarunkowań... i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, strategie branżowe, programy operacyjne, plany odnowy bądź rewitalizacji miejscowości itp.)
- narzędzia organizacyjno – koordynacyjne
- narzędzia mobilizacyjno – aktywizacyjne (mobilizowanie zasobów gminy, aktywizowanie przedsiębiorców i mieszkańców do uczestnictwa w realizacji celów strategii, dla wywołania efektu synergii)
- narzędzia informacyjno – doradcze
- narzędzia współpracy partnerskiej (PPP, wielosektorowe np. z LGD, z innymi samorządami)
- narzędzia marketingowe
- narzędzia kontrolne, dotyczące realizacji celów (monitoring, ewaluacja).

Szczegółowymi środkami służącymi osiągnięciu celów strategii jest realizacja przedsięwzięć strategicznych oraz pojedynczych projektów i działań wchodzących w zakres tych przedsięwzięć. Wymagają one niekiedy zaangażowania nowych środków finansowych, ale najczęściej mogą być realizowane w ramach bieżącej działalności realizatorów tych przedsięwzięć.

Przedsięwzięcia strategiczne – to działania / czynności lub rzeczy zamierzone do wykonania. Z reguły wielopodmiotowe w realizacji, złożone np. operacje, pakiety (grupy) projektów, komplementarne działania, podpisane umowy współpracy partnerskiej itd.. Przedsięwzięcia są mikroprogramami realizacji celów. Przedsięwzięcia przekładają się na pojedyncze czynności (działania), projekty (zadania) itd.. Te działania, projekty itp. mają własne cele do spełnienia, ale wraz z innymi działaniami i projektami danego przedsięwzięcia przyczyniają się do rozwiązania problemu, do którego odnosi się cel szczegółowy. Przedsięwzięciem jest np. remont dróg, budowa świetlic, organizacja imprez. Remont jakiej drogi, ile kilometrów, organizacja jakich imprez kulturalnych, czy budowa jakiej świetlicy,

w jakiej miejscowości – to nie przedsięwzięcie, a jego część, czyli projekt (zadanie), działanie (czynność) itd., które w ramach swoich kompetencji określać będzie każdorazowo Rada Miejska.

Przedsięwzięcia zamieszczono w podrozdziale IX.4.

Przedsięwzięcia mają nie tylko charakter złożony, ale też wielopodmiotowy, co oznacza, że realizować je mogą i powinni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i mieszkańcy, a więc siły pozyskane przez władze gminy do współrealizacji strategii i jej celów. Nie zwalnia to jednak samorządu gminnego z przeprowadzenia tej realizacji i brania na siebie głównej odpowiedzialności za jej przebieg.

Wymienione narzędzia, siły, środki i sposoby wdrażania strategii oraz realizacji jej celów odnoszą się do normalnych warunków. W sytuacjach kryzysowych, nadzwyczajnych plan przewiduje nieco zmodyfikowane sposoby działania, które zamieszczono w podrozdziale IX.3.4.

Kontrola realizacji strategii

Podstawową funkcją systemu kontroli jest obserwacja (monitoring) wdrażania strategii w sposób umożliwiający pomiar i ocenę stopnia realizacji zamierzonych przedsięwzięć i celów strategii. U podstaw systemu kontroli znajduje się zbiór wskaźników umożliwiających obiektywną ocenę stopnia wdrażania strategii. Wskaźnikami tymi są:

- wskaźniki produktu: mierzą fizyczne efekty produktu, usług, dostaw lub robót budowlanych, będących wynikiem realizacji przedsięwzięć, natychmiast po ich realizacji;
- wskaźniki rezultatu: mierzą sposób wykorzystania produktów, dóbr, usług dostarczonych w wyniku realizacji przedsięwzięć przez grupę docelową, dla której były one przeznaczone i służą do oceny stopnia realizacji celów szczegółowych, wkrótce po zrealizowaniu przedsięwzięcia;
- wskaźniki oddziaływania: mierzą poprawę stanu lub zmniejszenia zjawisk negatywnych w obrębie całej gminy (a nie tylko jak wskaźniki rezultatu grupy docelowej) i w dłuższym niż wskaźniki rezultatu czasie.

Zasady kontroli realizacji strategii zamieszczono w rozdziale X, a zestaw wskaźników oceny tej realizacji w rozdziale VIII.

CZĘŚĆ DRUGA

ANALIZTYCZNO – DIAGNOSTYCZNA

ROZDZIAŁ IV

ANALIZA AKSJOLOGICZNA (CZEGO CHCE LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ)

Analizę tę, jak wspomniano wcześniej, przeprowadzono w oparciu o badania ankietowe mieszkańców i instytucji i uzupełniono wnioskami zgłoszonymi w trakcie warsztatów i wysłuchań społecznych.

Przegląd ankiet wykazał, że lokalna społeczność oczekuje, iż po 2022 roku obszar gminy stanowić będzie lepsze niż dziś miejsce do życia. Oczekiwanie to oparte jest o przekonanie, a przynajmniej o nadzieję, iż:

- Stworzone zostaną w skali kraju i gminy ramy społeczno – gospodarcze i instytucjonalne lepiej niż dziś służące ludziom i zaspokajające ich potrzeby.
- Wypracowane zostaną przez państwo i samorząd warunki i formy wsparcia, które spowodują, że przedsiębiorczość się rozwinie zapewniając pracę i pewność jutra, a instytucje użyteczności publicznej świadczyć będą sprawnie usługi na wysokim poziomie.
- Nastąpi większa integracja gminnej społeczności w oparciu o zasadę równości i braku wykluczenia kogokolwiek. Ludzie będą sobie coraz bliżsi, bardziej przyjaźni i życzliwi, korzystać będą z różnych form ustawicznego kształcenia i aktywnie włączać się w życie społeczne, ekonomiczne i polityczne gminy, zarówno indywidualnie jak i poprzez organizacje społeczne.
- Przestrzeń miejska i wiejska będzie zrewitalizowana, zadbana, czysta, posiadająca dobre drogi, ulice, parkingi i chodniki, w pełni skanalizowana i wyposażona w sieć gazową. Media te nie tylko poprawią komfort życia jej użytkownikom, ale ograniczą stresogenność ścieków i pyłów węglowych na środowisko.
- Przestrzeń gminy wzbogacona zostanie o nowoczesną infrastrukturę społeczną: edukacyjną, kulturalną, sportową i rekreacyjną.
- Turystyka będzie nie tylko zjawiskiem społecznym, ale, wspierana rozbudową towarzyszącej jej infrastruktury, stawać się będzie ważną gałęzią gospodarki w gminie.
- Poprawi się wizerunek gminy, a zorganizowana pospołu przez podmioty publiczne, społeczne i gospodarcze zintegrowana promocja jej walorów zwiększy zewnętrzne zainteresowanie gminą ze strony inwestorów i turystów.

- Zapewnione będzie bezpieczeństwo publiczne, socjalne, zdrowotne w gminie, a wszystkie dzieci objęte będą opieką przedszkolną.

W oparciu o te oczekiwania i wartości oraz po uwzględnieniu wniosków i rekomendacji z analizy opisowo – diagnostycznej sformułowano wizję rozwoju, którą zamieszczono w rozdziale VII.

ROZDZIAŁ V

ANALIZA OPISOWO – DIAGNOSTYCZNA: ZASOBY, UWARUNKOWANIA I DETERMINANTY ROZWOJU

V.1. Przestrzeń jako wyznacznik rozwoju

Przestrzeń to trójwymiarowy obszar obejmujący środowisko przyrodnicze, kulturowe i ekonomiczne. Użytkownikiem tej przestrzeni są ludzie, a w pierwszej kolejności społeczność lokalna.

Uwarunkowania przestrzenne przejawiają się zwłaszcza w położeniu geograficznym obszaru, jego rozmiarach geodezyjnych, ukształtowaniu terenu, pokryciu szatą roślinną, wodami, siecią drogową, kolejową, osadniczą oraz innymi formami makroprzestrzennego zagospodarowania, a wreszcie – w krajobrazach. Przestrzeń ilustrują mapy stanowiące załączniki nr 2 i 3.

Przestrzeń pełni dwie funkcje: środowisko – twórczą (środowisko przyrodnicze i kulturowe) oraz produkcyjną (obszary gospodarki rolno – leśnej, uprzemysłowione, zurbanizowane itp.).

Jakość tej przestrzeni decyduje o formach jej użytkowania dziś i w przyszłości. Jest ona bowiem nie tylko terytorium, ale miejscem życia, spełniania społecznych aspiracji, szansą na rozwój i lepszą jakość życia.

Tu opisujemy i analizujemy przestrzeń w najbardziej ogólnych zarysach przenosząc szczegółowe jej elementy (składniki) do dalszych rozdziałów.

Powierzchnia gminy ma 174,5 km². W dniu 31.XII.2013 r. zamieszkiwało ją 8 912 osób. W mieście Krzyż Wielkopolski (6 209 osób) i w 17 wsiach i osadach skupionych w 11 sołectwach (2 703 osoby). Średnie zaludnienie na 1 km² wynosi 51 osób (w województwie wielkopolskim 116, w powiecie 49).

Gmina położona jest w północno – zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie czarnkowsko – trzecieckim.

Granice wyznacza od południa rzeka Noteć, od zachodu rzeka Drawa. Od strony północnej gmina graniczy z województwem zachodnio – pomorskim, a od wschodu z wielkopolską gminą Wieleń i z województwem lubuskim.

Ukształtowanie powierzchni wyznaczają dwie zasadnicze jednostki geomorfologiczne, obejmujące południową i północną część gminy:

- południowa jest pradolinny obniżeniem terenu o rzędnych 30 – 50 m n.p.m.;
- północna – wysoczyzną, o rzędnych 60 – 80 m n.p.m..

Najwyższy punkt (90,8 m n.p.m.) położony jest w północno – wschodniej części gminy, między jeziorami Twardowskim i Polnym. Gmina ma kształt wydłużony, rozciągający się południkowo, co może mieć wpływ na marginalizowanie północnego skraju jej obszaru oddalonego od położonej na południu siedziby gminy i większości miejscowości.

Struktura użytkowania przestrzeni gminy jest następująca: 75% powierzchni jest trwale pokryta roślinnością (w tym lasami i zadrzewieniami 58%, łąkami i pastwiskami 16%, zielenią osiedlową i inną 1%). (Wskaźnik trwałego zazielenienia powierzchni województwa wielkopolskiego wynosi 35%.) Grunty orne zajmują w gminie 18% powierzchni (w województwie ponad 50%), wody powierzchniowe – 2,22% (w wojew. 2,1%), w tym stojące 1,13%, rzeki 0,64%, rowy 0,46%. Tereny zurbanizowane 1,83%, inne tereny około 4%.

Powierzchnie trwale pokryte roślinnością to głównie, położone w północno – zachodniej części gminy, lasy Puszczy Drawieńskiej i Drawieńskiego Parku Narodowego oraz łąki nadnoteckie i łąki innych dolin rzecznych, usytuowane, podobnie jak grunty orne, na południu i wschodzie gminy. W tej samej południowej części obszaru skupione jest osadnictwo i większość dróg. Na zachodnich obszarach gminy występują niewielkie osady śródlądowe, wywodzące się z dawnych osad pracowników leśnych.

Gmina posiada Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla całego obszaru oraz Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla miasta Krzyż Wlkp., jako dominującej przestrzeni ze względu na położenie i pełnione funkcje oraz dla okolicznych wsi Łokacz Mały i Łokacz Wielki, dopełniających strukturę funkcjonalno – przestrzenną miasta. Dla obszaru tego sporządzono też plan rewitalizacji do 2020 roku. Dokumenty te przypisują poszczególnym jej strefom, w zależności od ich usytuowania, cech i znaczenia, określone funkcje (zastane i nowe). Określają też zasady kształtowania przestrzeni. Przyjmują do akceptującej wiadomości postanowienia aktów prawnych wyższego rzędu dotyczących określonych fragmentów przestrzeni (np. ustanowienia Drawieńskiego Parku Narodowego, Stref Chronionego Krajobrazu, Sieci Natura 2000, strefy ochrony wód podziemnych itd.).

Drawieński Park Narodowy (wraz z otuliną) usytuowany jest – jak już wspomniano wcześniej – na północnym skraju Gminy.

Strefa Chronionego Krajobrazu obejmuje północno – zachodnią część Gminy.

Sieć Natura 2000 – Uroczyska i Lasy Puszczy Drawskiej.

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej zajmują południową i wschodnią część Gminy (grunty wokół Krzyża, Lubcza M., Brzegów, Huty Szkl., Żelichowa, Kuźnicy Żelichowskiej).

Obszary o funkcjach wypoczynkowych zlokalizowano na gruntach miejscowości: Przesieki, Kuźnica Żelichowska, Wizany, Lubcz M., Krzyż Wlkp. – przy jeziorze Królewskim, Bielice Nowe.

Lasy wodochronne – wzdłuż rzeki Drawy.

Tereny najlepszych gruntów rolnych wyłączono z zabudowy (grunty orne wsi Żelichowo i łąki w okolicy Huty Szkl. i Brzegów).

Studium wyznacza też funkcje miastu i innym miejscowościom. I tak:

Tabela 1.

Miejscowość	Funkcja	Funkcja podstawowa	Funkcja pomocnicza
m. Krzyż		usługowo – produkcyjna	turystyczna (obsługa ruchu turystycznego, turystyka pobytowa i kwalifikowana)
Łokacz Mały		usługowa	–
Łokacz Wielki		rolnicza	usługowa
Huta Szklana		rolnicza	usługowa
Kuźnica Żelichowska		rolnicza	turystyczna (turystyka kwalifikowana, pobytowa, agroturystyka)
Nowe Bielice		rolnicza	turystyczna (turystyka kwalifikowana, agroturystyka)

Brzegi	rolnicza	turystyczna (turystyka kwalifikowana, agroturystyka)
Przesieki	turystyczna (turystyka kwalifikowana, letniskowa)	–
Lubcz Mały	rolnicza	–
Lubcz Wielki	rolnicza	–
Żelichowo	rolnicza	–
Wizany	rolnicza	–

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa miasto Krzyż Wlkp. oznaczono jako ponadlokalny ośrodek logistyczny.

Jedną z form makroprzestrzennego zagospodarowania gminy jest infrastruktura komunikacyjna. Północnym skrajem gminy, przez Przesieki, przebiega droga krajowa nr 22 relacji Gorzów – Elbląg. Nadto w gminie są 2 odcinki dróg wojewódzkich o łącznej długości 28,5 km. Sieć dróg powiatowych ma długość 13,1 km. Najwięcej jest dróg gminnych – 50,74 km. Łączna długość sieci dróg to 97,54 km. Układ dróg podporządkowany jest funkcji obsługi i powiązań wewnątrz gminy, zbiera ruch z tych powiązań i doprowadza do siedziby gminy oraz tworzy powiązania z drogami na zewnątrz gminy. W wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego drogi 123 i 174 figurują jako drogi kat. G (główne). Przewidziano w ich przebiegu obwodnicę w Krzyżu Wlkp. i Hucie Szkl..

Przez gminę przebiegają – krzyżujące się w mieście Krzyż Wlkp. – dwie linie kolejowe zaliczane do ponadlokalnego systemu transportowego:

- 1) relacji Warszawa – Poznań – Szczecin, umożliwiającą połączenie z Hamburgiem
- 2) relacji Piła – Gorzów, umożliwiającą połączenie z Berlinem.

Drogą wodną o znaczeniu międzynarodowym (E70) jest rzeka Noteć, łącząca – przez Kanał Bydgoski – Wisłę z Odrą – i umożliwiającą żeglugę (obecnie – z uwagi na zamulenie dna – jedynie płaskodennymi statkami turystycznymi) do Berlina i Kaliningradu.

Widoczną gołym okiem formą użytkowania przestrzeni są krajobrazy. Stanowią one sumę elementów środowiska naturalnego i kulturowego oraz ich wzajemnych relacji przestrzennych. Krajobrazy są wizualnym, trójwymiarowym zapisem dziejów kolejnych pokoleń, zamieszkujących i użytkujących przestrzeń. Są naszym dziedzictwem.

Z wcześniejszego opisu wynika, że na terenie gminy dominują krajobrazy w niewielkim stopniu przekształcone przez ludzi, a więc krajobrazy naturalne (leśne, dolin rzecznych itd.), półnaturalne (użytki rolne i rybackie), zantropogenizowane / zurbanizowane (miasto Krzyż i zwarte zabudowy wiejskie). Krajobrazy podlegają stałej transformacji w procesie użytkowania ich zasobów przez ludzi. Zadaniem władz gminy i ustanawianego prawa miejscowego jest zapewnić by te przekształcenia nie miały charakteru żywiołowego.

V.2. Przyrodnicze determinanty rozwoju

Warunki przyrodnicze determinują rozwój gminy. Środowisko przyrodnicze bowiem może albo sprzyjać rozwojowi, np. poprzez łatwą i taną eksploatację lokalnych surowców, albo go ograniczać, np. poprzez brak niektórych surowców, bardzo niską jakość gleb, złe warunki mikroklimatyczne itd.. Bariery te można i należy omijać dostosowując rozwój do istniejących potencjałów środowiska i koncentrując się na tych jego zasobach i siłach, które mogą zapewnić rozwój alternatywny.

Największym bogactwem i zasobem przyrody są lasy pokrywające 57% powierzchni gminy, administrowane głównie przez Nadleśnictwo w Krzyżu. Na większości obszaru, zwłaszcza jego północnej części dominuje bór świeży z panującym gatunkiem sosny oraz domieszką brzozy i dębu. Występuje też bór mieszany świeży, z mniejszą ilością sosny, za to z udziałem buka, dębu i modrzewia. W środkowej części gminy występuje las świeży z głównym udziałem dębu i buka oraz domieszkami modrzewia, świerka i jawora oraz las mieszany świeży z większościowym udziałem sosny i dębu.

W pradolinie Noteci występuje las mieszany wilgotny ze znacznym udziałem dębu, sosny oraz ols z dominującym udziałem olszy.

Najbardziej przydatnym na potrzeby turystyki i rekreacji siedliskami są: bór świeży i bór mieszany świeży (północna i zachodnia część gminy). Ograniczoną przydatność mają las świeży i mieszany świeży (zwarcie koron, komary). Nieprzydatne są: las mieszany wilgotny i ols. Najliczniejszy drzewostan występuje w Puszczy Drawskiej i Drawieńskim Parku Narodowym.

Lasy obfitują w bogatą florę i faunę, pomniki przyrody i stare uroczyska. Panuje w nich cisza, spokój, czyste powietrze, stwarzając idealne warunki dla turystów, grzybiarzy, myśliwych.

Innym bogactwem natury jest Noteć i jej dolina, pokryta łąkami, kobiercami kwiatów i ziół, zakrzewieniami i starorzeczami. Dolina – w plebiscycie National Geographic Traveler – zajęła I miejsce, spośród najatrakcyjniejszych, dziewiczych i tajemniczych obszarów „Natura 2000” w kraju. Oprócz Noteci i jej doliny także wody dorzecza, zwłaszcza Drawa, Płociczna, Człapia, Bukówka i otaczające je urokliwe krajobrazy, przyciągają w ciągu roku tysiące turystów – wodniaków i tą turystykę należy rozwijać.

Atrakcją turystyczną są nie tylko wody płynące (ich łączna powierzchnia to 112 ha), ale także wody stojące zajmujące 197 ha, z czego 180 ha to wody jezior, których jest 18. Największe z nich jezioro Królewskie ma ponad 55 ha i położone jest w bezpośredniej

bliskości Krzyża Wlkp.. Inne z większych jezior to Raczek (21 ha), Przesieki (18 ha), Przesieki II (12,3 ha), Pestkowe (13 ha), Żelichowo Leśne (13 ha).

Najbardziej przygotowany dla potrzeb turystyki, rekreacji i wypoczynku jest teren przy jeziorze Królewskim, choć wymaga dalszej modernizacji. Częściowo przygotowane są pod tym kątem tereny przy jeziorach Raczek i Przesieki II. Należy rozważyć celowość ich dalszego doposażenia.

Oprócz wód naziemnych występują też wody podziemne. Nie ma w gminie deficytu wody pitnej. Wody są czyste (w większości II klasa) bo chronione na różne sposoby (lasy ochronne wzdłuż rzeki Drawy, pakiety rolno – środowiskowe udostępniane rolnikom, zakaz nawożenia mineralnego w strefach wrażliwych np. przy rowach itp.). Ochroną dla czystości wód jest też mała gęstość zaludnienia, choć liczne szamba ograniczają niekiedy ochronę z tego tytułu.

Cennymi obiektami przyrodniczymi są: Torfowisko w Przesiekach, Widłakowy bór, Karaśniki – rozległe bagno z dwoma jeziorkami (Żurawie i Wilcze), Bażynowe bagno.

Surowce naturalne występują w obszarze gminy w ograniczonym asortymencie (nie licząc surowców drzewnych i rolniczych). Są tu: kruszywa mineralne w okolicach Lubcza Małego i Huty Szklanej oraz nieeksploatowane – torfy i gitie.

Gleby są słabe, w większości V i VI klasy bonitacyjnej, piaszczyste o dużej przepuszczalności, jedynie koło Żelichowa nieco lepsze, bo leżące na glinach i piaskach gliniastych. Gleby najlepszych klas na gruntach ornych jakie w gminie występują zajmują zaledwie 1,67% (w kraju 13,9%, w Północnej Wielkopolsce – NTS 3 – 10,8%); grunty średnie (kl. IV A) zajmują 3,2% (w kraju 22,6%, w Płn. Wlkp. 28,5%). Wiele lepsze gleby są pod dolinnymi użytkami zielonymi. Syntetyczny wskaźnik jakości (wg IUNG w Puławach) gleb w gminie na polach ornych wynosi 26,4 punkta (w kraju 52,2; w Płn. Wlkp. 47), zaś gleb użytków zielonych 37,9 punkta (w kraju 39,2; w Płn. Wlkp. 37,6). Najlepsze grunty są w gminie pod ochroną. Gleby w niewielkim stopniu są zanieczyszczone metalami ciężkimi i mogą być wykorzystane do produkcji zdrowej żywności, w tym ekologicznej.

Jakość gleb stwarza ograniczenia w doborze do uprawy gatunków roślin bardziej wymagających i bardziej opłacalnych jak burak, pszenica, rzepak, większość warzyw itd..

Zanieczyszczenie powietrza i natężenie hałasu na obszarze gminy nie stanowią problemu. Mieszczą się one w korzystnych (wiejska część gminy) lub dopuszczalnych granicach (miasto Krzyż Wlkp.).

Klimat

Przyroda i działalność ludzka pozostają w ścisłej zależności od klimatu, a w wymiarze lokalnym – od mikroklimatu. Jakkolwiek gmina leży na styku chłodnej i wilgotnej dzielnicy pomorskiej i bardziej suchej i cieplejszej dzielnicy środkowej, to przeważają tu wpływy klimatu tej pierwszej, ale też klimatu nadnoteckiej dzielnicy klimatycznej. W porównaniu z przeciętnymi dla województwa wielkopolskiego mają tu miejsce mniejsze wahania temperatury powietrza, lato jest chłodniejsze, zima łagodniejsza, opady deszczu większe (w Krzyżu Wlkp. wynoszą w wieloleciu 546 l/m², w Szamotułach 516 l/m², w Śremie i Ślupcy 480-497 l/m², jedynie na południowym skraju województwa, w okolicach Kępna i Ostrzeszowa, są większe niż w Krzyżu i sięgają 600 l/m²). Niekorzystną ich cechą jest to, iż większość z nich występuje w okresach letnich. Charakterystyczne są obfite rosy i mgły potęgujące się zwłaszcza jesienią, w południowej części gminy, w związku ze wzrostem substancji pyłowych w powietrzu.

Średnia temperatura powietrza wynosi 7°C podczas, gdy np. w Kaliszu 7,8°C, a w Lesznie 8,1°C. Dominują wiatry zachodnie. Dni mroźnych (z temperaturą poniżej 0°C) jest 80, a z przymrozkami około 100. Długość okresu wegetacyjnego (ze średnią t° dobową powyżej 5°C) trwa około 210 dni (w wojew. 229-240 dni). Są to przeciętne wartości dla całej gminy. Jednak w poszczególnych jej obszarach występują specyficzne mikroklimaty. I tak:

- kompleksy leśne w północnej i zachodniej części gminy charakteryzują się zmniejszeniem siły wiatrów, ale też nasłonecznienia, a także mniejszymi amplitudami temperatur (dobowymi i rocznymi);
- w obszarach doliny Noteci, na południu gminy, częściej pojawiają się mgły i opary, powstaje inwersja termiczna (smog), zwiększa się liczba dni z przymrozkami, skraca okres wegetacji itp.;
- obszary wysoczyznowe są lepiej przewietrzane i nasłoneczniane.

Stan ochrony przyrody i środowiska

Tereny objęte ochroną prawną zajmują ponad 2/3 powierzchni gminy (w powiecie około 44%, w województwie około 31%), w tym:

- Obszar Chronionego Krajobrazu p.n. „Puszcza nad Drawą” położony w północnej i zachodniej części gminy obejmuje 10 740 ha, tj. 61,5% jej powierzchni ogólnej
- Drawieński Park Narodowy objęty ochroną konserwatorską zajmuje w gminie 377,8 ha (2,16% ogólnej powierzchni gminy), a otulina parku 1 523,5 ha (8,73% powierzchni gminy).

Pod ochroną są też 63 pomniki przyrody występujące w dwudziestu kilku miejscach. Są to: lipy drobnolistne, 360 letni dąb szypułkowy, sosna „Jeleń” i inne drzewa lub ich grupy (zespoły).

Użytki ekologiczne zajmują 10,38 ha.

Ochroną objęte są też wody podziemne, strefy ochronne dla studni, użytki rolne klas I – III zajmujące 101 ha (1,67% ogółu użytków rolnych). Sieć Natura 2000 obejmuje uroczyska położone nad Drawą oraz tereny w obrębie wsi Bielice Nowe, Łokacz Wielki, Żelichowo, Kuźnica Żelichowska.

Gmina ma Program Ochrony Środowiska do 2017 r. przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Krzyżu Wlkp. w 2012 r., a jego głównym celem są działania w kierunku najpełniejszego wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju gminy, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska.

V.3. Zasoby kulturowe jako determinanty rozwoju

W gminie jest 15 obiektów wpisanych do rejestru zabytków: Kościół w Hucie Szklanej, 2 zespoły stopni wodnych (nr 21 Drawsko i nr 22 Krzyż Wlkp.) oraz 12 cmentarzy.

Nadto elementami dziedzictwa kulturowego gminy są:

- zespół stacji kolejowej i towarzyszącej jej osady w Krzyżu Wlkp. wraz z zapleczem o funkcjach socjalno – bytowych (szkoła i kościół z dzwonnica na drewnianym stojaku, gazownia klasyczna, prawdopodobnie pierwsza w Wielkopolsce)
- pozostała zabudowa historyczna miasta (2 kościoły, szkoły – przy ul. Sienkiewicza 1 i ul. Sikorskiego 15, poczta, była rzeźnia, willa przy ul. Drawskiej 1 – obecnie MATEX)
- droga wodna Wisła – Odra E 70 poprzez Kanał Brdy i rz. Noteć
- układy ruralistyczne wsi Kuźnica Żelichowska, Żelichowo (wielodrożnicowy układ wsi o metryce średniowiecznej), rzędówki przybagienne w Hucie Szklanej i Łokaczu Wielkim (lata 1701 – 1716), budynki o konstrukcji szachulcowej, wypełnianej gliną z XVIII i XIX wieku (Brzegi, Lubcz W., Żelichowo)
- dziesiątki innych obiektów przeznaczonych do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków (zagrody, budynki mieszkalne, kościoły, cmentarze itd.)
- krajobrazy kulturowe powiązane komplementarnie z cennymi obszarami i krajobrazami przyrodniczymi (Obszary Chronionego Krajobrazu „Puszcza nad

Drawą”, Drawieński Park Narodowy, obszary Natura 2000 – „Uroczyska Puszczy Drawskiej”, „Lasy Puszczy nad Drawą”).

Wszystkie te obszary opisano w rozdziale dotyczącym „Przyrodniczych determinant rozwoju”.

Gmina ma Program Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016. przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Krzyżu Wlkp. (nr XIX/229/2013), a wytyczne Programu są podstawą rekomendacji strategicznej.

V.4. Społeczność lokalna jako główna siła sprawcza rozwoju

Jak już wspomniano wcześniej ludność, według ewidencji gminy, liczy 8 912 osób i zwiększyła się w stosunku do 2005 r. o 77 osób.

W populacji ogółem kobiety stanowią 51%. Przyrost naturalny, będący na przestrzeni wielu lat wyższy od wojewódzkiego, ostatnimi laty się zmniejszył i stał się ujemny. W 2013 r. wyniósł on na 1 000 mieszkańców –1 (w województwie +1,2). Struktura wieku ludności – jak wskazuje tabela nr 2 – ulega, jak w całym kraju – zmianie. Zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym, zmniejsza w wieku przedprodukcyjnym i ta tendencja ma charakter trwały. Na razie na podobnym poziomie utrzymuje się ludność w wieku produkcyjnym. Według szacunków GUS i ZUS w 2020 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie w kraju 35 emerytów. Strategia musi uwzględniać ten fakt i przewidzieć działania gminy na rzecz seniorów.

Tabela 2. Struktura grup wiekowych ludności gminy (wg ewidencji Gminy)

Rok	Ludność ogółem	Ludność w liczbach bezwzględnych (i procentach)		
		w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
2005	8 835	1 897 (21,5%)	5 778 (63,1%)	1 160 (13,2%)
2013	8 912	1 795 (20,1%) [w wojew. 19,3%]	5 647 (63,3%) [w wojew. 63,64%]	1 470 (16,5%) [w wojew. 17,05%]
Liczba emerytów w Gminie na 100 osób w wieku produkcyjnym		w 2005 r. – 20,8 osób w 2013 r. – 26 osób (w wojew. 26,8)		Prognozowana dla Polski w 2020 r. liczba emerytów na 100 osób w wieku produkcyjnym wyniesie 35 osób.

Głębsza analiza wskazuje na różnice w strukturze grup ludności między miastem a wsiami. Na wsiach udział ludności we wszystkich grupach wiekowych jest korzystniejszy niż w mieście i w gminie ogółem. Większa jest liczebność ludzi w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a zdecydowanie mniejsza emerytów.

Struktura grup wiekowych ludności nie różni się zasadniczo z danymi dla całej Wielkopolski.

Saldo migracji (wg GUS) z gminy na 1 000 mieszkańców wynosiło w 2013 r. 0,6 osoby, podczas gdy np. w Wielkopolsce oscyluje od wielu lat wokół 0,2 osoby.

Zatrudnienie ludzi w wieku produkcyjnym jest od lat niezmiennie niższe niż w powiecie czarnkowsko – trzcieńskim stanowiącym główny rynek pracy. Świadczy o tym m.in. większy wskaźnik bezrobocia rejestrowanego w gminie w porównaniu z powiatem.

Tabela 3.

Lata	Liczba bezrobotnych			Wskaźnik bezrobocia rejestrowanego (liczba bezrobotnych do ludności w wieku produkcyjnym)	
	ogółem	mężczyźni	kobiety	gmina	powiat
2006	715	282	433	12,4	10,0
2008	536	194	342	9,3	6,6
2010	581	264	317	10,1	8,4
2013	617	258	359	10,6	8,2

Uwaga: dane lat 2006, 2008, 2013 na 31 grudnia, dla roku 2010 na 31 maja (wg PUP).

Oprócz wyższego wskaźnika bezrobocia rejestrowanego w gminie w stosunku do powiatu, zwraca uwagę większe bezrobocie wśród kobiet w porównaniu z mężczyznami oraz zmienność bezrobocia w czasie. Malowało ono do 2008 r., tj. do globalnego kryzysu wywołanego przez banki, po czym znów zaczęło rosnąć.

W 2013 r. bez prawa do zasiłku pozostawały 482 osoby, w tym 290 kobiet, a liczba długotrwale bezrobotnych wynosiła 273 osoby, w tym kobiet 193.

Mieszkańcy gminy stanowią bardzo aktywną społeczność, zaangażowaną w życie społeczno – kulturalne. Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury stara się sprostać oczekiwaniom mieszkańców i organizuje różnego rodzaju zajęcia kulturalne przeznaczone zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i dorosłych.

Działalność klubów, sekcji i zespołów w M-GOK w Krzyżu Wlkp.:

- Młodzieżowa Orkiestra Dęta – 4 razy w tygodniu
- Zespół wokalny – 1 raz w tygodniu
- Zespół muzyczny TFS – 1 raz w tygodniu
- zajęcia taneczne – 1 raz w tygodniu

- zajęcia plastyczne dla dzieci – 1 raz w tygodniu
- zajęcia komputerowe dla seniorów – 2 razy w tygodniu
- Akademia Srebrnego Wieku dla seniorów – 1 raz w tygodniu
- zajęcia filmowe – 1 raz w tygodniu.

Ponadto w Ośrodku Kultury odbywają się spotkania i zajęcia klubów zrzeszonych przez NGO:

- Klub Seniora – 1 raz w tygodniu
- Polski Związek Rencistów i Inwalidów w Krzyżu – 1 raz w miesiącu
- Krzyskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół – w ciągu tygodnia wg zapotrzebowania
- kursy języków obcych (niemiecki, angielski) – w ciągu tygodnia wg zapotrzebowania
- KMTR „DYNAMO” – w ciągu tygodnia wg zapotrzebowania
- Drużyna Harcerska im. S. Czarnieckiego – w ciągu tygodnia wg zapotrzebowania.

Aktywna działalność prowadzona jest nie tylko przez M-GOK i organizacje mające w nim siedzibę, ale też inne organizacje społeczne. Wszystkie pozostałe realizując swe statutowe zakresy działania czynnie uczestniczą w życiu społecznym, sportowym, pomocowo – charytatywnym, bądź realizują swoje hobby. Inicjują szereg przedsięwzięć mających duże znaczenie dla środowisk, które reprezentują i dla lokalnej społeczności.

W czasie realizacji poprzedniej strategii wprowadzono Fundusz Sołecki.

Spółeczności wiejskie umiejętnie gospodarują tym funduszem. W ostatnich latach zakupiły w ramach funduszu sołeckiego przystanki autobusowe (Huta Szkl., Wizany), wybudowały chodniki (Łokacz M.), place zabaw dla dzieci i młodzieży (Lubcz W.), zakupiły sprzęt rolniczy dla całej wsi – siewnik (Lubcz M.), materiały do budowy chodników (Łokacz W.), kostkę brukową dla przystanku autobusowego (Wizany), szatnie dla boiska sportowego (Lubcz M.), oczyszczalnię ekologiczną ścieków (Huta Szkl.). Budują place zabaw (Lubcz W.) itd..

Wymienione tutaj działania lokalnej społeczności i inne świadczą, iż w latach 2006 – 2013 poprawił się kapitał ludzki i społeczny. Setki osób podniosło swoje kwalifikacje, wzrosły umiejętności aplikowania o środki unijne. Organizowane m.in. dzięki tym środkom imprezy kulturalne, edukacyjne i rekreacyjno – sportowe poprawiły jakość życia ludzi i sprawność psychoruchową. Wzrosła ilość organizacji społecznych i stowarzyszeń z kilkunastu do 28, przy czym w ewidencji Regon znalazło się aż 18 (w 2006 r. było 6).

Gmina i jej jednostki organizacyjne walczyły o to przyczyniły. Gmina bowiem corocznie przyjmuje do realizacji program współpracy z organizacjami pozarządowymi w drodze uchwały Rady Miejskiej. Poniżej wykaz wszystkich organizacji społecznych (pozarządowych) działających na obszarze gminy, według Krzyskiego Banku Organizacji (www.krzyz.pl).

Tabela 4.

Lp.	Nazwa organizacji	Siedziba	Reprezentant
1	CARITAS Diecezji Kozalańsko-Kolobrzelskiej przy Parafii św. Antoniego w Krzyżu Wlkp.	Krzyż Wlkp. ul. Sikorskiego 14	Bogusława Skowrońska
2	CARITAS przy Parafii N.S.P.J. w Krzyżu Wlkp.	Krzyż Wlkp., ul. Poznańska 12	-
3	Krzyskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół	MGOK Krzyż Wlkp. ul. Wojska Polskiego 11	Magdalena Zatorska 663 524 624
4	Krzyskie Stowarzyszenie Sportowe	Krzyż Wlkp. ul. Woj. Polskiego 19/18	Andrzej Rosalski
5	Krzyskie Towarzystwo Wędkarskie	Krzyż Wlkp.	Jan Miszkiewicz
6	Liga Ochrony Przyrody Oddział Krzyż Wlkp.	Krzyż Wlkp. ul. Mickiewicza 58	-
7	Ludowy Zespół Sportowy "RELAX" w Krzyżu Wlkp.	MGOK Krzyż Wlkp., ul. Wojska Polskiego 11	Grzegorz Korus
8	Miejski Klub Sportowy „Drawa”	Krzyż Wlkp.	Piotr Kujawa
9	Miejski Klub Sportowy Uczniowski Klub Karate Tradycyjnego "Fudokan" w Krzyżu Wlkp.	Krzyż Wlkp.	Beata Czekala
10	Polski Komitet Pomocy Społecznej Stowarzyszenie Charytatywne	Krzyż Wlkp.	Jan Kwaśniewski
11	Polski Związek Działkowców Zarząd Rodzinny Ogród Działkowy „Kolejarz”	Krzyż Wlkp.	Stanisław Lemieszka
12	Polski Związek Działkowców Zarząd Rodzinny Ogród Działkowy „Bratek”	Krzyż Wlkp.	Andrzej Hellak
13	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Krzyżu Wlkp.	Krzyż Wlkp., ul. Mickiewicza 58	Bogdan Boch
14	Polski Związek Wędkarski Koło „DRAWA”	Krzyż Wlkp., ul. Mickiewicza	Jan Leniar
15	Polski Związek Wędkarski Koło „Kolejarz”	Krzyż Wlkp.	Andrzej Świtała
16	Stowarzyszenie Kultury Fizycznej i Sportu Klub Miłośników Turystyki Rowerowej „DYNAMO” Krzyż Wlkp.	Krzyż Wlkp. ul. Wojska Polskiego 11	Daniel Wilk
17	Stowarzyszenie L.Z.S. Kuźnica Żelichowska	Kuźnica Żelichowska	Krzysztof Jabłoński
18	Stowarzyszenie Ludowy Zespół Sportowy „Błękitni”	Huta Szklana	Zbigniew Naruszewicz
19	Stowarzyszenie Na Rzecz Dziecka i Rodziny "Słoneczny Dom"	Krzyż Wlkp. ul. Wojska Polskiego 20/9	Ewa Szczudło 697 464 640
20	Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych "Nie Zwykła Rodzinka"	Krzyż Wlkp., ul. Daszyńskiego 27	Elżbieta Brylewska
21	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „OSTOJA”	Huta Szklana	Beata Futyma
22	Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum im. Polskich Noblistów w Krzyżu Wlkp.	Krzyż Wlkp. ul. Sienkiewicza 1	Piotr Heyer
23	Związek Hancerstwa Polskiego Chorągiew Wielkopolska Komenda Hufca Trzcianka	Trzcianka ul. Broniewskiego 7	Hanna Sotek
24	Związek Kombatanów RP i Byłych Więźniów Politycznych Zarząd Koła Krzyż Wlkp.	Krzyż Wlkp. ul. Mickiewicza 58	Aleksander Zakrzewski
25	Stowarzyszenie Krzyskie Towarzystwo "Amazonki"	Krzyż Wlkp.	Krzysztyła Kulska
26	Stowarzyszenie Przyjaciół Kuźnicy Żelichowskiej	Żelichowo 33	Brygida Szlendak
27	Regionalny Związek Pszczelarzy Wielkopolski Północnej w Chodzieży Koło Pszczelarzy w Krzyżu Wielkopolskim	Krzyż Wlkp.	Józef Burdziak
28	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Terenowy w Krzyżu Wlkp., przy Kościele Zielonoświątkowym w Krzyżu	Krzyż Wlkp., ul. Staszica 21/1	Pastor Wojciech Wysopal

V.5. Dochody gminy i wydatki na inwestycje

Dochody w przededniu i na początku realizacji poprzedniej strategii wynosiły: w 2005 r. – 14 525 276 zł, a w 2006 r. – 16 088 900 zł. Razem 30 614 176 zł.

Na inwestycje wydatkowano w tych latach odpowiednio: 2 241 148 zł i 1 065 511 zł.

Razem 3 306 659 zł, co stanowiło 10,8% dochodów budżetowych tych lat.

W latach 2009 – 2012 dochody budżetu gminy wyniosły łącznie 80 832 450 zł, a w 2013 r. – 24 465 087 zł.

Zaś wydatki inwestycyjne odpowiednio: 6 724 500 zł, co stanowiło 8,32%, a w 2013 r. 18,5%. Tymczasem wydatki inwestycyjne JST w Polsce, w latach 2009 – 2012 w stosunku do dochodów wyniosły aż 22%. Były więc bardziej prorozwojowe niż w gminie.

Na inwestycje przeznaczono w ciągu ostatnich dwóch lat 34% środków więcej niż na początku analizowanego czasokresu i to w obliczu ciągle za małych środków na wydatki bieżące, zwłaszcza w słabszych ekonomicznie, podobnych do Krzyża Wlkp., gminach. Poprawiła się też relacja wydatków na inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2005 r. wydatki te wyniosły 254 zł, a w 2013 r. – 484 zł. Budzi to nadzieję na dalszy wzrost.

Jak podaje GUS zarówno dochód gminy, jak i wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 mieszkańca były i są nadal niższe niż średnio w województwie.

W latach 2006 – 2013 zrealizowano 182 inwestycje, z czego 36 to inwestycje większe o wartości od 100 520 zł (budowa kanalizacji deszczowej ul. Pogodna w Krzyżu Wlkp.) do 871 560 zł (budowa nawierzchni ulic i chodników na ul. Sienkiewicza, Sobieskiego, Moniuszki w Krzyżu Wlkp.). Najwięcej inwestycji poczyniono w sferze infrastruktury drogowej wraz z ulicami, kanalizacyjnej, ale też – choć nieco mniej – w sferze infrastruktury społecznej (edukacja, kultura, sport, rekreacja, turystyka, zdrowie, opieka społeczna, bezpieczeństwo ppoż itd.).

Znaczna część inwestycji była możliwa dzięki wsparciu środkami unijnymi pozyskanymi za pośrednictwem Samorządu Województwa Wlkp., bądź Lokalnej Grupy Działania w Czarnkowie i Nadnoteckiej Grupy Rybackiej w Pile, w których to grupach gmina jest członkiem.

Rodzaj inwestycji dokonanych w poszczególnych sferach działalności ludzkiej w gminie opisano pokrótce przy charakterystyce tych sfer.

V.6. Infrastruktura

Infrastruktura to zespół podstawowych urządzeń i instytucji usługowych, a także obiektów użyteczności publicznej niezbędnych do należytego funkcjonowania społeczeństwa i produkcyjnych działów gospodarki. Infrastruktura dzieli się na 3 rodzaje: *infrastrukturę techniczną* (infrastruktura transportowa, sieci energetyczne, wodno-kanalizacyjne itp.), *infrastrukturę ekonomiczną* (agencje wspierania przedsiębiorczości, rolnictwa, banki itd.) i *infrastrukturę społeczną* (szkoły, ośrodki zdrowia, domy kultury, obiekty sportowe, socjalne, instytucje różnorodnych usług publicznych i społecznych). Pierwsza z nich służy społeczeństwu i gospodarce, druga – głównie gospodarce, trzecia – głównie społeczeństwu. Jednak wszystkie jej rodzaje wzajemnie się wspierają i uzupełniają. Infrastruktura jest jednym ze składników przestrzeni, z którym najczęściej stykają się tak pojedynczy ludzie, jak i całe społeczności.

Tu omówimy tą część infrastruktury, nazwijmy ją podstawową (powszechnego użytku), która służy wszystkim, niezależnie od wieku, profesji, pełnionych ról społecznych i to służy przez całe życie. Będzie to głównie infrastruktura techniczna – drogowa i sieciowa.

Pozostała infrastruktura, z której ludzie korzystają rzadziej, czasem z racji prowadzonej działalności (np. infrastruktura ekonomiczna), trybu życia (np. infrastruktura kultury, sportowo – rekreacyjno – turystyczna) albo w określonym wieku (np. infrastruktura szkolna) lub określonym stanie zdrowia (ZOZ-y). Infrastruktura ekonomiczna i społeczna (łącznie nazywana niekiedy infrastrukturą funkcjonalną) – zostanie opisana bądź przy omawianiu gospodarki, bądź usług publicznych (oświata, zdrowie, opieka społeczna, administracja, bezpieczeństwo) i działalności społecznej, kulturalnej, sportowej, turystycznej itd..

Infrastruktura techniczna

Szkielet układu drogowego gminy znajduje się na załączonych mapkach (załączniki nr 2 i 3.)

Tabela 5.

Lp.	Rodzaj drogi	Długość w km	W tym drogi utwardzone w km
1	Drogi krajowe nr 22	5,20	5,20
2	Drogi wojewódzkie nr 123, 174	28,50	28,50
3	Drogi powiatowe nr 1321P, 1322P, 1323P	13,10	13,10
4	Drogi gminne	50,74	21,14

Drogi gminne podzielone są według ważności i funkcji na: drogi podstawowe – 33,5 km, drogi pomocnicze – 17,24 km.

Zagęszczenie dróg w przeliczeniu na 100 km² wynosi 56 km i jest mniejsze niż w województwie (82 km) i w powiecie (74 km). Pomimo to dostęp do dróg mają wszystkie miejscowości. Drogi są złej jakości i stanowią dyskomfort dla użytkowników. W minionych 8 latach poczyniono wiele inwestycji na rzecz poprawy nawierzchni ulic i dróg, budowy dróg do gruntów rolnych, budowy chodników itd.. Wiele ulic w mieście i we wsiach zostało oświetlonych. Wszystkie te inwestycje drogowe i około drogowe należy kontynuować. Złe drogi, jak wynika z badań NIK hamują aktywność gospodarczą i obniżają atrakcyjność inwestycyjną.

Komunikacja PKS – główne kierunki: Czarnków, Trzcianka, Drezdenko, Wałcz.
Komunikacja PKP – główne kierunki: Szczecin, Kostrzyn n. Odrą, Piła, Poznań.

Gmina stara się zapewnić mieszkańcom jak najlepsze warunki komunikacji. W tym celu ustala z przewoźnikami najbardziej optymalne rozkłady jazdy, urządza przystanki (w ostatnich latach w Bielicach N., Hucie Szkl., Wizanach).

Infrastruktura telekomunikacyjna

Głównymi operatorami sieci telefonicznych są: Orange, Plus, T-Mobile, Play oraz usługodawcy świadczący swoje usługi na bazie wcześniej wymienionych. Stan sieci umożliwia realizację usług telekomunikacyjnych i internetowych na większości obszaru gminy.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

100% pokrycia potrzeb

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie miasta przy ul. Mickiewicza 58a znajduje się kotłownia olejowa o mocy 4,2 MW. Długość sieci ciepłowniczej 2 874 m. Ilość przyłączonych obiektów: 34. Istnieje możliwość przyłączenia nowych obiektów.

W mieście funkcjonują również kotłownie: Osiedle Parkowe (biomasa i olej opałowy), Osiedle Młodych 8 (biomasa), przy Osiedlu Leśnika (węgiel kamienny), przy ul. Marchlewskiego 12 (węgiel kamienny), przy ul. Wojska Polskiego 73 (olej opałowy), ul. Wojska Polskiego 40 (gaz płynny propan-butan), ul. Walki Młodych 5 (węgiel kamienny).

Na terenie gminy brak jest dystrybucyjnej sieci gazowej. Gazyfikacja jest jednak postulowana w ankietach pozyskanych od mieszkańców. Byłaby ona konieczna z uwagi na wygodę mieszkańców, jak i ochronę unikalnego środowiska przyrodniczego gminy. Istnieje techniczna możliwość zasilenia gminy w gaz ziemny poprzez wybudowanie gazociągu wysokiego ciśnienia od stacji gazowej w miejscowości Drezdenko do miejscowości Drawsko (ok. 17 – 20 km) i gazociągu ś/c z Drawska do Krzyża Wlkp. o długości ok. 4 km lub gazyfikacja w oparciu o technologię LNG poprzez budowę stacji LNG w Krzyżu Wlkp. i budowę sieci gazowej dystrybucyjnej.

Infrastruktura wodno – kanalizacyjna

Długość sieci wodociągowej – 102,2 km. Stan sieci: miasto – 37,8 km, wieś – 64,4 km. Liczba stacji uzdatniania wody – brak. Liczba przyłączy prowadzących do budynków – 1 540; zaspokojenie potrzeb bliskie 100%. Ilość ujęć wody – 1.

Na terenie gminy istnieją wodociągi grupowe zlokalizowane w miejscowościach: Krzyż Wlkp., Łokacz Wielki, Łokacz Mały, Nowe Bielice, Brzegi, Huta Szklana, Wizany, Lubcz Mały, Lubcz Wielki, Żelichowo, Kuźnica Żelichowska.

Długość sieci kanalizacyjnej – 25,7 km. Liczba przyłączy prowadzących do budynków – 865; zaspokojenie potrzeb 69%. W minionych 8 latach poczyniono kilka inwestycji związanych z dobudową sieci sanitarnej i stworzono możliwość dalszych podłączeń do budynków. Najwięcej inwestycji dotyczyło jednak kanalizacji deszczowej.

Z badań ankietowych lokalnej społeczności wynika, iż oczekiwane jest dokończenie kanalizacji gminy, w interesie mieszkańców i ochrony środowiska naturalnego.

Oczyszczalnia ścieków

Na terenie Gminy Krzyż Wlkp. znajduje się jedna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Łokaczu Wielkim. Typ oczyszczalni – SBR Technologia austriacka – oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna z podwyższonym usuwaniem miogenów. Oczyszczalnia nie jest w pełni eksploatowana. Nie przewiduje się modernizacji oczyszczalni.

Gospodarka odpadami

Gmina zadania w zakresie gospodarki odpadami realizuje poprzez Związek Międzygminny „Pilski Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi” z siedzibą w Pile.

1. Zadaniem Związku jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców gmin – uczestników Związku w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi oraz skorelowanych z nim innych usług publicznych.
2. Dokonanie corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, w celu weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych Związku w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.
3. Sporządzanie rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi.

Gmina nie posiada wysypiska śmieci. Zlokalizowane w miejscowości Huta Szklana nieczynne składowisko odpadów jest obecnie poddawane procesowi rekultywacji.

Zbierane z terenu gminy odpady firma świadcząca usługi w zakresie ich odbioru przekazuje na składowisko w Kłodzie koło Piły.

V.7. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe na obszarze gminy liczą 2 848 mieszkań z 11 391 izbami (GUS 2012 r.). Ich łączna powierzchnia użytkowa to około 207 tys. m². Prawie 73% tych zasobów zlokalizowana jest w mieście, co w przybliżeniu odpowiada proporcji ludności miejskiej gminy.

Przytłaczająca większość to mieszkania własnościowe lub spółdzielcze i rzadko zakładowe. Mieszkania komunalne to zaledwie 168 szt. czyli 5,9% mieszkań ogółem.

W stosunku do 2006 r. liczba mieszkań wzrosła o 82 szt., izb o 679 szt., a powierzchnia użytkowa o 15 868 m². Spadła natomiast ilość mieszkań komunalnych (wskutek ich wyprzedaży użytkownikom) z 270 w roku 2005 do 168 w roku 2013, jakkolwiek stopień zaspokojenia potrzeb wzrósł z 25% do 33%.

Poniżej prezentujemy niektóre dane dotyczące mieszkalnictwa w gminie ogółem na tle danych dla całego województwa.

Tabela 6.

Jednostka admini- stracyjna	Rok	Ilość			Powierzchnia użytkowa w m ²	
		izb w mieszkaniu	osób w mieszkaniu	osób przypadających na 1 izbę	mieszkania	na 1 osobę
Gmina 2006 r.		3,87	3,18	0,82	69,1	21,7
Województwo 2006 r.		3,94	3,22	0,82	76,8	23,9
Gmina 2012 r.		4,00	3,08	0,77	72,7	23,6
Województwo 2012 r.		4,05	3,04	0,75	80,1	22,2

Jak widać z tabeli liczba izb w mieszkaniu nieco wzrosła w ciągu minionych 6 lat, ilość osób przypadających na mieszkanie i na jedną izbę się zmniejszyła, a na osobę powiększyła. Dotyczy to zarówno gminy, jak i województwa. Znacząco to, iż:

- wzrósł komfort mieszkaniowy ludności gminy
- tendencje w zakresie mieszkalnictwa w gminie są zbieżne z tendencjami w całym województwie, a w odniesieniu do powierzchni mieszkania przypadającej na 1 osobę nawet korzystniejsze.

Z badań ankietowych mieszkańców wynika, iż oczekiwane jest w dalszym ciągu budowanie tanich mieszkań komunalnych.

V.8. Gospodarka

Gmina ma charakter rolniczo – przemysłowy. Miasto Krzyż Wlkp. jest centrum przemysłowo – handlowo – usługowym, w tym logistycznym, a wsie – miejscem uprawiania rolnictwa oraz uzupełniających funkcji usługowych i działalności nierolniczej.

Ilość gospodarstw rolnych (mających powyżej 1 ha) wynosi 508. W większości są to gospodarstwa małe (ich powierzchnia wynosi około 12 ha użytków rolnych). Charakteryzuje je niski poziom intensywności produkcji, wytwarzają one tradycyjną, zdrową żywność. Jedynie nieliczne z tych gospodarstw mają powierzchnię użytków rolnych większą niż 50 ha i prowadzą gospodarkę bardziej intensywną. Następuje systematyczna zmiana struktury powierzchniowej gospodarstw. Rośnie udział %-owy gospodarstw większych obszarowo, kosztem gospodarstw mniejszych wyzbywających się ziemi, o czym świadczy przyrost (ze 198 w 2005 r. do 395 w 2013 r.) gospodarstw o powierzchni do 1 ha jako następstwo przepływu z nich ziemi do większych jednostek.

Część gospodarstw prowadzi uzupełniającą gospodarkę pozarolniczą. Wśród nich jest 10 gospodarstw agroturystycznych i kilka innych, zarejestrowanych w systemie Regon. Ponad

10% gospodarstw rolnych korzysta z unijnych pakietów rolno – środowiskowych przyczyniając się do zrównoważonego korzystania z rolniczej przestrzeni produkcyjnej i ochrony środowiska.

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon liczyły w 2013 r. 695 jednostek (w 2005 r. 636, w 2006 r. 681). Spośród nich wpisem do gminnej ewidencji działalności gospodarczej objętych było 618 podmiotów. Na 1 000 mieszkańców jest to 78 jednostek gospodarczych (w województwie 112, w kraju 103).

Jednostki gospodarcze (j.g.) wpisane do rejestru Regon miały następującą strukturę własnościową:

- sektor publiczny 35 j.g. (w 2006 r. 38),
w tym: 17 jednostek państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego oraz 2 spółki handlowe;
- sektor prywatny 660 j.g. (w 2006 r. 643),
w tym: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 458 j.g. (w 2006 r. 549), spółki handlowe 33 j.g. (w 2006 r. – 17), spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego 5 j.g. (w 2006 r. – 1), spółdzielnie 2 j.g. (w 2006 r. – 3 j.g.), stowarzyszenia i organizacje 18 (w 2006 r. – 6 j.g.).

Wśród jednostek wpisanych do systemu Regon największy udział miały:

- handel i naprawy 154 j.g. (w 2006 r. 223 j.g.)
- działalność związana z obsługą nieruchomości 133 j.g.
- przemysł przetwórczy 73 j.g. (w 2006 r. – 76 j.g.)
- transport i gospodarka materiałowa 32 j.g.
- rolnictwo (bez gospodarstw rodzinnych), leśnictwo, łowiectwo, rybactwo 34 j.g. (w 2006 r. 26 j.g.)
- edukacja 25 j.g.
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna 22 j.g.
- działalność związana z zakwaterowaniem i gastronomią 18 j.g. (w 2006 r. 22 j.g.)
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna 19 j.g.
- działalność w zakresie usług administrowania i wspierająca 16 j.g.
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa 17 j.g.
- działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją 11 j.g.
- działalność pozostała (usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, produkujące wyroby itd.) 51 j.g.

Większość jednostek gospodarczych to jednoosobowe firmy samozatrudnieniowe lub zatrudniające od 1 do 9 osób (mikroprzedsiębiorstw). Ale są też firmy większe, jak wymienione poniżej:

- Spółka Thule Polska z siedzibą w Hucie Szklanej (zagraniczna) zatrudniająca kilkaset osób
- Zakład Przemysłu Drzewnego „Standrew” s.c. E.T. Stankiewicz
- Matkowski S.A. (i podmioty pochodne)
- Zakład Stolarski „Petra” Eksport – Import P. Michałek
- Przedsiębiorstwo Konstrukcji Innowacyjnych „WILK” S.C. w Krzyżu Wlkp.
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo – Handlowe „TON-BET” Z.R. Tondel, w Krzyżu Wlkp.
- Z.U. KOST – POL P. Miklajewski, M. Kokot
- Usługi Transportowe i Handel Zygmunt Galos
- „MAC – BENZ” Z.M.B Kłaczekiewicz
- Piekarnia Ciastkarnia H. Skrzypiec Sp. Jawna
- Market – Detal Sp z o.o. Sp. Komandytowo-akcyjna
- PKN ORLEN S. A.
- Jeronimo Martins Polska S. A.
- PPPB-BD „TOMBET Sp. z o.o. Janusz Jaworski
- PP-U-H „TON – BET” – Zenon Tondel
- PKO Bank Polski Oddział 1 w Krzyżu Wlkp.
- Lubusko-Wielkopolski Bank Spółdzielczy w Drezdenku O/Krzyż Wlkp.
- Nadleśnictwo Krzyż Wlkp.
- Hadex – Gaz Sp. z o.o. o Krzyżu Wlkp.

Jednym ze zjawisk społecznych, a zarazem jednym z rozwijających się działów gospodarki w gminie o interdyscyplinarnym charakterze, oddziałującym pozytywnie na inne segmenty gospodarki, a zwłaszcza usługi, jest turystyka (25 podmiotów). Dużo wód i chronionych prawem krajobrazów zapewnią niezbędną turyście i jego psychice otwartość i atrakcyjność przestrzeni. Rozwijająca się zaś infrastruktura turystyczna i rekreacyjno – sportowa dopełnia niezbędnych warunków dobrego wypoczynku. Nic więc dziwnego, że z roku na rok powiększa się liczba turystów, którzy zostawiają tu pieniądze, a zabierają z sobą dobre wspomnienia. Moda na wieś, na folk i zmęczenie dużymi miastami przysparza im

będzie coraz więcej, a ich obsługa stawać się będzie jednym z głównych zajęć lokalnej społeczności.

Infrastruktura ekonomiczna (gospodarki, biznesu)

- 1) Urząd Miejski – stanowisko ewidencji działalności gospodarczej i obsługi interesantów + radca prawny (sporadycznie). UM jest bankiem informacji dla biznesu w promieniu 25 km;
- 2) Bank Pocztowy, O/PKO BP S.A., PEKAO S.A. O/Lubusko – Wielkopolski, Bank Spółdzielczy w Dreżdenku, 2 bankomaty całodobowe;
- 3) Forum Gospodarcze Powiatu Czarnkowsko – Trzcianeckiego – Związek Pracodawców Prywatnych;
- 4) Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości w Czarnkowie;
- 5) Polska Fundacja Przedsiębiorczości w Szczecinie;
- 6) Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu;
- 7) Agencja Rozwoju Północnej Wielkopolski;
- 8) Targowisko w Krzyżu Wlkp. – przebudowane w latach 2011 – 2012 kosztem prawie 640 tys. zł, dla zintensyfikowania sprzedaży lokalnych produktów.

Analizując gospodarkę w minionych 7 latach stwierdza się, co następuje:

- nastąpił przyrost jednostek gospodarczych; był on wprawdzie niewielki, ale zważywszy na pełzający od 2008 roku kryzys można uznać ten przyrost za fakt godny odnotowania, jakkolwiek nie przyczynia się ten stan do znaczącego wzrostu miejsc pracy
- nie jest negatywnym zjawiskiem spadek jednostek handlowych; nastąpiła bowiem korekta i konsolidacja tej branży rozbijanej w pierwszych latach rozwoju rodzimego kapitalizmu. Martwi natomiast fakt redukcji jednostek przetwórstwa przemysłowego, które są miejscem kwalifikowanej pracy i innowacyjności oraz redukcja działalności związanej z zakwaterowaniem i gastronomią, co stoi w sprzeczności z zamierzonym rozwojem turystyki
- pozytywnym przejawem w rolnictwie jest wzrost powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach sprawnych ekonomicznie wskutek restrukturyzacji i przepływu do nich ziemi z gospodarstw mniej wydolnych. W efekcie odnotowuje się spadek %-owy gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha i wzrost gospodarstw o powierzchni większej niż 1 ha.

V.9. Edukacja jako czynnik rozwoju

Jednym spośród najważniejszych czynników każdego rozwoju, obok inwestycji i innowacji, są zasoby ludzkie, ich aktywność i kwalifikacje.

Infrastruktura edukacyjna:

1. Jednostki Oświatowe Gminy Krzyż Wlkp.

- a. Przedszkole im. Marii Konopnickiej w Krzyżu Wlkp.
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Akacyjowa 1
- b. Szkoła Podstawowa im. Bojowników o Wolność i Demokrację w Krzyżu Wlkp.
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Wojska Polskiego 31
- c. Zespół Szkół Ogólnokształcących (Gimnazjum + LO)
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Sienkiewicza 1

2. Jednostki Oświatowe Powiatu Czarnekowsko – Trzcianeckiego

- a. Zespół Szkół im. Powstańców Wielkopolskich w Krzyżu Wlkp.
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Sikorskiego 15
- b. Liceum Ogólnokształcące im. Majora Henryka Sucharskiego w Krzyżu Wlkp.
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Sienkiewicza 1
- c. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Wojska Polskiego 73

3. Placówki niepubliczne

Niepubliczne Przedszkole Językowe „Krecikowo” w Lubczu Wielkim

Edukacja rozpoczyna się w przedszkolu. Do placówki w Krzyżu Wlkp. i w oddziale w Hucie Szkl. uczęszczało w 2013 r. 259 dzieci, ale jak wynika z badań ankietowych mieszkańców, nie wszystkie dzieci mają możliwość korzystania z edukacji przedszkolnej. Postulowane jest zwiększenie miejsc w przedszkolach tak, aby pod koniec realizacji strategii mogły uczęszczać do nich wszystkie dzieci. W minionych latach miały miejsce korzystne zmiany:

- zwiększono liczbę oddziałów i zatrudnionych wychowawców do 17 osób (w 2005 r. było 13)
- utworzono oddział integracyjny
- zainstalowano Internet i dokonano wymiany stolarki okiennej.

W najbliższych latach wymagane jest ocieplenie budynku, wykonanie elewacji, remontu wnętrza, zabezpieczenia p.poż., modernizacji drogi dojazdowej.

Oprócz przedszkola publicznego, funkcjonuje od 2009 r., przedszkole prywatne zlokalizowane w Lubczu Wielkim pod nazwą „KRECIKOWO” o profilu językowym. Zatrudnia ono 4 nauczycieli.

Szkoła Podstawowa w Krzyżu Wlkp. z oddziałem zamiejscowym w Kuźnicy Żelichowskiej liczy obecnie 635 uczniów i 50 nauczycieli (w 2005 r. było odpowiednio 758 i 50). Szkoła ma dobre wyniki nauczania wyrażające się ponad przeciętnymi, w skali regionu wielkopolskiego, wynikami sprawdzianu uczniów na zakończenie szkoły, wysokimi wskaźnikami promocji do klas wyższych i wynikami klasyfikacji rocznej. Wielu uczniów jest laureatami i finalistami w konkursach regionalnych i ponadregionalnych, w tym międzynarodowych oraz medalistami igrzysk sportowych. (Szkoła uzyskała w 2013 r./2014 r. II miejsce wśród szkół wielkopolskich w sportowym współzawodnictwie).

Szkoła podejmuje wiele innowacyjnych przedsięwzięć, między innymi takich jak:

- Start do nowych umiejętności
- Organizacja pomocy uczniom z problemami komunikowania się
- Wdrożenie Szkolnego Systemu Wspierania Talentów Uczniów (Szkoła uzyskała tytuł „Szkoły Odkrywców Talentów”)
- Realizacja projektów współpracy ze szkołami i instytucjami Wielkopolski i Brandenburgii w zakresie promocji zdrowia w szkołach
- Realizacja projektów unijnych podnoszących jakość kształcenia („Mam szansę”, „Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów szkoły podstawowej”, „Cyfrowa dziecięca encyklopedia Wielkopolan”).

Szkoła bierze też udział w różnych akcjach zdrowotnych, charytatywnych, społecznych i owocnie współpracuje z rodzicami na różnych polach aktywności.

Jakkolwiek w minionych latach następowała stopniowa poprawa bazy (infrastruktury) szkolnej to lista potrzeb jest nadal długa i z pewnością nie da się ich zaspokoić w najbliższych latach. Szczególnie oczekiwana jest:

- budowa hali sportowej

- zagospodarowanie pomieszczeń po kotłowni na potrzeby szkoły
- budowa szatni, magazynu sportowego i gospodarczego
- ocieplenie (i elewacja) budynku B i zainstalowanie w nim Internetu
- doposażenie bazy edukacyjnej
- remont budynku w Kuźnicy Żelichowskiej
- urządzenie miasteczka ruchu drogowego.

Gimnazjum w Krzyżu Wlkp. liczy 293 uczniów i 29 nauczycieli (w 2005 r. było odpowiednio 429 i 31). Szkoła kształci gimnazjalistów w sposób nowatorski.

Naukę historii np. opiera na spotkaniach z kombatanami, archeologami, IPN oraz na realizacji projektu „Śladami Przeszłości – Hans Paasche”, pokazach sprzętu wojskowego itp.. W ramach „Spotkań z ciekawą chemią” uczniowie biorą udział w badaniach laboratoryjnych, pokazach chemicznych, współpracy z wyższymi uczelniami itd.. Rozpoczęto też współpracę z Teatrem im. J. Osterwy w Gorzowie Wlkp..

Szkoła organizuje też szereg innych projektów, a to:

- „Każdego stać na sukces”
- „Serce do serca” organizowanego przez PKOl z wycieczką uczniów do Chin
- „Cała Polska Biega”
- „Mistrz Kibicowania”
- Udział w warsztatach „Euroweek Szkołą Liderów” i wymianie polsko – holenderskiej.

Gimnazjum bierze też udział w cyklicznych akcjach charytatywnych (np. WOŚP, UNICEF – pomoc dzieciom z Afryki, „Góra Grosza”). Uczestniczy w „Wielkopolskiej sieci szkół promujących zdrowie”.

Ten system kształcenia i uprawiania sportu oraz uczestnictwa w życiu społecznym owocuje dobrymi wynikami w nauce, sporcie i wychowaniu młodzieży.

Minione lata przyniosły szkole poprawę bazy materialnej. Otwarto halę sportową, gabinet komunikacji, dokonano remontu budynku szkolnego itd.. Niemniej występują jeszcze kolejne potrzeby wymagające uzupełnienia bazy szkoły. Są to:

- urządzenie nowoczesnych pracowni informatycznych, biblioteki szkolnej (program komputerowy z czytnikiem do książek, multimedialna czytelnia)
- multimedialne pracownie językowe
- oprzyrządowanie komputerowe do obsługi e-dziennika.

Problemem jest znaczny spadek liczby uczniów w szkołach gminnych, przy nieproporcjonalnym spadku liczby nauczycieli.

Szkoły powiatowe, tj. Liceum Ogólnokształcące i Zespół Szkół jakkolwiek odgrywają znaczącą rolę w edukowaniu młodzieży, były przedmiotem analizy w strategii powiatu 2010 – 2020. Tu należy zgłosić jedynie postulat by powiat zachował na przyszłość co najmniej Zespół Szkół. Szkoły zawodowe przeżywają renesans na Zachodzie i zapowiadane jest przez Ministerstwo Edukacji ich ożywienie także w Polsce. Tym bardziej, że Zespół Szkół ma dobre wyniki w kształceniu młodzieży i w zdobywaniu przez nią zawodów. Borykał się on – podobnie jak inne placówki tego typu – z problemami i napotykał na bariery stworzone zarówno przez reformę oświaty, która zdeprecjonowała szkolnictwo zawodowe, jak i bariery mające charakter lokalny. Powiat powinien zapalić zielone światło dla szkolnictwa zawodowego, a gmina zabiegać o to aby ono nie zagasło.

V.10. Kultura i sztuka w procesie rozwoju gminy

Wiodącą instytucją kultury w gminie jest Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Krzyżu Wlkp. wraz z salą kinową (Kino „Polonia”) i Biblioteką Publiczną.

Ośrodek tworzy, upowszechnia i ochrania kulturę: duchową i fizyczną. Prowadzi edukację kulturalną, upowszechnia czytelnictwo. Animuje, organizuje i wspiera działalność licznych stowarzyszeń, klubów i sekcji (wymienionych w rozdziale „Społeczność lokalna”).

Ośrodek zatrudnia 13,5 osoby, w tym 4 w bibliotece i 1 w świetlicy w Żelichowie.

Jego baza (infrastruktura) to: Budynek M-GOK, 3 świetlice wiejskie (w Żelichowie, w Hucie Szklanej, w Kuźnicy – „Rybakówka”), Amfiteatr w Krzyżu Wlkp.. Stan bazy jest w większości dobry. M-GOK został ocieplony, zmodernizowany i wyposażony. Remont połączony z modernizacją został też dokonany w świetlicy wiejskiej w Żelichowie (urządzono tam także park przyrodniczo – historyczny). M-GOK przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych. Nieco gorszy stan ma „Rybakówka” i wręcz zły amfiteatr (przewidziany jest do rewitalizacji).

Świetlice, znajdujące się zarówno w zarządzie M-GOK, jak i poza nim, organizują zajęcia kulturalne i sportowe. Stanowią też miejsce spotkań mieszkańców, stowarzyszeń, klubów sportowych i ogniskują życie społeczne wsi.

M-GOK prowadzi pracę z dwoma zespołami artystycznymi (muzycznym liczącym 40 osób i wokalnym liczącym 5 osób), trzema kołami / klubami (tanecznym – 16 osób, plastycznym – 10 osób i seniora – 100 osób). W 2013 r. instytucja ta zorganizowała 100 imprez, w których łącznie wzięło udział 20 310 uczestników. Były to następujące imprezy:

- 24 wystawy (3 800 uczestników)
- 19 występów zespołów amatorskich (1 870 uczestników)
- 18 występów zespołów zawodowych (3 070 uczestników)
- 9 prelekcji, spotkań i wykładów (290 uczestników)
- 5 imprez turystycznych i sportowo – rekreacyjnych (620 uczestników)
- 10 konkursów (1 680 uczestników)
- 15 innych imprez (8 980 uczestników)

Jedna z tych imprez (artystyczno – rozrywkowa) miała charakter masowy (1 000 uczestników) i zorganizowana była na terenie otwartym z wolnym wstępem (*Źródło: Bank Danych Lokalnych*).

Jak widać na terenie gminy prowadzona jest bogata działalność kulturalna, przynosząc dobroczynne skutki społeczne. Działalność ta buduje kapitał społeczny. Prowadzona jest bowiem ze społecznym udziałem członków zespołów i klubów oraz organizacji pozarządowych. Spełnia jednocześnie postulat włączenia społecznego, antycypując tym samym oczekiwania unijnej strategii „Europa 2020”. W niektórych ankietach pozyskanych od mieszkańców postulowane jest jednak dalsze wzbogacanie tej działalności i usprawnienie funkcjonowania M-GOK-u.

Infrastruktura społeczno – kulturalna

Tabela 7. Wykaz placówek

Lp.	Nazwa placówki	Stan obiektów	Zakres, charakter działalności	Liczba zatrudnionych	
				2005	2013
1.	Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Krzyżu Wlkp. z salą kinową	dobry	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Krzyżu Wlkp. realizuje zadania w dziedzinie tworzenia, upowszechniania i ochrony kultury, kultury fizycznej, czytelnictwa i edukacji kulturalnej. Ośrodek Kultury działa na terenie miasta i gminy Krzyż Wlkp.. W strukturze organizacyjnej instytucji kultury znajdują się: Kino „Polonia”, Biblioteka Publiczna, amfiteatr oraz świetlice wiejskie na terenie gminy.	8,5	8,5

2.	w tym Biblioteka Publiczna	dobry	Czytelnictwo i organizacja wystaw	3	4
3.	Świetlica wiejska w Żelichowie	dobry	Zajęcia kulturalno – sportowe prowadzone przez M-GOK w Krzyżu Wlkp.	-	1
4.	Świetlica wiejska w Hucie Szklanej	dobry	Zajęcia kulturalno – sportowe prowadzone przez M-GOK w Krzyżu Wlkp.	-	-
5.	Świetlica wiejska w Kuźnicy „Rybakówka”	dostateczny	Zajęcia kulturalno – sportowe prowadzone przez M-GOK w Krzyżu Wlkp. oraz Stowarzyszenie	-	-
6.	Amfiteatr w Krzyżu	zły, do rewitalizacji	Brak imprez	-	-

V.11. Sport, rekreacja, turystyka i towarzysząca im infrastruktura

Czyste środowisko, bogate krajobrazy, duża lesistość sprzyjają uprawianiu sportu, turystyki i rekreacji. Korzysta z tych form wypoczynku wielu mieszkańców gminy i turystów. W 2013 r. gminę odwiedziło 279 turystów korzystających z kilkudobowych noclegów. Kilka tysięcy osób skorzystało z jednodniowych form wypoczynku i rekreacji, a rzeką Drawą przepłynęło około 20 tysięcy turystów – wodniaków. Jedno lub kilkudniowe pobyty związane są najczęściej z turystyką kwalifikowaną – wodną, rowerową, konną, ale także z plenerowym fotografowaniem przyrody, myślistwem, wędkowaniem, grzybobraniem itd.. Sport od dawna był składnikiem ludzkiego życia, dostępnym wszystkim warstwom społecznym. Zjawiskami nowymi o ogólnospołecznym zasięgu stały się natomiast turystyka i rekreacja, dostępne jeszcze do niedawna głównie elitom. Turystyka jest nie tylko społecznym zjawiskiem, ale też najprężniej rozwijającym się w skali globalnej działem gospodarek narodowych. Jej udział w polskim PKB wynosi 4%.

Uprawianiu turystyki, sportu i rekreacji służy dość dobrze rozwinięta w gminie infrastruktura towarzysząca tym sferom ludzkiej działalności i zjawiskom społecznym. Korzystają z niej na równych prawach przyjezdni jak i mieszkańcy gminy.

Najczęściej turyści i rekreanci korzystają ze szlaków wodnych (głównie na rzece Drawie i Noteci). Kolejno – z pozostałych szlaków, na licznie występujących w gminie rzekach.

Przez gminę prowadzi międzynarodowy szlak rowerowy Euro Route R-1 z Cale nad Kanałem La Manche, przez Niderlandy, Niemcy, Polskę do rosyjskiego Kaliningradu i drugi o znaczeniu międzyregionalnym z Krzyża Wlkp. przez Wałcz, Złotów do Koronowa

w województwie kujawsko – pomorskim, oraz kilka szlaków pieszych m.in. Szlak Nordic Walking i rowerowych o znaczeniu lokalnym. Są też dwa szlaki konne – na północny zachód od Żelichowa i Krzyża, nadto jest kilka ścieżek dydaktycznych m.in. przez Drawieński Park Narodowy, kąpielisk i plaż przyjeziornych (m.in.: nad jeziorami Królewskim, Radzyń Wielki, Lisim).

Turystom i rekreantom udostępnione są schroniska, kempingi, pola namiotowe, punkty gastronomiczne, parkingi leśne, punkty obserwacyjne i widokowe itd.. Szlaki są oznakowane, wydano też szereg publikacji informacyjnych dot. turystyki i rekreacji.

Oprócz wyżej wymienionej infrastruktury istnieją jeszcze obiekty stricte sportowe (wymieniamy je dalej) oraz place zabaw dla dzieci i młodzieży. Wybudowano je ostatnimi laty, z udziałem środków unijnych dysponowanych lokalnie przez LGD i LGR, w miejscowościach Lubcz W., Łokacz W., Brzegi, Żelichowo (tu wraz z urządzeniem placu przyrodniczo – historycznego). Nowopowstała infrastruktura turystyczno – rekreacyjna to także fontanna w Krzyżu i scena pływająca na jeziorze Królewskim.

A oto wykaz wszystkich najważniejszych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej i instytucjonalnej tj. Stowarzyszeń, klubów i organizacji związanych z turystyką, rekreacją i sportem.

1. Motele:

- „DRAWA” w Przesiekach

2. Schroniska:

- PZW w Krzyżu Wlkp.

3. Miejsca noclegowe:

- Łokacz Wielki

4. Pola namiotowe:

- Ośrodek wypoczynkowy „Świderek” nad J. Królewskim
- Przystań kajakowa „Pod dębem” pole namiotowe
- Przystań kajakowa „Meta na Drawie”

5. Gospodarstwa agroturystyczne:

- Bielice Nowe 16 „U Barbary”
- Lubcz Mały
- Dębina 1A „Dębina”
- Żelichowo
- Kuźnica Żelichowska 51 „Agrokuźnica”
- Huta Szklana

- Łokacz Mały „Wiejska baza noclegowa”
- Osieczno
- Pestkownica 1 „Rezydencja nad jeziorem” H
- Stefanowo 1 „Dworek nad Drawą”

6. Punkt informacji turystycznej w Przysiekach

7. Infrastruktura sportowa

- Stadion miejski w Krzyżu Wlkp., stan dostateczny, otoczenie zagospodarowane, dobry budynek szatni
- Kompleks sportowy „Orlik” w Krzyżu Wlkp., stan bardzo dobry, organizowane zajęcia przez animatora sportu
- Kilka boisk zlokalizowanych we wsiach
- Infrastruktura turystyczno – rekreacyjna wymieniona
- Kompleks sportowy przy Szkole Podstawowej im. BOWID w Krzyżu Wlkp.

8. Stowarzyszenia, kluby i zespoły działające na rzecz sportu, rekreacji, turystyki i wypoczynku. Jest ich razem 10, a wymienione zostały w podrozdziale V.4. „Społeczność lokalna ...”

V.12. Pomoc społeczna

Z ramienia samorządu gminnego politykę społeczną realizuje Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek zatrudnia 15 osób.

Do jego zadań należy:

- wspieranie osób i rodzin poprzez realizację świadczeń społecznych
- podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integrację ze środowiskiem poprzez realizację pracy socjalnej i poradnictwa
- udzielanie pomocy w formie świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych.

Łączna kwota wydatków w 2013 r. wyniosła 4 642 788 zł. Środki te w wysokości 1 177 886 zł pochodziły z samorządu gminnego, pozostałe z dotacji na zadania własne i z zakresu administracji rządowej oraz w niewielkim procencie z U.E.. Ogółem z pomocy skorzystało 1 483 osoby (16,61% mieszkańców) w 542 rodzinach. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w 2013 r. zwiększyła się o 14,5% w stosunku do 2005 r., a wielkość świadczeń przyznanych w ramach zadań własnych i zleconych o prawie 26%. Zwrócić warto

uwagę na pozytywny fakt, iż w 2005 r. pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej obejmowała zaledwie 21 rodzin, podczas gdy w 2013 r. 438 rodzin.

Głównymi przyczynami udzielania pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie, ale też niepełnosprawność, bezradność, choroba, ochrona macierzyństwa itp..

Nadto świadczenia rodzinne skierowano w 2013 r. do 560 rodzin, które nie są w stanie zabezpieczyć potrzeb związanych z ponoszeniem wydatków na utrzymanie dzieci. Główne wydatki ponoszone były na zasiłki rodzinne, dodatki na wychowanie dzieci w rodzinach wielodzietnych, rehabilitację dzieci niepełnosprawnych, dla matek samotnie wychowujących dzieci itd.. Z formy pomocy stypendialnej skorzystało w ostatnim roku 139 uczniów na łączną kwotę 79 979 zł, z tego ze środków wojewody 63 980 zł i gminy 15 999 zł. 76 rodzin pobierało świadczenia z funduszu alimentacyjnego (liczba dłużników alimentacyjnych to 39 osób).

M-GOPS na podstawie porozumienia z burmistrzem wypłaca też dodatki mieszkaniowe. W minionym roku wypłacono ich łącznie 1 004, na sumę 195 135 zł.

M-GOPS upowszechnia aktywną integrację społeczną realizując (w ciągu ostatnich 5 lat) projekt „Pomocna dłoń” współfinansowany z PO Kapitał Ludzki. We współpracy z Centrum Integracji Społecznej w Krzyżu Wlkp. realizowano, w ramach projektu, Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego dla 11 kobiet, w tym 2 niepełnosprawnych i 6 mężczyzn nieaktywnych zawodowo.

Ośrodek realizuje też różne dodatkowe zadania np. utworzył i wspiera Klub Rodzica, organizuje spotkania opłatkowe dla osób chorych, samotnych, obdarowuje prezentami dzieci, zapewnia im posiłki na półkoloniach itp..

Pomoc społeczną zapewnia nie tylko M-GOPS i Centrum Integracji Społecznej, ale też inne organizacje, np. Caritas, Polski Komitet Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie na rzecz Dziecka i Rodziny Słoneczny Dom itd..

Pełen wykaz organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej i samopomocy znajduje się – pośród innych organizacji – w podrozdziale V.4. „Społeczność lokalna jako główna siła sprawcza rozwoju”.

V.13. Ochrona zdrowia

Ochronę zdrowia zapewnia mieszkańcom gminy 11 jednostek świadczących usługi lekarskie. Są to przychodnie z poradniami i pracowniami, gabinety lekarskie różnych specjalności w tym stomatologiczne. Nadto 1 Laboratorium Analiz Medycznych, 1 Gabinet Nowoczesnej Fizjoterapii i Medycyny Manualnej. Jest też jedna Praktyka Położnicza i jedna Praktyka Pielęgniarska, trzy apteki, Punkt Informacyjno – Konsultacyjny (dla potrzeb rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie), dwie świetlice środowiskowe. Jednostki te, z wyjątkiem świetlicy środowiskowej w Kuźnicy Żelichowskiej, zlokalizowane są w Krzyżu Wlkp.. Tu też zlokalizowany jest Pododdział Ratownictwa Medycznego.

Opiekę szpitalną zapewnia Szpital Powiatowy w Trzciance, a całodobową informację dotyczącą przychodni i szpitali, dyżurów szpitalnych, POZ, aptek, sklepów medycznych i zakładów optycznych, prywatnych gabinetów lekarskich oraz różnorodnych placówek i firm związanych z medycyną, urodą i zdrowiem dla mieszkańców Wielkopolski zapewnia Centrum Informacji Medycznej Tel-Med w Poznaniu. Wykaz wszystkich wymienionych tu jednostek medycznych z adresami w załączeniu.

Wielkopolski Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia w Poznaniu podpisał kontrakt na wieczorową i świąteczną pomoc lekarską ze Szpitalem Powiatowym w Trzciance, co umożliwia zapewnienie weekendowej i świątecznej opieki lekarskiej w Krzyżu Wlkp..

Z opieki lekarskiej w weekendy i święta w Krzyżu Wlkp. korzystają nie tylko mieszkańcy Gminy Krzyż Wlkp., ale również Drawska i Wielenia. Dyrektor Szpitala w Trzciance podpisał umowę na świadczenie tych usług z lekarzem Romanem Sobczykiem.

Wymienione tu jednostki służby zdrowia z towarzyszącym mu zapleczem infrastrukturalnym są wystarczające dla potrzeb mieszkańców gminy. Usprawnienia wymaga natomiast krajowy i lokalny system opieki zdrowotnej. Jest to najczęstszy z postulatów zgłaszanych przez mieszkańców w ankietach i podczas konsultacji społecznych.

Gmina dla zapewnienia komfortu pacjentom wybudowała przy ZOZ w Krzyżu Wlkp. parking samochodowy, potrzebne jest dalsze zaangażowanie gminy w usprawnienie obsługi pacjentów.

Zadania nałożone na gminę ustawami:

- z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
- z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii

realizowane są przez burmistrza poprzez powołanego przez niego Pełnomocnika ds. przeciwdziałania alkoholizmowi. Powołana została także Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu inicjowania działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;

- z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie realizowane są poprzez powołany Zespół Interdyscyplinarny.

Wykaz jednostek świadczących usługi w zakresie zdrowia:

- **Przychodnia Lekarska POZ – lek. med. Tomasz Grzeszczuk**
ul. Wojska Polskiego 73
tel. 67 25 65 070
- **Przychodnia Lekarska POZ – lek. med. Julian Komorkiewicz**
ul. Wojska Polskiego 73
tel. 67 25 65 021
- **Gabinet Lekarza Rodzinnego – lek. med. Lidia Komorkiewicz**
ul. Wojska Polskiego 73
tel. 67 25 65 021
- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „PROVITA”**
ul. Wojska Polskiego 24
tel. 67 25 65 624
- **Indywidualna Praktyka Położnicza**
Położna Środowiskowo-Rodzinna Jolanta Skalecka
Krzyż Wlkp.
ul. Wojska Polskiego 73
te. 60 38 03 934
- **Praktyka Pielęgniarska „COR” s.c. Ewa Jędrzejak, Lidia Sienkiewicz**
64-761 Krzyż Wlkp.
ul. Wojska Polskiego 73
E. Jędrzejak tel. 51 861 62 62; L. Sienkiewicz tel. 60 22 76 823

▪ **Prywatny Gabinet Stomatologiczny – Grażyna Maciejewska-Cenker**

Krzyż Wlkp.

ul. Wojska Polskiego 73

tel. 67 25 65 070

Gabinet czynny: w czwartek od godz. 15.00 do 18.00

▪ **Stomatologia**

Krzyż Wlkp.

ul. Mickiewicza 56

Gabinet czynny:

poniedziałek – środa: od 11.00 do 17.00

czwartek: od 10.00 do 17.00

piątek: od 10.00 do 17.00

▪ **Gabinet Prywatny Endokrynologii – Ryszard Stangierski**

Krzyż wlkp.

ul. Sienkiewicza 1

tel. 67 25 64 087

Gabinet czynny: w soboty od godz. 16.00

▪ **Prywatne Laboratorium Analiz Medycznych – Jolanta Iks**

Krzyż wlkp.

ul. Wojska Polskiego 24

tel. 60 17 78 760

Gabinet czynny: od poniedziałku do piątku od 8.00 do 10.00

▪ **Gabinet Nowoczesnej Fizjoterapii i Medycyny Manualnej**

Grzegorz Rybczyński

Krzyż Wlkp.

ul. Wojska Polskiego 73

Punkt Informacyjno – Konsultacyjny w Krzyżu Wlkp., ul. Poznańska 53

W Gminie Krzyż Wlkp. dla potrzeb rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie działa Punkt Informacyjno – Konsultacyjny, którego zadaniem jest udzielanie pomocy osobom uzależnionym i członkom rodzin z problemem uzależnień, przemocy w rodzinie. Punkt Informacyjno – Konsultacyjny dostępny jest dla klientów w godzinach popołudniowych i wieczornych.

Świetlice Środowiskowe w Krzyżu Wlkp., ul. Wojska Polskiego 40 oraz Kuźnicy Żelichowskiej to placówki opiekuńczo – wychowawcze dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, przemocy w rodzinie, zaniedbanych wychowawczo i socjalnie. Świetlice czynne są w godzinach popołudniowych 4 razy w tygodniu po dwie godziny.

APTEKI:

▪ **Apteka „Panaceum”**

ul. Mickiewicza 5

tel. 67 25 64 037

Czynna: pon. – pt. 8.30 – 18.00; sobota 8.30 – 12.30

▪ **Apteka „Dr Max”**

Plac Zwycięstwa 1

tel. 67 25 64 926

Czynna: od poniedziałku do soboty w godz. 8.00 – 20.00

▪ **Apteka „CENTRUM”**

ul. Wojska Polskiego 23

Czynna: pon. – pt. 8.00 – 20.00; sobota 8.00 – 18.00; niedziela 10.00 – 18.00;

święta 10.00 – 16.00

Pododdział Ratownictwa Medycznego

64-761 Krzyż Wlkp.

ul. Wojska Polskiego 73

tel. 67 25 64 099, tel. alarmowy 999

Szpital Powiatowy w Trzciance

gabinety i poradnie w Krzyżu Wlkp., ul. Wojska Polskiego 73:

- poradnie: chirurgiczna, pracownia fizykoterapii, pracownia rentgenowska

Informacja

Centrum Informacji Medycznej Tel-Med

tel. 61 85 35 352

24 h / dobę

www.tel-med.pl

Centrum informuje mieszkańców Wielkopolski przez całą dobę na temat:

- przychodni i szpitali

- dyżurów szpitalnych, POZ, aptek
- sklepów medycznych, zakładów optycznych
- prywatnych gabinetów lekarskich
- placówek i firm związanych z medycyną, urodą i zdrowiem.

Pod wskazanymi numerami obsługiwana jest również infolinia Narodowego Funduszu Zdrowia.

V.14. Administracja oraz służby bezpieczeństwa i porządku publicznego

Jednostką organizacyjną gminy, miejscem wykonywania administracji publicznej jest Urząd Miejski w Krzyżu Wlkp.. Jego zadaniem jest świadczenie pomocy burmistrzowi, jako jednoosobowemu organowi wykonawczemu samorządu gminnego (Rady Miejskiej w Krzyżu Wlkp.) w zakresie realizacji uchwał Rady i zadań gminy określonych przepisami prawa. W skład Urzędu Miejskiego, zgodnie z Regulaminem ustanowionym przez burmistrza zarządzeniem nr 148/2004, określającym – obok struktury organizacyjnej – także zasady funkcjonowania Urzędu, wchodzi:

- Referat Ogólny
- Referat Finansowy
- Urząd Stanu Cywilnego.

Burmistrz powierzył część obowiązków z-cy burmistrza i sekretarzowi.

Oprócz Urzędu Miejskiego jednostkami organizacyjnymi gminy, uczestniczącymi w wykonywaniu zadań, w tym zadań własnych gminy, których celem jest bieżące i nieprzerwane zaspokajanie zbiorowych potrzeb ludności w drodze świadczenia usług powszechnie dostępnych są:

- Przedszkole i Szkoły (wymienione w podrozdz. V.9.)
- Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury, jako instytucja kultury (opisany w podrozdz. V.10.)
- Zakład Usług Komunalnych.

Nadto gmina jest 100 %-owym udziałowcem spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością. Spółkami tymi są:

- Zakład Administracji Budynków

– Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Ciepłownictwa.

Administracja gminy liczy 32 osoby (zajmujące niecałe 28 etatów), w tym na stanowiskach urzędniczych są 24 osoby. Wydatki na administrację w 2013 r. wyniosły 1.790.336 zł i stanowiły 7,32% dochodów budżetu. Wydatki na administrację w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wynoszą 201 zł. Analogicznie liczone wydatki w gminach o zbliżonej liczbie mieszkańców w Polsce (5 – 10 tys.) wynoszą 330 zł. Jak widać administracja gminy, nieźle wykonująca zadania jest opłacana na poziomie niższym od przeciętnego w kraju.

Bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie strzegą: policja i straż pożarna. Komisariat Policji w Krzyżu Wlkp. obsługuje nie tylko gminę Krzyż Wlkp., ale też sąsiednią gminę Drawsko. Komisariat jako swe główne posłannictwo uznał działania prewencyjne poprzez kierowanie policjantów w teren. Wykorzystuje też w tym celu współpracę z różnymi podmiotami, w tym m.in. ze szkołami, samorządem gminnym, mediami itd.. Zadaniem priorytetowym prewencji jest zapobieganie popełnianiu przestępstw.

W latach 2006 – 2013 przestępczość w gminie systematycznie spadała osiągając obecnie stan 258 stwierdzonych przestępstw, wobec 425 w 2006 r.. Charakter narastający ma jedynie spożywanie alkoholu i zażywanie narkotyków wśród młodzieży. Wzrósł wskaźnik wykrywalności w tymże okresie z 80,8% do 85,2% i dotyczy to wszystkich kategorii przestępczości.

Należy wnioskować, że w najbliższym czasie nie nastąpią zmiany tych trendów i zagrożenie przestępczością będzie maleć.

Następuje też spadek wykroczeń wskutek mniejszej ilości pouczeń na rzecz karania mandatami i wnioskami o ukaranie. Przyjęto bowiem zasadę „Zero Tolerancji” dla sprawców wykroczeń drogowych i porządkowych, szczególnie uciążliwych dla społeczeństwa.

Mimo niewątpliwych osiągnięć w sferze bezpieczeństwa, w ankietach pozyskanych od mieszkańców postulowane jest częstsze monitorowanie i patrolowanie nocne parków (narkotyki), placów zabaw (niszczenie urządzeń m.in. przy przedszkolu).

Bezpieczeństwo w zakresie ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa zapewnia straż pożarna (Komenda Powiatowa PSP w Czarnkowie i miejscowe OSP). Realizuje ona zadania: gaszenia pożarów, ratownictwa medycznego, chemicznego, technicznego i ekologicznego, szkoleniowo – profilaktyczne.

Gmina, z uwagi na dużą lesistość, lokalizację przemysłu drzewnego, palną konstrukcję dachów, znaczny stopień zużycia instalacji elektrycznej w budynkach jest szczególnie

narażona na pożary. W latach 2011, 2012, 2013 zanotowano wzrost liczby pożarów. Wynosił on odpowiednio 39, 38 i 49 pożarów.

Występuje też niebezpieczeństwo innych zdarzeń: powodzie, utonięcia w licznych jeziorach, skażenia lub zagrożenia chemiczne związane z przewozem, zwłaszcza kolejną, niebezpiecznych substancji: gaz, paliwa itp.. Tego typu zdarzenia miały. Było ich w 2011 r. – 99, w 2012 r. – 81, w 2013 r. – 75.

Na obszarze gminy, oprócz państwowej straży pożarnej, działają dwie jednostki ochotnicze: OSP w Krzyżu Wlkp. i OSP Kuźnica Żelichowska. Pierwsza z tych jednostek gminnych wyposażona jest w 3 samochody i podstawowy sprzęt ratowniczy. Druga – w jeden samochód i niepełny zestaw sprzętu ratowniczego. Zarówno KPSP jak i OSP otrzymały w okresie realizacji poprzedniej strategii wsparcie finansowe z budżetu gminy, a OSP w Krzyżu Wlkp. dotację na zakup samochodu oraz inwestycje polegającą na wykonaniu ciepłociągu do budynku straży.

Stan wyposażenia OSP w sprzęt obrazuje tabela 8.

Tabela 8. Wykaz podstawowego wyposażenia jednostek OSP z terenu miasta i gminy Krzyż Wlkp.

Jednostka	Wyposażenie		
	Samochody	Agregaty, przyczepy	Inny sprzęt
OSP Krzyż Wlkp.	- GBA 2,5/16 rok prod. 1995 - SLRt Ford rok prod. 2012 - GBA MAN rok prod. 2013	- agregaty prądotwórcze	- aparaty powietrzne nadciśnieniowe - piły do cięcia drewna - motopompy - zestaw narzędzi hydraulicznych - zestaw sprzętu pneumatycznego - zestawy medyczne PSP R-1
OSP Kuźnica Żelichowska	- GBA 2,5/16 rok prod. 1976	- agregaty prądotwórcze	- motopompy - piły do cięcia drewna

Na zakończenie można stwierdzić, że zarówno policja jak i straż pożarna wykonują swoje powinności dobrze, dzięki czemu lokalna społeczność może czuć się bezpiecznie.

V.15. Gmina w dokumentach zewnętrznych

Niektóre elementy charakterystyki obszaru położenia gminy zawarte w Planie zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (P.Z.P.W.W.) i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Obydwa dokumenty z 2010 roku.

1) Obszar o niekorzystnych warunkach:

- a) gospodarowania w rolnictwie,
- b) o umiarkowanym stopniu zatrudnienia w przemyśle i budownictwie
- c) leżący poza pasmami dynamicznego rozwoju, skupionymi przy głównych arteriach komunikacyjnych (Autostrady, drogi kategorii S)
- d) z ograniczeniami gospodarki przestrzeni z powodu nadrzędności ochrony prawnej (przyrody) nad innymi funkcjami
- e) o stosunkowo małej mobilności mieszkańców w zakresie dojazdów do pracy w mieście wojewódzkim
- f) o średniej dostępności do usług publicznych, tzn. poniżej zadowalającej
- g) o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej.

2) Obszar o korzystnych warunkach:

- a) turystycznych i rekreacyjnych z ośrodkiem obsługi rekreacji o randze lokalnej w Krzyżu Wlkp.
- b) o dobrej sieci kolejowej
- c) z zachowanymi pozostałościami kultury olęderskiej i osadnictwem olęderskim w formie rozproszonej oraz z pozostałościami regionalnych grup Mazurów Wieleńskich.

Wymienione cechy obszaru, w większości negatywne, jak można sądzić, spowodowały, że obszar w PZPWW uznano za „Obszar problemów społeczno – gospodarczych” oraz zakwalifikowano do „Północnego obszaru wspierania polityki rozwoju” z symbolem A.

V.16. Analiza SWOT – atuty i słabości gminy, szanse i zagrożenia

Mocne strony	Słabe strony
• zasoby ludzkie (ponad przeciętny udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, baza do ich edukacji); • walory przyrodnicze gminy – liczący się potencjał przyrodniczy i turystyczny potwierdzony ochroną prawną większości obszaru gminy – czyste powietrze, bogate zasoby wodne, jeziora, rzeki, w tym urokliwa rzeka Drawa i jej otoczenie, łagodny klimat; • dużo szlaków wodnych, rowerowych, konnych, pieszych, ścieżek edukacyjnych i możliwość ich wykorzystania przez turystów i rekreantów; • bardzo duża leśność (58% obszaru, w tym Puszcza Notecka i Puszcza n. Drawą, tereny Drawieńskiego Parku Narodowego, w mieście dużo terenów zielonych); • wystarczająco rozwinięty na potrzeby gminy handel i niektóre usługi; • ważny węzeł kolejowy (krzyżujące się linie kolejowe) i dobre połączenia kolejowe; • oczyszczalnia ścieków, uporządkowana gospodarka odpadami; • zapewnione bezpieczeństwo publiczne i ppoż.; • rozwinięte szkolnictwo, w tym ponadgimnazjalne; • przygotowane tereny inwestycyjne; • liczne i aktywne organizacje pozarządowe; • rosnący udział inwestycji w budżecie gminy (poprawa stanu dróg i ulic, zbrojenie terenów inwestycyjnych).	• niewystarczający rozwój małej przedsiębiorczości (przyrost zaledwie 4 firm rocznie przy dużo mniejszej niż przeciętnie w wojew. liczbie na 1 000 mieszkańców, stagnacja w liczebności gospodarstw agroturystycznych itd.); • bezrobocie, brak miejsc pracy, w tym także w przedsiębiorstwach socjalnych dla niepełnosprawnych i wykluczonych; • zła jakość większości dróg; • brak gazyfikacji, emisja pyłów węglowych; • mała zamożność lokalnej społeczności; • brak potencjalnych inwestorów; • peryferyjne położenie wobec wielkomiejskich ośrodków, będących motorami rozwoju; • występujące gniazdowo enklawy terenów zdegradowanych, zwłaszcza w mieście; • starzenie się społeczeństwa; • migracja młodzieży do dużych miast; • niedostateczna integracja społeczna; • niedomagająca opieka zdrowotna; • niedostateczna świadomość walorów turystycznych gminy wśród lokalnej społeczności i niedostatecznie zintegrowana ich promocja; • duże wymagania w sferze inwestowania z uwagi na występujące różne formy ochrony prawnej środowiska; • brak szansy na ożywienie towarowego transportu wodnego na Noteci i wykorzystania portu; • źle funkcjonujący transport zbiorowy, trudności dojazdu do miasta; • osłabianie walorów środowiska wskutek braku gazyfikacji (emisja pyłów wskutek opalania mieszkań węglem) i niepełnej kanalizacji gminy.

Szanse	Zagrożenia
• bliskość państwa niemieckiego i znajdujących się w nim miejsc pracy i źródeł zaopatrzenia oraz możliwość pozyskania zachodnich turystów na dziewicze tereny gminy oraz płynące stamtąd impulsy rozwojowe; • istniejąca współpraca w ramach stowarzyszeń polskich i europejskich; • dobre połączenia kolejowe; • możliwość korzystania z europejskich funduszy strukturalnych; • w otoczeniu silne gospodarczo regiony: Wielkopolska i Pomorze Zachodnie, możliwość tworzenia i kooperacji firm i organizacji społecznych; • moda w kraju na turystykę ekologiczną, aktywną i kwalifikowaną (kajakową, rowerową, plenerowo – fotograficzną, wędkarstwo, hipika, pieszą – z kijkami) .	• miałość polityki gospodarczej państwa, brak dobrych decyzji rządowych i jakości stanowionego prawa; • zamierzona metropolizacja dużych miast = peryferyzacja małych ośrodków; • globalizacja gospodarki – przenoszenie się kryzysów światowych, zwłaszcza finansowych do kraju, regionu, ośrodków lokalnych; • likwidacja połączeń kolejowych w kraju; • niestabilna polityka państwa, w tym polityka finansowania gmin; • niski przyrost naturalny ludności w skali makro i lokalnej; • patologie społeczne m.in. narkomania w skali makro i dyfuzja tej patologii do gminy.

ROZDZIAŁ VI

REASUMPCJA DIAGNOZY ORAZ WNIOSKI I REKOMENDACJE STRATEGICZNE JAKO PRZESŁANKI FORMUŁOWANIA CELÓW

VI.1. Reasumpcja diagnozy

- Gmina w czasie realizacji poprzedniej strategii odnotowała w niektórych dziedzinach postęp, w innych stagnację lub regres pomimo starań i aktywności władz.
- Spośród pięciu czynników uznawanych powszechnie za najważniejsze dla rozwoju każdej gminy nie wszystkie są korzystne. I tak:
 - za **niekorzystne** należy uznać:
 - 1) aktywność gospodarczą mierzoną liczbą podmiotów na 1 000 mieszkańców i liczbą wydajnych gospodarstw rolnych (stagnacja w tworzeniu jednostek gospodarczych i to w sytuacji gdy ich liczba jest znacznie niższa niż w województwie i w kraju)
 - 2) zróżnicowanie infrastruktury:
 - zadowalająca: infrastruktura wodociągowa, edukacyjna, kultury, turystyczna, rekreacyjna i sportowa;
 - niezadowalająca: infrastruktura drogowa;
 - 3) inwestycje samorządowe: wciąż za małe wobec potrzeb mimo, że odnotowano w ostatnich latach wzrost nakładów zarówno środków własnych, jak i aktywnie zdobywanych środków zewnętrznych.
 - za **korzystne** uznaje się:
 - 4) demografię – korzystna struktura wiekowa ludności, przyrost liczby mieszkańców w gminie, pomimo spadku przyrostu naturalnego i niższego niż przed laty dodatniego salda migracji do gminy. Ujemną cechą demografii jest spadek liczby urodzeń, pomimo wzrostu ilości zawieranych małżeństw.
 - 5) aktywność i kreatywność ludzi w sferze społecznej, zwłaszcza w kulturze.

Rozwój gminy jest jednak możliwy, gdyż jak wykazała analiza strategiczna, a zwłaszcza krzyżowa analiza SWOT potencjały gminy, jej silne strony, pozwalają wykorzystać pojawiające się szanse i przezwyciężyć zagrożenia.

Niektóre wskaźniki analizy porównawczej dokonanej w diagnozie zawiera tabela 9.

Tabela 9.

Wskaźniki	2005 rok	2013 rok
Powierzchnia gminy	174,50 km ²	174,50 km ²
Stan ludności ogółem	8 835	8 912
w tym mężczyźni	4 347	4 383
Małżeństwa cywilne	13	19
Małżeństwa wyznaniowe	47	64
Urodzenia żywe	91	72
Zgony	94	80
Przyrost naturalny	- 3	- 8
Saldo migracji (do gminy)	dodatnie	dodatnie
Ludność w wieku produkcyjnym	5 778	5 647
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 160	1 470
Liczba uczniów	1 187	928
Liczba nauczycieli	86	79
Bezrobocie rejestrowane	12,4% (2006 r.)	10,6%
Drogi lokalne i gminne	brak wiarygodnych danych	50,74 km
Liczba gospodarstw domowych	2 310	2 250
w tym gospodarstwa rolne:		
- do 1 ha	198	395
- powyżej 1 ha	-	508
Dochód budżetu gminy ogółem	14 525 276,00 zł	24 465 087,32 zł
Dochód na 1 mieszkańca	1 644,00 zł	2 745,18 zł
Wydatki gminy na:		
a) inwestycje	2 241 148 zł (15,4% dochodu)	4 313 352 zł (17,6% dochodu)
b) program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	93 550 zł	128 251,72 zł
Liczba mieszkań ogółem	2 766 (2006 r.)	2 848 (2012 r.)
Liczba mieszkań komunalnych	270	168
% zaspokojenia potrzeb mieszkań komunalnych	25	33
Liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji Regon	681	695
Liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji gminy	612	618
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	77	78 (w wojew. 112, w kraju 103)
Ilość organizacji pozarządowych w ewidencji Regon	6	18

VI.2. Wnioski i rekomendacje strategiczne

Uwarunkowania wewnętrzne, w powiązaniu z uwarunkowaniami zewnętrznymi opisane w diagnozie wskazują, iż wszystkie zamierzenia gminy i działalność samorządu powinny:

- opierać przyszłość na wewnętrznych czynnikach rozwoju, a dla efektywnego ich wykorzystania pozyskiwać nowych inwestorów i środki zewnętrznego wsparcia, głównie unijnego pochodzenia. W ten sposób wewnętrzne potencjały przyczynią się do rozwoju przedsiębiorczości, w tym turystycznej, do rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa, do kreowania wzrostu zatrudnienia i poprawy jakości życia mieszkańców;
- zapewniać zdywersyfikowany rozwój gospodarczy oparty o małe, średnie i mikro-przedsiębiorstwa produkcyjne, usługowe, w tym turystyczne oraz gospodarstwa rolne (wszystkie działalności muszą być podporządkowane wymogom ochrony środowiska); takie szerokie spektrum działalności gospodarczej może przyczynić się do trwałego rozwoju także działalności niegospodarczych w gminie i ograniczyć występujące braki miejsc pracy;
- uatrakcyjnić obszar gminy dla inwestorów, turystów i mieszkańców poprzez starania o poprawę jakości dróg wojewódzkich i powiatowych w gminie oraz rozbudowywać infrastrukturę turystyczną aby była adekwatna do przyrodniczego potencjału;
- wyznaczyć cele strategii, w miarę spójne z celami Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego i regionalnych programów rozwoju, w tym WRPO, aby zwiększyć szanse gminy na wsparcie finansowe dla inwestycji i innych przedsięwzięć preferowanych przez samorząd wojewódzki;
- tworzyć partnerstwa do realizacji wspólnych przedsięwzięć zarówno „twardych” jak i „miękkich”, w tym opartych na priorytetach Strategii Lizbońskiej. Ułatwi to gminie pozyskiwanie środków finansowych na realizację celów ważnych zarówno dla gminy, jak i jej partnerów strategicznych, w tym z LGD;

- kontynuować współpracę z organizacjami społecznymi, powierzać im realizację części zadań własnych gminy i wspierać finansowo. To samo odnosi się do społeczności sołeckich. Oczekiwania te są artykułowane w ankietach pozyskanych od lokalnych społeczności;
- wykorzystać szanse stwarzane przez dostępność do środków unijnych na:
 - a) rozwój i poprawę infrastruktury służącej ludziom i gospodarce, a stanowiącej dźwignię każdego rozwoju,
 - b) rozwój i podniesienie jakości kapitału ludzkiego poprzez: edukację i wzrost kwalifikacji odpowiadających potrzebom społecznym i gospodarczym, utrzymanie, a w miarę możliwości podniesienie poziomu wydarzeń kulturalnych, poprawienie dostępności do usług medycznych i warunków – zwłaszcza na wsiach – do uprawiania sportu i rekreacji oraz zapewnienie bezpieczeństwa publicznego i socjalnego wspólnocie gminnej,
 - c) organizację imprez kulturalnych, o zasięgu ponadlokalnym, obejmujących obszar regionu i kraju dla skuteczniejszej promocji gminy;
- korzystać z doświadczeń zagranicznych i krajowych partnerów gminy;
- wykonywać postanowienia gminnych strategii i programów sektorowych, m.in.:
 - Studium uwarunkowań i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy
 - Gminnego programu ochrony środowiska
 - Gminnego programu opieki nad zabytkami
 - Planu rewitalizacji Krzyża Wlkp. i planów odnowy miejscowości
 - Innych przyjmowanych uchwałami Rady Miejskiej

VI.3. Analiza strategiczna, obejmująca analizę aksjologiczną i opisowo – diagnostyczną zwieńczona analizą SWOT zarysowuje następujące kierunki i obszary priorytetowe rozwoju gminy

- 1) Rozwój wielofunkcyjny, to jest taki, który da szanse wszystkim dziedzinom działalności na obszarze gminy, przy zapewnieniu jednak preferencji tym z nich, które społeczność lokalna uznaje za priorytetowe. Są to:
 - Przedsiębiorczość (w tym turystyczna) i praca.
 - Infrastruktura (uzupełnienie brakującej) dla potrzeb mieszkańców, rozwoju przedsiębiorczości i ochrony środowiska.
 - Wysoka jakość życia mieszkańców: poprawa funkcjonowania usług społecznych, w tym zwłaszcza zdrowotnych.
 - Włączenie społeczne w realizację strategii i rozwiązywanie lokalnych problemów.
- 2) Rozwój zrównoważony, to jest taki, który będzie:
 - a) trwały
 - b) racjonalny w gospodarowaniu przestrzenią i zasobami środowiska oraz zgodny z wymogami jego ochrony
 - c) umożliwiał, w miarę równomierne, korzystanie z jego owoców wszystkim mieszkańcom gminy.

ROZDZIAŁ VII

WIZJA ROZWOJU GMINY I MISJA JEJ SAMORZĄDU

VII.1. Wizja rozwoju gminy

W nawiązaniu do analizy strategicznej, zwłaszcza jej części aksjologicznej oraz rekomendacji strategicznych wizja rozwoju gminy, czyli wizja przyszłego jej stanu brzmi następująco:

Gmina Krzyż Wlkp. atrakcyjna bogactwem natury,
przyjazna mieszkańcom, środowisku i przedsiębiorcom,
otwarta dla inwestorów i turystów.

Wizja ta urzeczywistniana będzie przez samorząd gminy w ramach spełnianej misji.

VII.2. Misja samorządu gminnego

W nawiązaniu do wizji rozwoju gminy misja brzmi:

Zapewnienie harmonijnego funkcjonowania gminy i stwarzanie warunków
trwałego jej rozwoju dla zaspokajania bieżących potrzeb mieszkańców,
wzrostu poziomu ich życia oraz spełnienia oczekiwań
wyrażonych w społecznie wykreowanej wizji przyszłości.

Władze gminy wykorzystując swoje ustawowe kompetencje, procedury i narzędzia działania, o których mowa w rozdziale IX, materializować będą swą misję, z wykorzystaniem potencjałów gminy i zewnętrznych środków wsparcia, poprzez okresowe wyznaczanie do realizacji zadań, z katalogu przedsięwzięć, o których mowa w podrozdziale IX.4. i osiąganie celów strategii. Koncentracji na celach towarzyszyć będzie jednocześnie zarządzanie zmianą, czyli dostosowywanie działań do bieżących wyzwań płynących z bliższego i dalszego otoczenia.

ROZDZIAŁ VIII

CELE STRATEGII, WSKAŹNIK OCENY ICH REALIZACJI, SPÓJNOŚĆ Z CELAMI STRATEGII INNYCH POZIOMÓW ZARZĄDZANIA TERYTORIALNEGO

VIII.1. Cele ogólne (strategiczne) i szczegółowe (operacyjne)

Cel ogólny 1. Zapewnienie mieszkańcom godziwego poziomu życia w oparciu o rozwój gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia.

Gospodarka i praca to priorytety w opinii mieszkańców gminy. Gmina jako podmiot samorządowy dysponuje, jakkolwiek ograniczonymi możliwościami stymulowania rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienia. Te możliwości wynikają z posiadania instrumentów motywacyjnych, niekiedy wystarczających do zwerbowania inwestorów zewnętrznych, bądź zachęcenia do inwestowania rodzimych przedsiębiorców. Mogą więc one być wykorzystane przez samorząd do ożywiania gospodarki. Cel ten będzie osiągany poprzez realizację trzech celów szczegółowych 1.1., 1.2., 1.3.

Cel szczegółowy 1.1.

Tworzenie możliwie najlepszych warunków do rozwoju gospodarki, przedsiębiorczości i zwiększenia zatrudnienia.

Spełnienie tego celu, a co najmniej usilne dążenie do jego osiągnięcia, jest pierwszym i bodajże podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego w każdej sferze aktywności: produkcyjnej, usługowej, w tym turystycznej, agroturystycznej i innej. Dziś nie wystarczy oferować przedsiębiorcom i inwestorom uzbrojonych terenów i ludzi do pracy. Trzeba im ponadto zapewnić dobrą dostępność komunikacyjną do tych terenów, infrastrukturę ekonomiczną (okołobiznesową) i społeczną z usługami zdrowotnymi, edukacyjnymi, kulturalnymi i sportowo – rekreacyjnymi.

Przedsiębiorczość nowopowstająca i istniejąca wymaga od samorządu gminnego ciągłego wspomagania na różne sposoby: poczynając od ułatwień w obsłudze ze strony administracji, poprzez udzielanie pomocy, np. w pozyskiwaniu zewnętrznych środków na inwestycje, a kończąc na systemowych zachętach i ulgach finansowych (podatkowych,

opłatach za usługi komunalne, odroczeniach płatności itd.). Wzrost zatrudnienia zrekompensuje gminie utratę wpływów finansowych z tego tytułu wpływami z PIT, CIT, oszczędnościami na pomocy społecznej itd..

Cel szczegółowy 1.2.

Rozwój turystyki i rozbudowa jej infrastruktury.

Turystyka jest w sposób szczególny uprawniona do preferowania jej rozwoju na obszarze gminy z uwagi na unikalne walory przyrodnicze i predyspozycje do rozwoju tej dziedziny działalności. Objęcie terytorium gminy wieloma formami ochrony prawnej środowiska dodatkowo sprzyja turystyce. Jako dziedzina interdyscyplinarna przyczyni się ona do rozwoju innych sfer działalności, a zwłaszcza usług. Stanie się więc znaczącym czynnikiem ożywienia gospodarczego i wzrostu zatrudnienia.

Cel szczegółowy 1.3.

Pobudzanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorstw ekonomii społecznej i innych alternatywnych źródeł zatrudnienia.

Zarówno dokumenty unijne (Strategia Europa 2020) jak i krajowe (Krajowy Program Ekonomii Społecznej) stawiają na poszukiwanie różnorodnych, alternatywnych form działalności i zatrudnienia. Jedną z takich form są przedsiębiorstwa ekonomii społecznej, nastawione nie na zysk, a na wytwórczość lub świadczenie usług po kosztach własnych, za to dających ludziom, w tym osobom niepełnosprawnym i wykluczonym pracę.

Cel ogólny 2. Zwiększenie satysfakcji z zamieszkania w gminie przez jej uatrakcyjnienie i poprawę wizerunku oraz dostosowanie do oczekiwań mieszkańców

Analiza aksjologiczna, oparta na badaniach oczekiwań mieszkańców, co do przyszłości gminy, potwierdzona analizą opisowo – diagnostyczną, każe uznać, że jakość fizycznej przestrzeni gminy ma dla standardu i komfortu życia jej mieszkańców bardzo duże znaczenie. Szczególnie istotne jest zachowanie i ulepszanie środowiska naturalnego, rozbudowa infrastruktury, zagospodarowanie przestrzeni publicznej i upiększanie miejscowości.

Cel będzie osiągniany poprzez realizację trzech celów szczegółowych 2.1., 2.2. i 2.3.

Cel szczegółowy 2.1.

Ochrona i ulepszanie środowiska przyrodniczego.

Środowisko jest darem otrzymanym od natury i miejscem życia. Należy je użytkować, ale też chronić przed niszczeniem. Zjawiska przyrodnicze trzeba traktować jako organiczną całość ze zjawiskami społecznymi, kulturowymi i gospodarczymi. Obowiązkiem nas wszystkich jest też ulepszanie środowiska, które ulega pogorszeniu wskutek procesów naturalnych (np. erozji), ale też wskutek działalności lub bezmyślności człowieka (emisja do powietrza związków chemicznych, zanieczyszczanie lasów itp.). Ulepszanie środowiska jest przywracaniem do poprzedniego stanu, z ewentualnym dostosowaniem go do funkcji jakie ma pełnić np. związanych z zagospodarowaniem plaż przyjeziornych, parków, upiększaniem przestrzeni, kształtowaniem krajobrazów itp..

W odniesieniu do środowiska obowiązują zasady: po pierwsze nie szkodzić (primum non nocere), po drugie mieć w pamięci, że „Bóg wybacza zawsze, człowiek niekiedy, a przyroda nigdy”. Realizacja celu służyć będzie ochronie i ulepszaniu środowiska.

Cel szczegółowy 2.2.

Poprawa komfortu jazdy i bezpieczeństwa użytkowników dróg oraz spójności komunikacyjnej.

Dobra infrastruktura drogowa i okołodrogowa jest głównym elementem zapewniającym spójność terytorialną. Ułatwia życie mieszkańcom. Zwiększa aktywność inwestycyjną i gospodarczą. Usprawnia komunikację zbiorową. Poprawia mobilność społeczną (ułatwia poszukiwanie lub kontynuowanie pracy na dalszych odległościach i pozyskiwanie turystów itd.). Dobre drogi przyczyniają się nade wszystko do wzrostu bezpieczeństwa ich użytkowników.

Realizacja celu pozwoli osiągnąć wymienione tu korzyści z posiadania dobrych dróg i towarzyszącej im infrastruktury okołodrogowej (parkingi, ścieżki rowerowe, chodniki, oznakowania itd.).

Spójność komunikacyjną wewnątrz gminy i z otoczeniem poprawi nie tylko lepsza jakość dróg, ale też rozbudowa sieci teleinformatycznej i promocja transportu zbiorowego.

Cel szczegółowy 2.3.

Poprawa standardu życia mieszkańców gminy przez zagospodarowanie i upiększanie przestrzeni.

Realizacja celu ma zwiększyć atrakcyjność poszczególnych miejscowości gminy i zapewnić pełną identyfikację mieszkańców z miejscem zamieszkania. Jest oczywiste, iż będzie to możliwe jedynie poprzez wspólne działania samorządu gminnego, sołectw i samych mieszkańców. Takie zintegrowane przedsięwzięcia mogą być realizowane dzięki środkom samorządu (funduszom sołeckim) i funduszom PROW przewidzianym na odnowę / rewitalizację miejscowości, w tym funduszom dysponowanym w ramach podejścia LEADER. Mogą być realizowane także dzięki udziałowi mieszkańców wnoszących swój wkład pracy w rzeczne przedsięwzięcia. Pozwoli to nie tylko osiągnąć cel, ale dodatkowo wzmocni więzi społeczne i poczucie wspólnoty.

Cel ogólny 3. Rozwój zasobów ludzkich przez zapewnienie możliwie najwyższego poziomu usług publicznych o podtrzymywanie inicjatyw lokalnych

Zapewnienie rozwoju zasobów ludzkich i ich bezpieczeństwa decydujących o jakości kapitału ludzkiego i społecznego jest jedną z najważniejszych funkcji w ramach spełnianej przez władze gminne misji i jednym z najważniejszych czynników poprawy jakości życia lokalnej wspólnoty. Jakość życia zależy bowiem nie tylko od dochodów osobistych i stanu otoczenia materialnego, ale także od zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa i dostępu do dobrych jakościowo usług publicznych: edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, socjalnych, rekreacyjno – sportowych, administracyjnych, bezpieczeństwa itd..

Niniejszy, trzeci z kolei, cel ogólny, zajmujący się tematycznym obszarem spraw społecznych i cele szczegółowe pośredniczące w jego osiągnięciu, ma przyczynić się do utrzymania na obecnym poziomie tych usług, które są dobrze świadczone i do poprawy jakości tych z nich, do których lokalna społeczność zgłasza zastrzeżenia (dotyczy to zwłaszcza usług zdrowotnych). Cel ten osiągnąć będzie poprzez spełnienie trzech celów szczegółowych – 3.1., 3.2. i 3.3.

Cel szczegółowy 3.1.

Zapewnienie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych.

Realizacja celu ma przyczynić się do:

- rozwoju intelektualnego ludności gminy poprzez system edukacji szkolnej i pozaszkolnej, w tym ustawicznej
- zaspokojenia potrzeby wzbogacenia duchowego mieszkańców dzięki: usługom kulturalnym i aktywnemu uczestnictwu w kulturze lokalnej społeczności
- poprawy stanu zdrowia i kondycji mieszkańców gminy dzięki lepszym usługom medycznym i prowadzeniu przez lokalną społeczność prozdrowotnego stylu życia
- zapewnienia pomocy społecznej rodzicom i osobom poszkodowanym przez los.

Wszystkie te spodziewane skutki realizacji celu będą możliwe dzięki zaangażowaniu samorządu w stwarzanie warunków materialnych jednostkom świadczącym usługi w poszczególnych sferach oraz pobudzanie tych jednostek do podejmowania oczekiwanych działań / przedsięwzięć i sukcesywne kontrolowanie ich wykonania.

Najwięcej jednak zależeć będzie od stopnia zaangażowania się w poprawę jakości usług od samych usługodawców i od lokalnej społeczności. Ona bowiem musi mieć chęć do uczenia się, aktywnego uczestnictwa w kulturze, uprawiania prozdrowotnego trybu życia itd..

Cel szczegółowy 3.2.

Zagwarantowanie sprawnej obsługi administracyjnej i bezpieczeństwa.

Ludzie żyjący we wspólnocie muszą mieć gwarancje, że mogą liczyć na sprawną administrację oraz na służby zapewniające porządek społeczny i bezpieczeństwo tak poszczególnym członkom tej wspólnoty, jak i całej wspólnocie. Muszą mieć poczucie, że obdarzona zaufaniem władza i jej agendy dobrze będą kierować gminą. Urzędnicy służyć będą pomocą ludziom, zwłaszcza w sytuacjach dla nich trudnych. Że służby publiczne zapobiegać będą klęskom żywiołowym i zdarzeniom spowodowanym przez ludzi. Łagodzić lub odwracać ich skutki. Że zapobiegać będą przestępczości lub ją ograniczać, zwiększając tym samym poczucie bezpieczeństwa.

Społeczność lokalna ocenia administrację i służby zapewniające porządek i bezpieczeństwo na ogół dobrze, co nie znaczy, że nie należy ich pracy doskonalić. Nigdy bowiem nie jest tak dobrze, że nie mogłoby być lepiej.

Realizacja celu ma spełniać te społeczne i obywatelskie oczekiwania, a samorząd będzie kontynuował doskonalenie pracy własnej administracji i wspomagał działanie służb bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Cel szczegółowy 3.3.

Pobudzanie i wspieranie aktywności społecznej i lokalnych inicjatyw.

Aktywność życiowa wynika z ludzkiej potrzeby samorealizacji. Jest też sposobem na kształtowanie indywidualnych i zbiorowych postaw, a także na tworzenie społecznych wartości, wzmacnianie międzyludzkich więzi i budowanie lokalnej tożsamości. Dlatego to przewidziano niniejszy cel. Jego realizacja ma nie tylko kształtować wspomniane postawy i tworzyć społecznej wartości i postawy, ale także:

- zaspokajać potrzeby psychoruchowe przez sport i rekreację
- wzbogacać ofertę spędzania czasu wolnego poprzez samoorganizowanie się dla uprawiania sportu, czynnej rekreacji, ustawicznego kształcenia się, działalności społeczno – kulturalnej itp.
- zwiększyć uczestnictwo mieszkańców w osiągnięciu celów gminy, w tym m.in. przez realizację celów indywidualnych zbieżnych z gminnymi.

Rozwojowi tej społecznej aktywności na różnych polach towarzyszyć będzie rozbudowa stosownej infrastruktury przez samorząd oraz animowanie tej aktywności i przyjazny stosunek do społecznej działalności ludzi i ich organizacji.

Uwaga: katalogi przedsięwzięć przypisanych realizacji każdego z celów szczegółowych znajdują się w podrozdziale IX.4.

VIII.2. Wskaźniki oceny realizacji celów strategii

Tabela 10.

Cele Strategii	Rodzaj wskaźnika	Treść wskaźnika	Oczekiwane zachowanie się wskaźnika (dynamika wskaźnika)	Źródło i termin weryfikacji wskaźnika
<u>Cel ogólny 1.</u>	Wskaźnik oddziaływania	Stan ludności gminy ----- Migracja ludności	Co najmniej taki jak w 2013 r. (8912 osób) lub wyższy ----- Dodatnia	- Ewidencja ludności - Dane za 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 1.1.</u>	Wskaźnik rezultatu	Podmioty gospodarki narodowej w systemie Regon ----- Spadek bezrobocia	Powyżej 695 ----- Poniżej 617 osób	- GUS - Dane za 2022 r. ----- - PUP - Dane za 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 1.2.</u>	Wskaźnik rezultatu	Liczba udzielonych noclegów	Więcej niż w 2013r., czyli powyżej 635	- GUS - Dane za 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 1.3.</u>	Wskaźnik rezultatu	Liczba przedsiębiorstw ekonomii społecznej	Co najmniej 5	- KRS - GUS - Dane za 2022 r.
<u>Cel ogólny 2.</u>	Wskaźnik oddziaływania	Jak w celu ogólnym 1.	Jak w celu ogólnym 1.	Dane za 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 2.1.</u>	Wskaźnik rezultatu	Stopień skanalizowania gminy	Przyrost w stosunku do 2013 r. kilku miejscowości gdzie rozprowadzono sieć	- Dane Urzędu Miejskiego za 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 2.2.</u>	Wskaźnik rezultatu	Poprawa stanu dróg	Ilość km gdzie ulepszono nawierzchnię po 2013 r.	- Dane Urzędu Miejskiego za lata 2015 – 2022
<u>Cel szczegółowy 2.3.</u>	Wskaźnik rezultatu	Poprawa wizerunku miejscowości gminy	Co najmniej 10 miejscowości gdzie zagospodarowano lub upiększono przestrzeń	- Dane Urzędu Miejskiego za lata 2015 – 2022
<u>Cel ogólny 3.</u>	Wskaźnik oddziaływania	Jak w celu ogólnym 1.	Jak w celu ogólnym 1.	Dane za 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 3.1.</u>	Wskaźnik rezultatu	Stopień zadowolenia mieszkańców z usług społecznych	Powyżej 50% osób z próby badawczej	- Badanie ankietowe na próbie około 100 mieszkańców w 2022 r.
<u>Cel szczegółowy 3.2.</u>	Wskaźnik rezultatu	Udogodnienia dla interesantów w Urzędzie Miejskim ----- Wykroczenia i przestępstwa w gminie	Liczba udogodnień ----- Spadek w stosunku do 2013 r. (patrz rozdział V.14.)	- Urząd Miejski ----- - Policja
<u>Cel szczegółowy 3.3.</u>	Wskaźnik rezultatu	Organizacje pozarządowe	Wzrost liczby organizacji ponad stan 2013 r. (patrz rozdział V.4.)	- Dane GUS za 2022 r.

VIII.3. Spójność celów strategii gminy z celami strategii innych poziomów zarządzania terytorialnego

Tabela 11.

Cele strategiczne (ogólne) i ich numery w strategiach		
Gminy	Powiatu	Województwa
1. Zapewnienie mieszkańcom gminy godziwego poziomu życia w oparciu o rozwój gospodarczy i zwiększenie zatrudnienia	3. Przeciwdziałanie bezrobociu, promowanie przedsiębiorczości i aktywizowanie lokalnego rynku pracy	VI. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu VII. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia
2. Zwiększenie satysfakcji z zamieszkania w gminie przez jej uatrakcyjnienie i poprawę wizerunku oraz dostosowanie do oczekiwań mieszkańców	1. Dostosowanie przestrzeni powiatu do potrzeb społecznych i rozwijającej się gospodarki	I. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu II. Poprawa stanu środowiska i regionalne gospodarowanie jego zasobami
3. Rozwój zasobów ludzkich przez zapewnienie możliwie najwyższego poziomu usług publicznych i podtrzymywanie inicjatyw lokalnych	2. Zapewnienie rozwoju kapitału ludzkiego, jego bezpieczeństwa i jakości	VII. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia VIII. Zwiększenie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa IX. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem

UWAGA: pomimo zróżnicowania nazw celów strategii gminy i celów strategii innych poziomów zarządzania terytorialnego występuje zbieżność, bądź identyczność treści merytorycznych tych celów.

ROZDZIAŁ IX

PLAN WDRAŻANIA STRATEGII I REALIZACJI JEJ CELÓW – STRATEGIA DZIAŁAŃ SAMORZĄDU GMINY

IX.1. Zakres planu

Plan wskazuje uczestników realizacji strategii rozwoju, zakres tego uczestnictwa i odpowiedzialności. Określa czynności samorządu w procesie realizacji strategii z wykorzystaniem lokalnych potencjałów, narzędzi i środków oraz sposób zarządzania rozwojem na podstawie strategii: zasady koordynacji i współdziałania różnych podmiotów zaangażowanych w procesy rozwojowe gminy, możliwości finansowe, marketingowe, sposób monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Podstawową rolą planu jest zapewnienie skutecznej i aktywnej realizacji celów strategii. Cele będą spełniane w ramach deklarowanej misji przy pomocy narzędzi i procedur wdrażania strategii opisanych poniżej oraz poprzez zestaw strategicznych przedsięwzięć wyszczególnionych na końcu tego rozdziału. Przedsięwzięcia będą podejmowane w ramach wydatków inwestycyjnych / majątkowych, określanych przez Radę Miejską albo wydatków bieżących i codziennej działalności Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych gminy. Mogą też być realizowane na zasadzie porozumień z samorządem przez jednostki świadczące usługi publiczne (zdrowotne, bezpieczeństwa), przez przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i mieszkańców.

IX.2. Uczestnicy realizacji, zakres uczestnictwa i odpowiedzialności

Odpowiedzialność za rozwój gminy, wdrożenie strategii i realizację celów ponosi przede wszystkim samorząd gminy, jego jednostki organizacyjne, którym na zasadzie subsydiarności zlecono określone zadania, np. w ramach wydatków bieżących oraz podmioty – publiczne lub prywatne albo z sektora organizacji pozarządowych – które w drodze porozumień lub umów partnerskich zadeklarują chęć uczestnictwa w realizacji strategii.

Dla pozostałych podmiotów zapisy strategii nie mają charakteru wiążącego. Każda inna osoba prawna lub fizyczna, z obszaru gminy lub z zewnątrz, nie powiązana z gminą

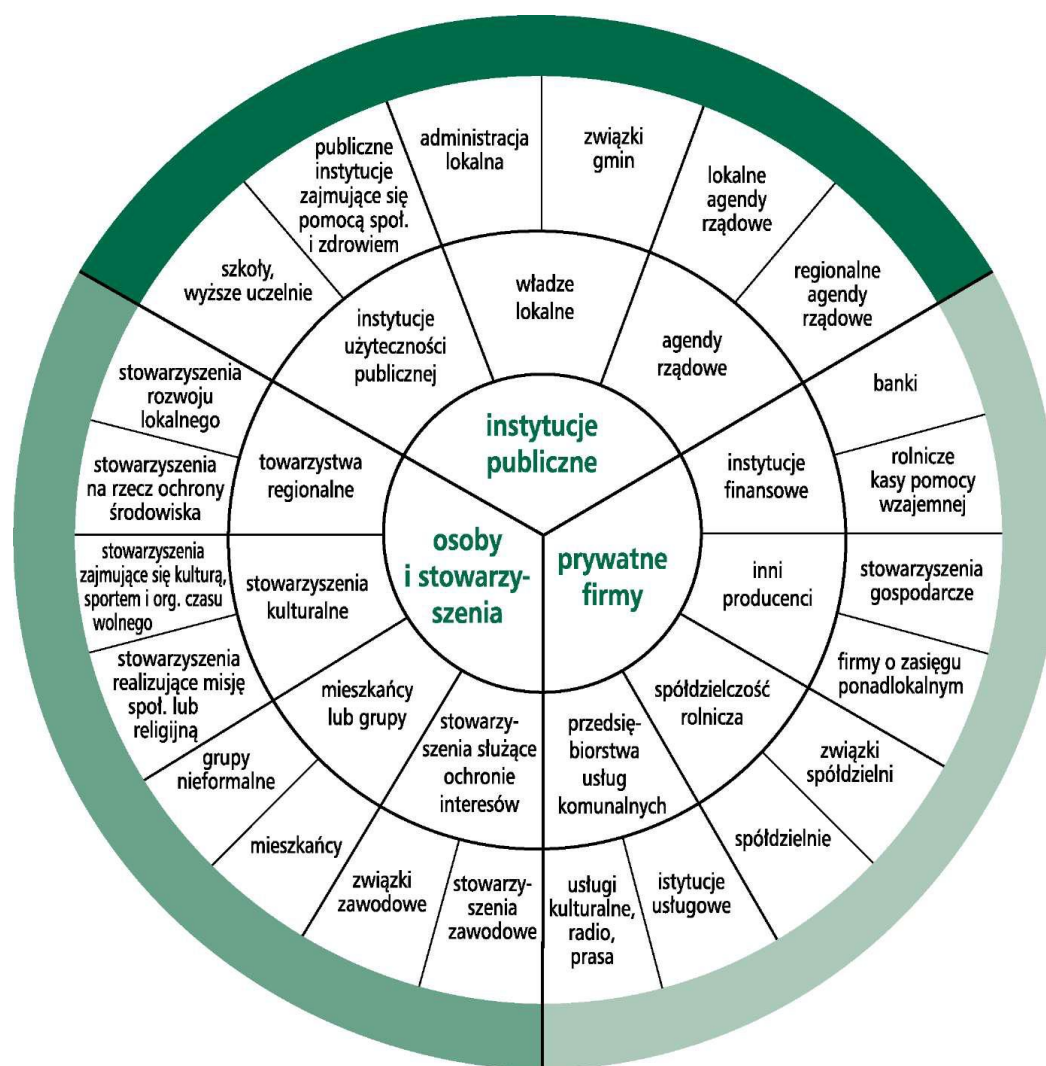
porozumieniami lub umowami partnerskimi, powinna (jeśli ma siedzibę lub mieszka w gminie) lub może (jeśli jest spoza gminy a ma w tym swój interes) włączyć się w realizację strategii na zasadzie dobrowolnego uczestnictwa, z poczucia lokalnej solidarności lub obywatelskiej powinności, zwłaszcza że gminy nie stać na realizację całego spektrum przedsięwzięć przewidzianych w strategii.

Wszyscy oni, poprzez mniejsze, lub większe przedsięwzięcia podejmowane np. w zakresie ochrony środowiska, wolontariuszowskiej pomocy społecznej, świadczenia nieodpłatnej pracy na rzecz estetyzacji i upiększenia otoczenia, bądź poprzez wydatki inwestycyjne albo bieżące na realizację własnych celów – mogą wnieść swój wkład na rzecz realizacji strategii i jej celów.

Realizacji strategii i celów musi towarzyszyć powszechna świadomość, iż rozwój jest tym, co czynią jednostki i grupy społeczne, a nie tylko tym, co jest dla nich robione przez gminę, powiat, województwo i państwo. Rysunek 1 zamieszczony poniżej przedstawia potencjalnych uczestników, którzy mogą być włączeni w realizację strategii. Strategię zbudowano na bazie partnerstwa społecznego i w takim partnerstwie powinna być – i zakłada się, że będzie – realizowana. Dotrzeć to musi – poprzez system komunikacji społecznej i inne działania marketingowe – do wszystkich mieszkańców gminy, organizacji społecznych, gospodarczych itd..

Władze gminne zainicjowały budowę strategii i przyczyniły się do zaangażowania lokalnej społeczności w diagnozowanie i prognozowanie strategiczne. Po uchwaleniu strategii przez Radę Miejską organy samorządu ponoszą odpowiedzialność za jej wdrożenie i realizację przedsięwzięć wchodzących w zakres zadań własnych, bądź świadczonych w ramach tych zadań usług publicznych. Za realizację zadań nie wchodzących w zakres kompetencji gminy, a więc za działalność gospodarczą i usługi rynkowe oraz publiczne, świadczone przez jednostki wyższych poziomów zarządzania, gmina ponosi odpowiedzialność jedynie pośrednią. Stwarza ona bowiem ramy organizacyjne przedsiębiorczości i konkurencyjności wszystkich podmiotów produkcyjnych i usługowych w gminie, warunki infrastrukturalne, udziela informacji, w tym dotyczących źródeł otrzymania wsparcia finansowego na rozwój, pomocy w ich pozyskiwaniu itd..

Władze gminy ponoszą też odpowiedzialność za zorganizowanie wdrażania strategii, za koordynację poczynąń wszystkich podmiotów działających na rzecz jej realizacji, za jej upowszechnienie, za szkolenie i aktywizowanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, za marketing, ocenę postępu w osiąganiu celów i aktualizowanie dokumentów strategicznych i wdrożeniowych.

Rysunek 1. Potencjalni uczestnicy realizacji strategii
(za Fundacją Wspomagania Wsi, Warszawa – po modyfikacji)

IX.3. Sposoby działania samorządu w procesie wdrażania strategii z wykorzystaniem dostępnych mu instrumentów (narzędzi)

IX.3.1. Organizowanie i koordynowanie realizacji strategii rozwoju gminy i jej celów

Jak już wspomniano wyżej samorząd gminy realizując nakładem własnym sił i środków różne przedsięwzięcia i projekty w ramach zadań własnych, zajmować się będzie jednocześnie organizacją i koordynacją poczynań wszystkich innych podmiotów (uczestników) zainteresowanych wdrażaniem strategii. Czy to będących formalnymi

partnerami gminy czy też działających w szeroko pojętym partnerstwie społecznym na rzecz rozwoju. Uprawnienia organizacyjno – koordynacyjne i wiodąca rola samorządu przysługuje mu z tytułu otrzymanego w wyborach mandatu do zarządzania gminą i prowadzenia polityki rozwoju, zgodnie z ustawą, o której mowa w rozdziale II, w interesie wszystkich mieszkańców gminy. Ta organizacja i koordynacja polegać będzie m.in. na:

- 1) Zapoczątkowaniu procesu wdrażania strategii, tj:
 - poinformowaniu lokalnej społeczności o uchwaleniu przez Radę Miejską zaopiniowanej wcześniej przez mieszkańców gminy strategii i o przystąpieniu do jej realizacji (wdrażania);
 - dostosowaniu (w razie potrzeby) struktur organizacyjnych i procedur Urzędu Miejskiego do aktualnych potrzeb;
 - przeszkoleniu pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych gminy, wyznaczeniu im zadań dotyczących realizacji strategii i jej celów, zapoznaniu ze sposobem motywacji itd.;
 - podjęciu rozmów z potencjalnymi partnerami na temat uczestnictwa w realizacji strategii, zgodnych z zamierzonymi przez nich własnymi przedsięwzięciami;
 - zaplanowaniu środków finansowych na strategiczne przedsięwzięcia, zwłaszcza inwestycyjne, będące siłą napędową każdego rozwoju, stanowiące zadania własne gminy bądź przedsięwzięcia partnerskie;
 - zaplanowaniu kolejności realizowania przedsięwzięć oraz ich zharmonizowaniu z możliwościami budżetu gminy i budżetów ewentualnych partnerów;
 - przemyśleniu przez organy gminy takiego sposobu przewodzenia i zarządzania, aby proces wdrażania / realizacji strategii przebiegał rytmicznie, a pojawiające się przeszkody i problemy były na bieżąco usuwane / rozwiązywane.
- 2) Powszechnym udostępnianiu informacji i wiedzy o wewnętrznych i zewnętrznych warunkach determinujących rozwój gminy, o poczynaniach władz samorządowych, o realizowanych przez nie przedsięwzięciach i projektach, o możliwych polach współpracy gminy z innymi j.s.t., z przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami; o możliwych wyborach dotyczących rozwiązań prorozwojowych, a potem koordynowaniu podejmowanych przez te podmioty przedsięwzięć.
- 3) Opracowaniu i wdrożeniu systemu wzajemnego przekazywania między uczestnikami rozwoju lokalnego ich własnych strategii działania, planów inwestycyjnych, dobrych praktyk na rzecz rozwoju, a potem wspieraniu się w ich wdrażaniu.

- 4) Organizowaniu dla wszystkich uczestników rozwoju gminy szkoleń i warsztatów dla podnoszenia umiejętności zarządczych i aplikacyjnych w celu pozyskiwania środków zewnętrznych i jak najefektywniejszego ich wykorzystania.
- 5) Kreowanie przyjaznego klimatu dla inwestorów i przedsiębiorców, poprzez stworzenie (i wdrożenie) systemu pomocy (np. korzystnych warunków lokalizacyjnych z pełnym uzbrojeniem terenów, dostępności komunikacyjnej, w obsłudze administracyjnej, preferencjach podatkowych itd.).
- 6) Ciągłym stymulowaniu rozwoju gminy poprzez aktywne mobilizowanie zasobów rzeczowych, finansowych i społecznych na rzecz rozwoju przewidzianego w strategii.
- 7) Stymulowaniu powstawania partnerstw publicznych, publiczno – prywatnych, publiczno – społecznych, wielosektorowych, dla komasowania wysiłków na rzecz rozwoju.
- 8) Przygotowywaniu porozumień / umów partnerskich, doprowadzeniu do ich ratyfikowania przez partnerów.
- 9) Sporządzaniu montażu finansowych dotyczących współfinansowania realizacji uzgodnionych z partnerami zadań, wyegzekwowaniu przepływów finansowych z nimi związanych, ich rozliczeniu i sporządzeniu sprawozdań.
- 10) Skoordynowaniu podejmowanych przez różne podmioty działań i przedsięwzięć marketingowych (patrz podrozdział IX.3.3.), w tym promocyjnych, dla ich potanienia i zwiększenia skuteczności.
- 11) Prowadzenie bieżącej działalności gminy przez pryzmat celów strategicznych.
- 12) Wzmacnianie w gminie trzeciej, poza publiczną i biznesową, aktywności obywatelskiej – trzeciego sektora i włączenie go w proces realizacji strategii.

IX.3.2. Instrumenty finansowe w procesie realizacji strategii

Instrumenty finansowe, które będą zaangażowane w realizację strategii należą do trzech grup. Dwie pierwsze związane są bezpośrednio z budżetem gminy. Pierwsza grupa to środki (dochody własne) gminy oraz środki zewnętrzne, pochodzące z takich, między innymi, źródeł jak:

- budżet Wspólnoty Europejskiej,
- budżet państwa,

- budżet samorządu województwa i innych samorządów (współfinansujących zadania realizowane w ramach partnerstw lub programów),
- środki prywatne angażowane w ramach partnerstw publiczno – prywatnych lub rzeczowe (np. w postaci nieodpłatnej pracy świadczonej przez mieszkańców na rzecz realizacji celów strategii (KSRR na lata 2010 – 2020 przewiduje pierwszeństwo wsparcia finansowego projektów / przedsięwzięć realizowanych w takich partnerstwach).

Druga grupa instrumentów finansowych związana jest z możliwością przeznaczenia części budżetu gminy na wspieranie przedsiębiorczości, aktywizację organizacji pozarządowych i mieszkańców. Będą to wydatki lub umniejszenia przychodów gminy wskutek:

- ulg lub odroczeń w podatkach od nieruchomości, od środków transportowych itd. dla przedsiębiorców inwestorów realizujących zadania własne zgodne z celami strategii,
- wspierania finansowego organizacji pozarządowych uczestniczących w realizacji strategii,
- inne o podobnym charakterze, w tym niskie stawki podatkowe, opłaty komunalne itd..

Wreszcie trzecia grupa instrumentów finansujących realizację strategii to środki własne organizacji pozarządowych, poszczególnych przedsiębiorców, rolników i innych mieszkańców gminy inwestowane we własnym interesie, który będzie zgodny z interesem ogółu (a tak najczęściej bywa) i z celami strategii.

Wielkość środków finansowych przewidzianych na realizację strategii jest trudna do oszacowania. Dotyczy to zarówno środków gminy, jak i środków pochodzenia zewnętrznego. Zależą one bowiem od wielu zmiennych. Niemniej pozyskiwanie przez gminę środków zewnętrznych i prowadzenie prorozwojowej polityki finansowej zmierzającej do maksymalizacji dochodów budżetowych, racjonalizacji wydatków bieżących oraz poprawy efektywności wydatkowanych środków własnych i zewnętrznych może się walcie przyczynić do wzmocnienia kondycji finansowej gminy i tempa realizacji strategii. Samorząd musi pamiętać o tym, że nie jest najważniejsze ile i jak dostać środki unijne, ale jak, na co je wydać, aby zapewniały trwały rozwój gminy, a nie tylko generowały przyszłe koszty utrzymania powstałych obiektów.

Plan zakłada, że wszystkie grupy wydatków budżetu gminy będą miały, większy bądź mniejszy, wpływ na realizację strategii. Znaczną część przedsięwzięć wymienionych w podrozdziale X.4. ma charakter nieinwestycyjny (przedsięwzięcia „miękkie”) i będzie realizowana w ramach wydatków bieżących, w tym płacowych. Ludzie zatrudnieni przez

gminę lub jej jednostki organizacyjne będą bowiem wykonawcami tych przedsięwzięć, w ramach swojej codziennej pracy, przeorientowanej jedynie po części na potrzeby strategii.

Inwestycje materialne (przedsięwzięcia / projekty - „twarde”) wymagać będą zaangażowania środków gminnych, przynajmniej na współfinansowanie zadań realizowanych z udziałem środków unijnych, zapewne kredytami, obligacjami przychodowymi lub innymi środkami (patrz podrozdział. IX.3.4.). Dotyczy to także środków na koofinansowanie inwestycji wspólnych z innymi podmiotami. Jak wynika z prognozy finansowej gminy na lata 2014 – 2021 zaciąganie kredytów na te cele nie będzie niemożliwe. Tym bardziej, że wkład własny na projekty dofinansowywane z UE nie ma być wliczany do wskaźnika zadłużenia.

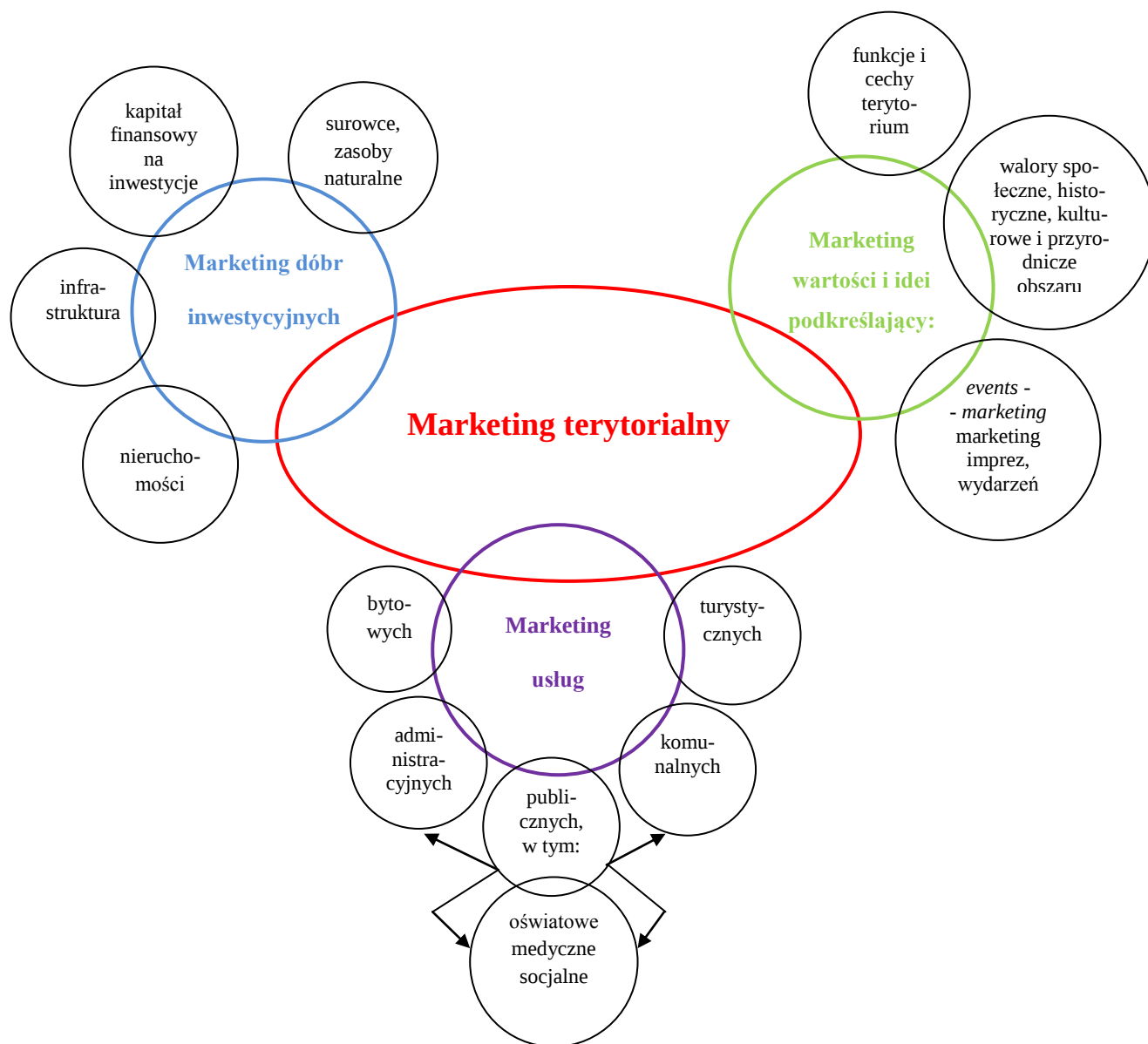
Zadaniem współczesnych strategii nie jest sporządzanie listy projektów / zadań inwestycyjnych (należy to bowiem do programów wdrażających strategię), a określenie celów strategii i sposobów ich osiągnięcia poprzez wskazanie przy pomocy jakich metod i przedsięwzięć można tego dokonać.

IX.3.3. Marketing terytorialny w procesie realizacji strategii i jej celów

Jakkolwiek gmina jest jednostką użyteczności publicznej, to jednak przedsiębiorcze myślenie powinno być podstawą wszystkich jej decyzji, które z definicji zorientowane są na mieszkańców, jako głównej grupy odniesienia, nastawionej na odbiór dóbr i usług publicznych.

Gmina od dawna uprawia marketing terytorialny: rozpoznaje i zaspokaja potrzeby mieszkańców, kształtuje pozytywny wizerunek gminy, a prowadząc przypisaną jej ustawowo działalność ubiega się, w konkurencji z innymi gminami, o coraz bardziej ograniczone zasoby zewnętrzne: finansowe, inwestycyjne, osobowe, informacyjne itd.. Nie wyklucza to współdziałania pomiędzy samorządami i podejmowania przedsięwzięć wspólnych.

Oprócz gminy działania marketingowe na jej terytorium prowadzą i podejmować będą – podobnie jak dotąd – różne podmioty. Zarówno mające siedziby na obszarze gminy jak i poza tym obszarem, jeśli mają w tym swój interes. Strategia zakłada połączenie marketingu gminy z marketingiem tych podmiotów poprzez uzgodnienia i koordynację aby uzyskać efekt mnożnikowy (synergii). Rysunek 2 wskazuje powiązania sektorowe z marketingiem terytorialnym.

Rysunek 2. Marketing terytorialny a inne sektorowe dziedziny marketingu

Adresatami marketingu będą przede wszystkim:

- nowi mieszkańcy, a z dotychczasowych głównie ci, których interesy i problemy wspólnoty gminnej interesują w stopniu niewystarczającym w świetle nowych wyzwań i coraz większej konkurencji o środki i dobra,
- inwestorzy zewnętrzni i z terytorium gminy,
- turyści,
- inni, zainteresowani gminą w jakimkolwiek bądź zakresie.

Marketing nakierowany będzie na pokazywanie specyfiki gminy, jej struktur funkcjonalno – przestrzennych, dóbr i wartości, rozumianych jako produkt. Na kształtowanie

pozytywnego wizerunku i zwiększenia jej atrakcyjności dla polepszenia pozycji wśród konkurujących ze sobą gmin. Wykorzystywany też będzie do:

- a) promocji zasobów i walorów gminy oraz do oferowania sprzedaży terenów inwestycyjnych i usług np. turystycznych;
- b) pozyskiwania kapitału finansowego i dóbr inwestycyjnych, jako najbardziej trwałych składników rozwoju;
- c) promocji lokalnych firm i ich produktów, miejscowej kultury, oświaty i sportu oraz organizacji pozarządowych rozbudzających aktywność społeczną;
- d) wyrabiania dobrej opinii o gminie, jej władzach i mieszkańcach stwarzających przyjazny klimat społeczny i prorozwojowy;
- e) promowania innych aspektów gminy i inicjatyw lokalnych zgodnych z interesem gminy;
- f) komunikacji społecznej, kształtowania postaw i sposobów zachowania wobec współmieszkańców, dobra wspólnego, przyrody, zabytków historii i kultury oraz wobec turystów i klientów lokalnych firm, sklepów i innych podmiotów.

W marketingu zastosowane będą wszystkie narzędzia i techniki jemu właściwe, a więc reklama, public relations (tworzenie i utrzymywanie więzi z otoczeniem – bezpośrednio i za pośrednictwem mediów), publicity (wywoływanie rozgłosu poprzez media, internet itd.).

Do promocji zasobów i walorów gminy, czyli ich propagowania zastosowane będą m./in. przedsięwzięcia związane z promocją zasobów i walorów gminy przypisane odnośnym celom strategii (patrz podrozdział IX.4.).

W szczególności podejmowane będą następujące czynności:

- a) Wydawane foldery, informatory gospodarcze i kulturalne, katalogi ofert: nieruchomości do wykorzystania, lokalnych firm z propozycją współpracy i partnerstw;
- b) Organizowane festyny promocyjne, konferencje;
- c) Prowadzone kampanie prasowe, telewizyjne i radiowe;
- d) Wykorzystywane ogólnokrajowe i regionalne targi i wystawy.

Do przyciągnięcia na teren gminy inwestorów rozesłane zostaną listy intencyjne z ofertami. Adresatów tych ofert poszukiwać się będzie w sposób ciągły, korzystając z informacji Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Centrum Obsługi Inwestycji przy Stowarzyszeniu Gmin i Powiatów Wielkopolskich, informacji z gazet, internetu, biuletynów itd..

Listy intencyjne z ofertami wysyłane będą pocztą z podaniem telefonu, e-maila, bądź w inny sposób.

Komunikacja społeczna to porozumiewanie się wzajemne ludzi, wymiana myśli, wiadomości, informacji. Narzędziem komunikacji społecznej jest język, słowo mówione i pisane. Samorząd gminny i jego jednostki organizacyjne komunikują się z lokalną społecznością codziennie, bądź to w trakcie wykonywania czynności o charakterze publicznym, bądź w trakcie różnego rodzaju spotkań, celowych lub okazjonalnych, albo w innych okolicznościach. Komunikacja społeczna ma ogromny wpływ na identyfikowanie się z gminą jej mieszkańców oraz na angażowanie się ludzi na rzecz realizacji lokalnych celów i przedsięwzięć.

W trakcie budowy strategii komunikacja społeczna opierała się na współpracy z liderami gminy, radnymi oraz reprezentantami różnych środowisk społecznych (patrz rozdział III).

Po przyjęciu strategii przez Radę Miejską w Krzyżu komunikacja społeczna polegać będzie na upowszechnianiu celów i przedsięwzięć przewidzianych w strategii, uświadamianiu konieczności aktywnego włączenia się w realizację strategii wszystkich środowisk społecznych i podmiotów gospodarczych, bądź to na zasadzie formalnego partnerstwa, bądź to dobrowolnego uczestnictwa. Wskazywać się będzie sposoby tego uczestnictwa – najbardziej dostępne i najmniej uciążliwe, a jednocześnie skuteczne. Może to być np. przyjazne użytkowanie środowiska (nie zaśmiecanie go, nie niszczenie roślin drzewiastych, grzybni w lesie itd.), inicjatywy obywatelskie na rzecz upiększania przestrzeni publicznej w miejscu zamieszkania, estetyzacji zagród oraz wiele, wiele innych przedsięwzięć podejmowanych bądź to „na własnym podwórku”, bądź zbiorowo, dla dobra wspólnego, poprzez nieodpłatne podejmowanie prac społecznie użytecznych, albo świadczenie nieodpłatnych usług, np. w ramach realizacji planów odnowy lub rewitalizacji miejscowości.

Kształtowane też będą drogą komunikacji społecznej proaktywne postawy ludzi dla dobra wspólnoty gminnej.

Są to tylko niektóre elementy komunikacji społecznej, które zamierza się upowszechniać i wykorzystać w trakcie realizacji strategii na rzecz rozwoju gminy.

IX.3.4. Postępowanie w sytuacjach nadzwyczajnych

Zdarzają się sytuacje nadzwyczajne, nie przewidziane wcześniej, na które każda władza musi być przygotowana. Niniejszy plan realizacji strategii rekomenduje na tą okoliczność następujące zachowania:

- 1) *Primum non nocere* – po pierwsze nie szkodzić, nie pogarszać dalej sytuacji, rozpoznać zjawisko, przemyśleć, zastosować odpowiednie środki przeciwdziałania.
- 2) Myśleć o dniu dzisiejszym, ale działać na rzecz lepszego jutra.
- 3) Mieć na uwadze unikalne, na skalę europejską, walory przyrodnicze gminy i walory krajobrazowe łączone z materialnymi zabytkami kultury i innymi śladami ludzkiej przeszłości oraz potrzebę otoczenia ich nadzwyczajną opieką.
- 4) Nie wstrzymywać inwestycji i zachować równowagę między wydatkami na inwestycje „twarde” i „miękkie”, mając na uwadze, że inwestycje w kapitał ludzki zwłaszcza w jego edukację, zachowanie zdrowia, zaspokojenie potrzeb kulturalnych i sportowo – rekreacyjnych są równie ważne dla rozwoju, jak inwestycje materialne i wszelkiego rodzaju innowacje. W przypadku gdy indywidualny wskaźnik zadłużenia (IWZ) osiągnie apogeum poszukiwać alternatywnych źródeł ich finansowania, które proponują korzystne rozwiązania w kontekście IWZ, takich jak: PPP, finansowanie kapitałowe, płatność ratalna, subrogacja czy sprzedaż zwrotna (więcej o tych instrumentach w Piśmie Samorządu Terytorialnego „Wspólnota” nr 14 z 12 lipca 2014r., str. 61).
- 5) Wykorzystywać zbiorową mądrość lokalnej społeczności dla jak najlepszego wyjścia z impasu.
- 6) Współdziałać z partnerami, którzy mając na względzie dobro własne, pośrednio przyczyniają się do dobra wspólnego, tj. do zaradzenia trudnej sytuacji.
- 7) Zawsze, ale w okresach trudnych szczególnie, przy wydatkowaniu środków finansowych kierować się zasadą „więcej za mniej”, dążąc do usunięcia lub ograniczenia skutków wywołanych sytuacją nadzwyczajną.
- 8) Przy spadku dyspozycyjnych środków finansowych koncentrować je na miejscowościach (jednostkach osadniczych), będących lokalnymi punktami krystalizacji rozwoju gminy.
- 9) Intensywniej niż w warunkach normalnych zabiegać o fundusze zewnętrzne, nie wyłączając sprzedaży obligacji przez gminę.
- 10) Szczegółowo monitorować sytuację i podejmować na bieżąco decyzje ograniczające niekorzystne zjawiska i zapobiegające ich rozszerzaniu się.

IX.4. Przedsięwzięcia służące realizacji celów szczegółowych

W podrozdziałach IX.1. – IX.3. wskazano narzędzia o charakterze uniwersalnym, ogólnym, służące wdrażaniu strategii i osiągnięciu jej celów, w tym celów szczegółowych, a poprzez nie celów ogólnych, strategicznych. Niemniej do realizacji każdego z celów szczegółowych niezbędny jest zestaw przedsięwzięć – czynności lub rzeczy – do wykonania. Zestawy te to miniprogramy realizacyjne, co objaśniono w rozdziale III.. W niniejszym podrozdziale (IX.4.) przy każdym celu szczegółowym wskazujemy katalog przypisanych temu celowi przedsięwzięć realizacyjnych. UWAGA: Pierwsza cyfra oznaczenia celu szczegółowego wskazuje nr celu ogólnego, któremu cel szczegółowy jest podporządkowany, druga – kolejność celu szczegółowego przypisanego danemu celowi ogólnemu.

Cel 1.1. Tworzenie możliwie najlepszych warunków do rozwoju gospodarki, przedsiębiorczości i zatrudnienia

Cel będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- redukowanie czynników infrastrukturalnych hamujących rozwój przedsiębiorczości i ograniczających atrakcyjność inwestycyjną;
- rozbudzanie wśród mieszkańców, w tym wśród młodzieży szkolnej, szacunku dla przedsiębiorców i uczenie w szkołach podstaw przedsiębiorczości poprzez np. tworzenie uczniowskich mini firm świadczących usługi na rzecz wspólnoty szkolnej i inne inicjatywy;
- stwarzanie przyjaznego klimatu dla przedsiębiorczości, wskazywanie szans rozwoju firm, promowanie firm i ich produktów oraz dobrych praktyk, które innym zagwarantowały sukces;
- wprowadzenie systemu zachęt i ulg finansowych w podatkach, odroczeniach płatności, opłatach za usługi komunalne itd., zwłaszcza dla firm zwiększających zatrudnienie osób w wieku do 30 i powyżej 50 lat;
- pośredniczenie władz gminy w nawiązywaniu kooperacji produktowej i sprzedażowej miejscowych firm, aby mogły zwiększać produkcję / usługi i zatrudnienie;
- poszukiwanie nowych, zewnętrznych podmiotów gospodarczych przez samorząd, m.in. poprzez aktywną, zintegrowaną promocję gminy, sporządzanie i rozsyłanie ofert biznesowych z listami intencyjnymi itd.;

- zidentyfikowanie przez władze gminy barier i problemów współpracy firm z instytucjami publicznymi oraz podjęcie mediacji z tymi instytucjami, których usługi budzą zastrzeżenia przedsiębiorców i inwestorów;
- rozważenie możliwości świadczenia usług wspólnych przez gminę i inne podmioty (np. sąsiednie gminy, LGD, powiat, WARP O/Piła) na rzecz małych firm np. w zakresie obsługi sieci transferu informacji, udzielania pomocy administracyjno – prawnej, pomocy doradczej w wyszukiwaniu źródeł dofinansowania zewnętrznego i w pozyskiwaniu tego dofinansowania, aby maksymalnie wykorzystać dostępny strumień środków pochodzenia unijnego;
- zwiększenie mobilności mieszkańców miasta Krzyża Wlkp. przez promowanie dojazdów koleją do poszukiwania i podejmowania pracy w Poznaniu;
- promowanie i utrwalenie zróżnicowanego modelu gospodarczego gminy oraz wielofunkcyjnego rozwoju wsi jako sposobu na ograniczenie bezrobocia;
- na terenach wiejskich o najlepszych warunkach glebowo – produkcyjnych (rejon Żelichowa i Przesiek) sprzyjać rozwojowi rolnictwa, zaś w okolicach Huty Szklanej, Lubcza M, Wizan i Brzegu – hodowli bydła;
- podejmowanie innych przedsięwzięć prowadzących do realizacji celu.

Cel 1.2. Rozwój turystyki i rozbudowa jej infrastruktury

Cel będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- zbilansowanie zasobów turystycznych pod kątem aktualnych tendencji występujących w turystyce (preferuje się obecnie turystykę krótkopobytową i czynną w miejsce długotrwałej i biernej) i rozważenie zakresu i możliwości rozwoju tych zasobów pod nowe potrzeby;
- tworzenie turystycznej marki gminy, czynienie jej rozpoznawalną wśród potencjalnych turystów i budowanie wokół tej marki zintegrowanej oferty turystycznej;
- zacieśnienie współpracy z powiatem, LGD, klastrem turystycznym, Izbą Turystyczną, podmiotami świadczącymi usługi turystyczne i innymi, zintegrowanej promocji walorów turystycznych gminy i zbudowania skutecznego sieciowego systemu informacji turystycznej;
- znakowanie i promowanie miejsc lokalizacji zabytkowych obiektów natury i kultury, ciekawych krajobrazów, miejsc widokowych, wypoczynkowych i innych atrakcyjnych lub

przydatnych turystycznie, wskazywanie dojazdu do tych miejsc, a w razie potrzeby ich zagospodarowanie (ławeczki, stoły, ogrodzenia, pomosty, kąpieliska itd.);

- adekwatne do walorów turystycznych oraz zidentyfikowanych nowych potrzeb turystów i rekreantów rozbudowywanie bazy turystyczno – wypoczynkowo – rekreacyjnej (w tym przy jeziorze Królewskim) oraz utrzymywanie jej w należytym stanie;
- budowa ścieżek rowerowych, w tym relacji Krzyż Wlkp. – Żelichowo i Krzyż Wlkp. – Skwierzyna i innych oraz wyznaczanie, w porozumieniu z ALP, ścieżek pieszych, edukacyjno – przyrodniczych, konnych itd.;
- uatrakcyjnianie pobytu turystom przez inspirowanie i promowanie wzajemnego świadczenia usług przez podmioty turystyczne, tak aby zapewnić turystom możliwość skorzystania np. z przejażdżek konnych udostępnionych przez podmiot posiadający konie, popływania łódką udostępnianą przez inny podmiot świadczący takie usługi itp.;
- doskonalenie organizatorów turystyki;
- informowanie organizatorów turystyki i usługodawców o możliwościach wsparcia finansowego ich działalności ze środków unijnych udostępnianych przez Urząd Marszałkowski lub lokalną LGD, a w miarę możliwości i potrzeby ułatwianie ubiegania się o te środki;
- uczestniczenie w realizacji programów turystycznych realizowanych przez Związek Miast i Gmin Nadnoteckich w Nakle, Klaster Turystyczny w Pile, Izbę Turystyczną w Poznaniu, LGD w Czarnkowie oraz w realizacji budowy infrastruktury Wielkiej Pętli Wielkopolsko – Kujawsko – Lubuskiej;
- podejmowanie innych przedsięwzięć prowadzących do realizacji celu.

Cel 1.3. Pobudzanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorstw ekonomii społecznej i innych alternatywnych form zatrudnienia

Cel będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- udzielanie pomocy organizacyjnej w tworzeniu przedsiębiorstw ekonomii społecznej / spółdzielni socjalnych oraz zapewnienie im bazy lokalowej i wyposażenia;
- promowanie przedsiębiorstw ekonomii społecznej i zlecanie im prac przewidzianych m.in. w Krajowym Programie Ekonomii Społecznej;
- upowszechnianie nowych form zatrudnienia m.in. takich jak e-praca, samo zatrudnienie, praca chałupnicza itd.;
- podejmowanie innych przedsięwzięć prowadzących do realizacji celu.

Cel 2.1. Ochrona środowiska naturalnego i jego ulepszanie

Cel będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- kształtowanie świadomości społecznej – dzieci i młodzieży w szkołach, a dorosłych poprzez media i organizacje społeczne – w zakresie racjonalnego użytkowania środowiska, jego ochrony oraz napiętnowanie i karanie osób nie stosujących się do obowiązującego prawa i zaśmiecających środowisko;
- niedopuszczanie do lokalizacji szkodliwych dla środowiska przedsięwzięć inwestycyjnych;
- znakowanie i promowanie miejsc lokalizacji zabytków natury, atrakcyjnych krajobrazów, miejsc widokowych;
- podejmowanie przedsięwzięć na rzecz ograniczenia emisji do środowiska substancji szkodliwych m.in. poprzez kontynuowanie rozbudowy kanalizacji sanitarnej, tam gdzie jest to uzasadnione lub promowanie i wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych, czynienie starań o budowę sieci gazowej; poprawiłoby to jednocześnie standard życia mieszkańców, tj. celu 2.3.;
- promowanie i wspieranie wymiany eternitu na budynkach;
- podejmowanie w partnerstwie ze służbami ochrony roślin, środowiska, ODR i Oddziałem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przedsięwzięć na rzecz zachęcania rolników do produkcji proekologicznej, stosowania pakietów rolno – środowiskowych dofinansowywanych ze środków unijnych, zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, zintegrowanej ochrony roślin i innych praktyk przyjaznych środowisku, zwłaszcza na użytkach rolnych położonych w strefach przyrodniczo wrażliwych;
- realizowanie zadań zapisanych w Gminnym Programie Ochrony Środowiska;
- podejmowanie innych przedsięwzięć prowadzących osiągnięciu celu.

Cel 2.2. Poprawa komfortu jazdy i bezpieczeństwa użytkowników dróg oraz poprawienie spójności komunikacyjnej gminy

Cel ten będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- modernizację, remonty oraz utrzymanie dróg i ulic w należytym stanie, a także rozbudowę infrastruktury okołodrogowej (chodniki, parkingi, ścieżki pieszo – rowerowe itd.); w przypadku dróg nie należących do gminy jej władze będą zabiegać o realizację tego przedsięwzięcia / zadania u właściwych zarządców dróg;
- poprawianie dostępności komunikacyjnej do wszystkich miejscowości, nie tylko przez poprawę jakości dróg, ale także przez usprawnienie transportu zbiorowego,

skoordynowanie rozkładów jazdy i promocję komunikacji zbiorowej – kolejowej i autobusowej;

- rozbudowywanie sieci teleinformatycznej jako ważnego elementu komunikowania się ludzi;
- podejmowanie innych przedsięwzięć służących osiągnięciu celu.

Cel 2.3. Poprawa standardu życia mieszkańców gminy przez zagospodarowywanie i upiększanie przestrzeni

Cel będzie osiągnięty przede wszystkim poprzez:

- zachowanie ładu przestrzennego, zgodnie ze wskazaniami Studium uwarunkowań... i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- realizowanie zadań znajdujących się w przyjętych przez Radę Miejską planów:
 - rewitalizacji miasta
 - odnowy miejscowości wiejskich

oraz realizowanie kolejnych planów odnowy / rewitalizacji miejscowości, które będą podejmowane w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014 – 2020;

- zidentyfikowanie w poszczególnych miejscowościach przestrzeni publicznych mających duże znaczenie ze względu na ich położenie, cechy funkcjonalno – przestrzenne sprzyjające nawiązywaniu kontaktów społecznych, ich zagospodarowywanie na cele wypoczynkowo – rekreacyjne, w tym place zabaw dla dzieci, upiększanie m.in. przez obsadzanie zielenią, ukwiecanie, instalowanie małej architektury i wkomponowywanie w tą przestrzeń dzieł sztuki, w tym rzeźb ludowych;
- rozważenie zagospodarowania części terenów przewidzianych pod budownictwo mieszkaniowe w mieście na cele budownictwa wielorodzinnego oferowanego np. przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego;
- wydawanie warunków nowej zabudowy wiejskiej nakazujących nawiązywanie do tradycyjnej zabudowy, tj. niskiego budynku z dwuspadowym dachem;
- podejmowanie przez władze gminy innych skutecznych przedsięwzięć na rzecz estetyzacji wsi i zagród np. poprzez promocję estetyki, udostępnianie projektów ładnych wsi i zagród, organizowanie konkursów na najładniejszą wieś, ulicę, dom, balkon; egzekwowanie zachowania czystości itd.;

- opiekowanie się, zgodnie z Gminnym Programem Opieki nad Zabytkami, nielicznymi już w gminie zabytkami i pamiątkami przeszłości (obiektów sakralnych, chat poolęderskich, cmentarzy, gwary, strojów ludowych itd.);
- likwidowanie (tam gdzie jeszcze występują) barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej dla ułatwienia dostępu osobom niepełnosprawnym, starszym i matkom z dziećmi;
- podejmowanie innych przedsięwzięć służących osiągnięciu celu.

Cel 3.1. Zapewnienie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych

Cel będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

→ w zakresie oświaty

- ♦ zapewnienie dobrego funkcjonowania oświaty szkolnej przez:
 - modernizowanie w miarę potrzeb i podnoszenie standardu obiektów szkół i przedszkola,
 - wyposażanie szkół i przedszkola w pomoce dydaktyczne,
 - dbanie o jakość kadr nauczycielskich i zachowanie wysokiego poziomu kształcenia,
 - rozwijanie uzdolnień uczniów i ich umiejętności, m.in. wskutek realizacji stosownych projektów współfinansowanych przez fundusze europejskie,
 - promowanie wśród uczniów postaw przedsiębiorczych, prospołecznych i proobywatelskich przez uczestnictwo w pracach samorządu uczniowskiego, w szkolnych klubach sportowych, w uczniowskich mini firmach, udział w wolontariacie itd.,
 - uczenie młodzieży umiejętności korzystania z dóbr natury i kultury oraz mienia społeczno, a także ich poszanowania,
 - organizowanie zajęć pozalekcyjnych,
 - zapewnienie opieki logopedycznej w szkołach i przedszkolu;
- ♦ stworzenie systemu kształcenia się przez całe życie;

→ w zakresie kultury

- ♦ utrzymanie wysokiego poziomu kultury i wspieranie wszelkich inicjatyw poszerzających dostępność do niej, m.in. przez:
 - rozwój uczestnictwa młodzieży i dorosłych w klubach i zespołach artystycznych i promowanie ich dorobku,

- organizowanie cyklicznych imprez kulturalnych o masowym charakterze,
 - łączenie imprez kulturalnych ze sportowo – rekreacyjnymi i promocyjnymi, zwiększającymi krąg zainteresowanych uczestnictwem w takich imprezach,
 - animowanie inicjatyw społeczno – kulturalnych;
 - ♦ promowanie miejsc, gdzie zlokalizowane są obiekty zabytkowego budownictwa i dziedzictwa kulturowego;
 - ♦ kształtowanie świadomości społecznej dotyczącej ochrony zabytków i niematerialnych dóbr kultury, przejawiających się w gwarze, strojach, pieśniach, legendach itp.;
 - ♦ budowanie kapitału społecznego, w tym partnerstw do absorpcji środków unijnych na realizację wspólnych przedsięwzięć w sferze kultury;
- w zakresie zdrowia
- ♦ promowanie prozdrowotnego trybu życia i prozdrowotnych zachowań w zakresie odżywiania się, utrzymywania czystości w otoczeniu itd.;
 - ♦ stwarzanie przez samorząd gminy warunków do poprawy usług medycznych przez podnoszenie standardu istniejącej bazy lokalowej i ewentualnie wyposażenia medycznego;
 - ♦ zwiększenie dostępności mieszkańców gminy do badań profilaktycznych i współtworzenie, z powiatem i lekarzami rodzinnymi, mechanizmów ułatwiających pacjentom dostęp do leczenia specjalistycznego w oddalonych ośrodkach miejskich;
 - ♦ wprowadzanie w miarę możliwości opieki profilaktyczno – medycznej, w tym stomatologicznej do szkół i przedszkola;
 - ♦ współtworzenie z powiatem lokalnych ośrodków pomocy oferujących poradnictwo w stanach kryzysowych osób i rodzin dotkniętych groźnymi chorobami lub zagrożeniem nimi;
 - ♦ wspieranie systemu ratownictwa medycznego;
 - ♦ przeciwdziałanie uzależnieniom przez publiczną edukację i realizację programów profilaktyczno – wychowawczych;
- w zakresie pomocy społecznej
- ♦ rzetelne rozpoznanie, przez służby pomocy społecznej, potrzeb rodzin i osób dla lepszego trafienia z pomocą socjalną;
 - ♦ ochrona bezpieczeństwa socjalnego ludności i udzielanie pomocy osobom niepełnosprawnym, zagrożonym ubóstwem, dysfunkcyjnym rodzinom, dzieciom pozbawionym opieki naturalnych rodzin, bądź należnych alimentów;

- ♦ wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych przez stwarzanie możliwości aktywnego udziału w życiu społecznym i gospodarczym, a dzieciom i młodzieży dodatkowo w szkolnych grupach;
- ♦ świadczenie pomocy stypendialnej uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej;
- ♦ podejmowanie innych przedsięwzięć służących osiągnięciu celu.

Cel 3.2. Zagwarantowanie sprawnej obsługi administracyjnej i bezpieczeństwa mieszkańców

Cel ten będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- ♦ spełnianie przez władze gminy swej misji m.in. poprzez sprawne kierowanie administracją i jej działaniami na rzecz rozwoju gminy, w tym wdrożenia strategii i realizacji jej celów;
- ♦ dokonanie przeglądu struktury organizacyjnej Urzędu Miejskiego i jego agend, regulaminów i instrukcji, celem likwidacji ewentualnych barier utrudniających obsługę administracyjną i informacyjną mieszkańców;
- ♦ podnoszenie kwalifikacji urzędników i doskonalenie ich pracy, w myśl zasady: „Lepsza kadra, lepsze usługi” oraz stosowanie zasad good governance, przewidujących: otwarcie na ludzi, uczestnictwo w dialogu z nimi w dotyczących ich sprawach, skuteczność pracy i podejmowanych czynności, odpowiedzialność;
- ♦ prowadzenie przez Urząd banku informacji najczęściej oczekiwanych przez mieszkańców;
- ♦ zapewnienie bezpieczeństwa i porządku publicznego poprzez współrealizowanie z powiatem i jego zespolonymi służbami programów prewencyjnych, monitorowanie miejsc wrażliwych na zagrożenia, edukowanie mieszkańców, przez media i współpracę z ubezpieczycielami: w zakresie zasad bezpieczeństwa, upowszechnianie bezpiecznych zachowań – p.poż., na drogach, przy obsłudze sprzętu rolniczego itp.;
- ♦ zapewnienie w budynkach i innych obiektach użyteczności publicznej bezpieczeństwa pożarowego przez wyposażenie ich w sprzęt gaśniczy, kontrolę jego sprawności i przestrzegania procedur zawartych w instrukcjach p.pożarowych;
- ♦ udzielanie pomocy w utrzymaniu i remontach obiektów straży pożarnej, policji i ratownictwa medycznego oraz doposażenie tych służb w sprzęt specjalistyczny;
- ♦ zapewnienie bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych przez adekwatne do sytuacji zarządzanie kryzysowe;
- ♦ podejmowanie innych przedsięwzięć przyczyniających się do osiągnięcia celu.

Cel 3.3. Pobudzanie i wspieranie aktywności społecznej oraz lokalnych inicjatyw

Cel będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

- ◆ animowanie aktywności społecznej przez stwarzanie warunków dla tej aktywności m.in.: poprzez fundusze sołeckie, odnowę miejscowości, powierzanie realizacji niektórych zadań własnych gminy organizacjom pozarządowym np. w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku, poszerzania ofert spędzania czasu wolnego oraz promowanie dorobku tych organizacji;
- ◆ wspieranie samorodnych lokalnych inicjatyw i ułatwianie ich rozwoju;
- ◆ inspirowanie tworzenia, i pomoc w organizacji, partnerstw dla realizacji wspólnych przedsięwzięć w sferze życia społeczno – kulturalnego, sportowo – rekreacyjnego i innych forma spędzania czasu wolnego;
- ◆ nieograniczone, z uzasadnionymi wyjątkami, udostępnianie mieszkańcom, ich organizacjom i turystom istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjno – turystycznej oraz uzupełniająca jej rozbudowa w rozmiarach nie obciążających nadmiernie samorząd gminy kosztami jej utrzymania w przyszłości;
- ◆ wzmacnianie systemu komunikacji społecznej dla lepszego przepływu informacji między samorządem a mieszkańcami i organizacjami społecznymi;
- ◆ budowanie potencjału społecznego dla pozyskiwania i efektywnego wykorzystania środków unijnych na wszelkiego rodzaju działalność;
- ◆ wskazywanie mieszkańcom, w jaki sposób realizując cele własne mogą jednocześnie przyczyniać się do współrealizacji celów wyznaczonych w strategii i w decyzjach organów gminy;
- ◆ podejmowanie innych przedsięwzięć mogących przyczynić się do osiągnięcia celu.

ROZDZIAŁ X

KONTROLA REALIZACJI STRATEGII

X.1. Monitoring i ocena stopnia realizacji celów strategii za pomocą wskaźników

Monitoring to proces stałego kontrolowania i rejestrowania różnego rodzaju danych. W oparciu o nie, podczas ewaluacji (oceny), dokonuje się pogłębionej analizy przyczyn i skutków. Inaczej mówiąc – monitoring informuje „jak jest”, a ewaluacja usiłuje odpowiedzieć na pytanie „dlaczego tak jest”.

Monitoring powinien być stałym narzędziem ujawniania zachodzących w gminie zjawisk i służyć korygowaniu i reformułowaniu polityki rozwoju. Będzie on prowadzony też na potrzeby oceny postępu w realizacji celów strategii. Do pomiaru tego postępu służyć będą wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania (patrz rozdział III i podrozdział VIII.2.).

X.2. Ewaluacja strategii

Pierwsza ocena strategii, a ściślej jej projektu, tzw. ocena ex ante, dokonywana była przez lokalną społeczność, samorząd terytorialny i jego organy w trakcie jej budowania przed uchwaleniem. Obejmowała ona analizę spójności wewnętrznej strategii, zgodności jej celów ze specyfiką gminy i jej zasobami oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Kolejne oceny, tzw. okresowe (mid – term), dokonywane będą przez Radę Miejską co trzy lata, a dotyczyć będą postępów w realizacji strategii. Obejmą one:

- ocenę stopnia realizacji przedsięwzięć i celów za pomocą wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania oraz analizę tego czy ponoszone nakłady są efektywne i adekwatne do rezultatów i upływu czasu,
- ustalenia, czy proces zarządzania realizacją strategii jest poprawny, czy też wymaga korekt.

Trzeba tu podkreślić, że w ocenach okresowych da się dość dokładnie ocenić jedynie realizację wskaźników produktu i rezultatu. Natomiast ocena realizacji wskaźników oddziaływania będzie jedynie fragmentaryczna. Pełna analiza może być dokonywana dopiero podczas oceny końcowej.

Ocena końcowa, ex post, dokonana będzie przez Radę Miejską po zakończeniu realizacji strategii, tj. po 2022 roku. W ocenie tej Rada zwracać będzie uwagę na następujące elementy:

- czy zostały osiągnięte cele strategiczne i wskaźniki,
- jakie problemy miały być rozwiązane poprzez realizację strategii i czy tak się stało,
- jakie skutki wywarła realizacja strategii w środowisku społecznym gminy i jaki jest jej wkład w realizację celów ogólniejszych – powiatowych, wojewódzkich, krajowych i unijnych,
- jakie jest prawdopodobieństwo, że osiągnięte zmiany i korzyści będą nadal kontynuowane, czyli jaka jest ich trwałość,
- jak zamierza się wykorzystać wnioski z realizacji dotychczasowej strategii do budowy i realizacji kolejnej.

Ewaluacja prowadzona przy pomocy monitoringu jest szczególnie przydatna w odniesieniu do wieloletnich dokumentów planistycznych, takich jak strategię. W długim horyzoncie czasowym trudno bowiem ustrzec się ryzyka nietrafnego planowania, zwłaszcza w dobie szybkich przemian społecznych i gospodarczych, z jakimi mamy obecnie do czynienia. W praktyce występują różnice między założeniami strategii, a ich realizacją. Skoro nie da się ich uniknąć, to powinny przynajmniej pozostawać pod kontrolą, być monitorowane. W wyniku monitoringu i ewaluacji należy doprowadzić do zgodności założeń z realizacją. Bądź to poprzez zmianę sposobów wspomagania realizacji, bądź to poprzez korektę założeń. Rozpiętość pomiędzy założeniami strategii a jej realizacją może objawiać się w zmieniających się uwarunkowaniach zewnętrznych, np. dotyczących finansów publicznych lub gospodarczych, w zmianie uwarunkowań przestrzennych związanych z lokalizacją w gminie wielkich inwestycji celu publicznego itd.. Jeżeli sytuacje nadzwyczajne cechują się krótkotrwałością nie należy spieszyć się z korektą strategii.

X.3. Aktualizacja strategii

Jeżeli znajdzie potrzeba korekty (aktualizacji) strategii to nie powinny jej podlegać zapisy wizji rozwoju gminy i misji samorządu, zaś cele ogólne – mogą podlegać zmianie jedynie w drodze wyjątku od reguły. Zmiany pozostałych elementów strategii nie są objęte tak ścisłymi ograniczeniami.

Aktualizacji należy dokonywać z wielką ostrożnością, aby dać szansę ujawnieniu się dobroczynnych skutków realizacji celów i sposobów do tego prowadzących. Z drugiej strony brak reakcji na niekorzystne zjawiska pojawiające się przy wdrażaniu strategii może skutkować nieodwracalnymi konsekwencjami. Tak więc zarówno tu – jak wszędzie indziej – potrzebny jest umiar i wrażliwość na to co się dzieje.

Strategia powstała z udziałem lokalnej społeczności i jej zmiana wymaga również udziału tej społeczności w zakresie adekwatnym do zakresu tych zmian.

CZĘŚĆ CZWARTA

PODSUMOWANIE

Strategia Rozwoju gminy Krzyż Wlkp. obejmuje swym zakresem sprawy, na które gmina ma wpływ – bezpośredni lub pośredni.

Strategia jest propozycją przyszłości zadeklarowanej przez lokalną społeczność w wizji rozwoju i w celach, do urzeczywistniania których samorząd gminny, w partnerstwie z innymi podmiotami będzie dążył, podejmując określone działania i sposoby realizacji wyznaczone w misji i planie realizacyjnym strategii oraz dokonując przekształceń obecnego stanu w oczekiwany przez lokalną społeczność stan przyszły.

Można więc powiedzieć, że strategia jest wytyczną, drogowskazem rozwoju, ukierunkowanym procesem społecznym, którego celem jest rozwój jednostki terytorialnej – gminy. Jest też narzędziem sprawnego zarządzania. Zarządzania zmianami jakie mają nastąpić w trakcie realizacji strategii.

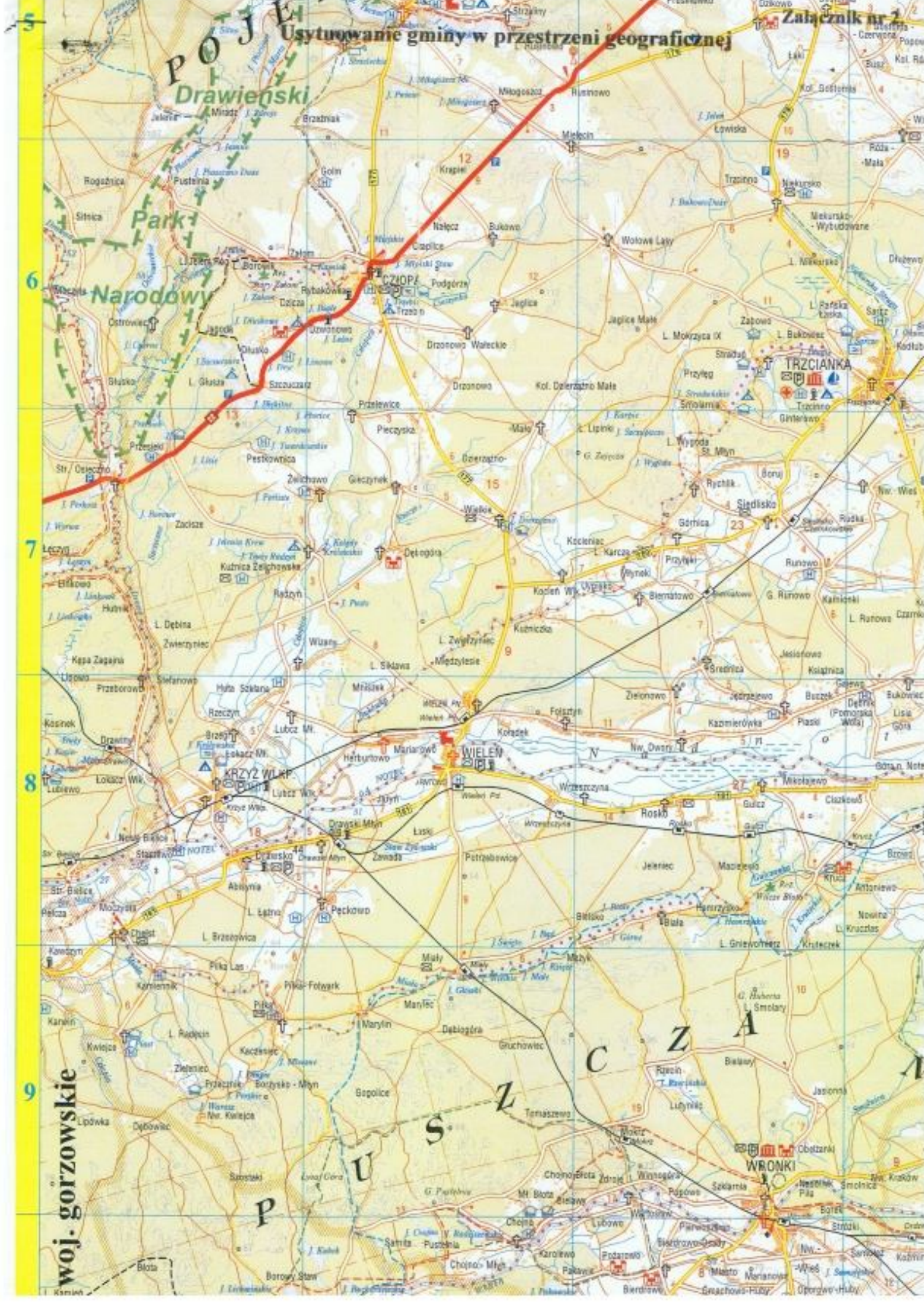
Strategia rozwoju gminy zawiera 3 cele ogólne (strategiczne) i 9 celów szczegółowych (operacyjne). Cele wywodzą się z wizji rozwoju wykreowanej przez mieszkańców i z problemów zidentyfikowanych podczas analizy strategicznej. Strategia wskazuje też przedsięwzięcia prorozwojowe, które wypełniane treścią przez podejmowanie czynności (działania) lub zadania rzeczowe ze strony samorządu lub partnerów strategicznych, przyczyniać się będą bezpośrednio do realizacji celów szczegółowych, a pośrednio celów ogólnych i wizji rozwoju.

Nie wystarczą jednak same cele, choćby najbardziej słuszne. Potrzebna jest jeszcze wola i determinacja w ich osiągnięciu tak ze strony samorządu, jak i pozostałych uczestników życia społeczno – gospodarczego i mieszkańców gminy. Rozwój – jak to napisano w podrozdziale IX.2. – jest bowiem tym, co czynią jednostki i grupy społeczne, a nie tylko tym co jest dla nich robione przez innych, w tym przez samorządy.

Realizacja strategii w ramach spełnianej przez samorząd, z udziałem mieszkańców, misji i z wykorzystaniem planu wdrażania strategii, podniesie standard i jakość życia mieszkańców i zapewni dalszy rozwój zasobów ludzkich.

Użytkowanie gminy w przestrzeni geograficznej

Załącznik nr 2

**Miasto i Gmina
Krzyż
Wielkopolski**

MAPA
ADMINISTRACYJNO-
TURYSTYCZNA

LEGENDA

1:50:00

© 2000 by Blackwell Science Ltd

